

3.2

3743

ცისკარი.

1865

ო კ ტ ო მ ბ ე რ ი.

წელიწადი მეცხრე

წოდება თხზულებანი.

-19-

- 1, რედიქციისაგან. — 2, უქასი მძარბეულის სენსტიხადმი.
- I — აღსარება ქალისა, მარიონ დელორმისა. (ნო.) ტრიკოლონე-
ულოვისა.
- II — ლექსები: 1, ნიკ. დად. კოლსიდულისა; — 2, მშდობიანი სურ-
ვილი. ივ. კერესელიძისა; — 3, სიყურადღებო სურ. რხეუ-
ლოვისა; — 4, ჭონი, დიმ. ბერიუკისა. —
- III — ხუცნი დროების მწერლები. — ღვამელისა.
— სსუა ჯ სსუა ანბავი (იხილე მუორე კუერდსედ.)

ცფუილისს.

კერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

სია 1866 წლის ციხეარსედ კელის მოძქართი:

ტფილისში.

- 1, თ. გრიგოლ ორბელიანი 3 წიგ.
უგან. თავ. ერეკლე გრუზინსკი.
თ. გიორგი მუსხანსკი.
უგან. თავ. გრიგოლ დადიანი.
გნ. თამარ ძელაქაიისა.
თ. დიმიტრი ახსაზოვი.
თ. ალექსანდრე ახსაზოვი.
- 10, სუმონ სუბალოვი.
თ. იასე ანდრონიკოვი.
დიმიტრი ყიფიანი.
თ. ივანე ორბელიანი.
თ. გიორგი ანდრონიკოვი.
თ. ვასტანგ ორბელიანი.
ვოსტანტინე სუბალოვი.
დიმიტრი მკალაბელოვი.
ქეთევან ღალინსკისა.
თ. დავით ქობულაძე.
- 20, თ. ალ. ვას. ორბელიანი.
გნ. ბარბარე ქობულაძისა.
ანტონ უორლანოვი.
ივანე ბუნიევი.
დავით ჩაჩიკოვი.
გნ. ნინო ჩოლაყაიისა.
სოლომონ შაბუროვი.
მოსე ტეჩსტეფანოვი.
- 28, თ. ევგენ ბეზუხოვი.

რასაკერძეულია ყოველს ქართველს, ვისაცგი ესმის კაცობრიობის წა-
რმატების ღირსება, უნდა სასიამოვნოთ მიაჩნდეს, რომ არათუმატრო
საქართველოში, არამედ თვთ იმერეთის მსარეზუდაც ინება ჩუწნმა
დიდმა კულწიოვემ განთავისუფლება გლეხებისა, ყმობითის დამოკიდებუ-
ლებითგან, — ჩუწნი რედაქცა დიდის სიამოვნებით უთმობს სსწუ ღსსწუ
ანბავის ნაწილს, ამ მეტად სასარგებლოს საქვეყნო საგანს ღმკეცდავს
პირველ შემთხვევაში უქაზს მ ი ს ი ს ი მ ვ ე რ ა ტ ო რ ე ბ ი თ ი ს
დი დ ე ბ ე უ ლ ე ბ ი ს ა ს მმართველის სენატისადმი, — სოლო შე-
მდგომ ნომრებში იქნებიან რიგრიგით დაბეჭდილნი დამატებითნი
კანონნი.

რედ.

უქასი მ მ ა რ თ ე ბ ე ლ ი ს ს ე ნ ა ტ ი ს ა ღ მ ი .

მანიფესტითა თებერვლის 19-ს დღეს 1861 წელსა გამოცემუ-
ლითა ღ წესდებითა, იმავე დღეს ჩვენ მიერ დამტკიცებულითა,
ჩვენ განკათავისუფლეთ რუსეთში ყმობითის დამოკიდებულებისაგან
საბატონო გლეხნი ღ მივანიჭეთ მათ წოდებითნი უფლებანი თავი-
სუფალთ სოფლის მტხოვრებთა, განვაჩინეთ რა მასკე დროს მოკა-
ლუბანი მათნი მამულის პატრონთადმი, გარდასახადნი ღ მათი სა-
სოფლო მმართველობა.

შემდგომ ამისა კელამიევეო საბატონო გლეხთ განთავისუფლებასა
ყმობითის დამოკიდებულებისაგან კავკასიის პირ იქითაც. თავდაპირ-
ველ განკარგულება ესე იყო წინამიღებულ ტფილისის გუბერნიასა
შინა, სადაც შემსადგნენ, მებატონეთ მონაწილეობითა, წინადადებუ-
ლებანი ასლად გაწეობისათვის იქაურთ გლეხთა, ღ ესე წინადადებუ-
ლებანი, ჯეროვანის მათის განხილვის შემდგომ, დამტკიცდნენ ჩვენ

მიერ 13-ს ოქტომბერს 1864 წელს.

აწ ქუთაისის გუბერნიის კეთილშობილთა ცა მიჭმართეს მაგალიისა ტყეილისის გუბერნიის კეთილშობილთა, ჯ. მათებრ, სათნოდ მიიღეს განთავისუფლება გლეხთა თხზთა ემობითის დამოკიდებულებისაგან. ჰასრნი ამ საგანსუდ იუენენ ვრცლად განსჯულნი ჯერ საკუთარს ადგილობითს კომიტეტში იმ უსდების შებატონეთაგან, სადაც ირიცხებიან საბატონო გლეხნი, მერმე ადგილობითსავე კამიხიაში, სოლო დახასრულ გაგახიის ნამესტნიკის გლანის უპრავლენიის კომიტეტში, რომელიც გაწესებულა დახინაკებისათჳს გლეხთა. შედგენილნი საიუკველთა ზედა შემოსენებულთ წინაგანსრისკათა სჯულის პროექტები განსილულ იქმნენ მისის იმპერატორებითის უმაღლესობის გაგახიის ნამესტნიკისაგან ჯ დაბოლოვებითად განისჯენენ შერტებულს სამსჯავროსა შინა გაგახიის კომიტეტისა ჯ უმთავრესის კომიტეტისა მსოფლიოთ მცხოვრებთა დახინაკებლად.

დავამტკიცეთ რა დღეს სჯულდება ესე, რომელიცა შედგენს დამატებითა წესდებათადმი 13 ოქტომბრის 1864 წლის კანონთა გლეხთათჳს, გამოსულთა ემობითის დამოკიდებულებისაგან ქუთაისის გუბერნიისა ჯ წარმოკვსენით რა მათ მიმართებულს სენატსა შინა, უმბრძანებთ მას, რათა ჯეროვნად განჰკარგოს სასალხოდ გამოცხადება ჯ მოყვანება ამ კანონთა მოქმედებაში.

ნამდვილსუდ მისის იმპერატორებითის დიდებულების საკუთარის კელით მოწერილარს:

„აღუქსანდრ . .“

ტარსვის ხელადმი.

13-ს ოქტომბერს 1865 წელს.

ახსარება მარიონ დელორმის

(ძრთალი თავს გარდასვსლი.)

ნათ. გრ. რხეულდვისან.

სწალი შირველი.)

ტ უ ი ლ ი ს ს.

ვერესელის ტინაგრაქიძი.

Дозволено цензурою. 1865 г. 1 Октября.

მე დავიბადე ქალაქს შალაში მამის თხოთმეტს ათას ექვსასპირველსა (1601) წელსა. — მამა ჩემი გაბრიელ დელორმი იყო ეპისკოპოსობის იქაურ სუღმი. აღსრულება ამის თანამდებობისა ითხოვდა, რომ იმას ყოველთვის ევლო უფსღში ღ თან ეტარებინა გამოსაცხადებლათ სუღის გადაწყვეტილებასი. მამის თხოთმეტშივე დილით მამაჩემი წავიდა ჩუწულებისმებრ უფსღში თავისის ვაგლავის ცხენით. ორიოდე გერსი როგორც გაიარა, მას შემოესმა, რომ ვიღაც ემასის იმას სმა მალა. ცხენი მანბრუნა იქით ღ ნახა, რომ დამასებელი იყო თავისი მწერალი ყოწყო გამუსარი. —

— რა დაგმართვია? ჭკითსა მამა ჩემმა, ღ რა ნახა, რომ ის სიმთვალისაგან ძლივს ლუღღუღებდა, მამა ჩემმა შემოისო ის ცხენს უკან; მაგრამ ამ ბედაურმა, ანუ შეურაცხებათ მიიხნია ორის ტარება, ანუ მეტად მძიმედ ეჩვენა ეს ტვირთი, იქსი აღარ მოიცვალა ადგილიდგან, თუქცა მამა ჩემი არა სოკამდა არც მათრასებს, არც დაყანებულ დეწებსა. ეს ბრძოლა იმათ შორის იმით გათავდა, რომ ორივე გადმოყარა ცხენმა ღ ააღრიალა გამუსარი. — იმათ სასირცხვილოთ ამ დროს დიდს გზასედ მოაქროლებდა ვიღასიც კარეტა. —

— ღმერთო!..... საწილები! ჭსთქუა ნარნარმა სმამ კარტიდგან: უბრძანეთ მარგისო, დაუენონ კარეტა ღ შეიტყე, სომ არა იტკინესრა.

ორი ღაქია გარდმოსტა მისაშველებლად; მაგრამ მამა ჩემი უკვე წმოდგა ღ რა მინსლოვდა ეკიპაჟსა, გადუსადა იმაში მჯდომით მადლობა შეწუხებისათვს.

— ამ ქალაქიდგანს სარ? ჭკითსა მარგისმა.

— დაიღ, მიუგო მამა ჩემმა.

— შეიძლება, საყვარელო, აჭაურს ტრანსტირში ჩამოხდომა ღ რი-

გიანი ჰურის ჭამა?

— თუძა აქ ორი ტრანსტირებია, მაგრამ ორივე ერთს დეჰქნათ არა ღირას. — შარშან ვიღასთუხვტ გურდღღღის მაგერათ შემქურა გატა მიერთმევიანთ.

— მამ რა გვემეველებ, რვა საათია შირში საყრი არ ჩამიღვია, ჰსთქუა ჩივილის სმით გრაციანამ.

— თუ რომ სუბას მომცემთ გავბებდლოთ, თუ რომ ღარს ჭეოვოტ გაბუდნიეროთ ჩემი სასლი... ლუღლუღებდა მამა ჩემი გასუბედაობით.

— რატომ, რატომ, გარგი იქნება! უთხრა გრაციანამ და ანიშნა, რომ მამა ჩემი ჩაჭხუდამოდა იმით გარეტაში.

მამა ჩემმა ამოჭრა თესი გამუსარსა და უთხრა, რომ ცსქნა, შან მოიყვანას, თუთონ მარდათ ავიდა გარეტაში და უბრძანა გუხერს: «ყვავის ქუხაში, უფლის სუდიის გარეობის შირდაში». ცსქნება გაქროლდნენ. მამა ჩემი ხანარულისგან მეშუდე ცაში იყო. იმან უკვე იცოდა, რომ ის უხას გვერდით გრაციანის გვერდონსა და იმის მონათესავეს მარეის ვიღარსებას. —

გრაციანას ქერივი იყო და ერთი გავი შუღი ჰქვანდა ემწყლი; გრაციანისა მოდიოდა შევიცარიადგან, სადაცა მიეღო დიდი საძეუდრებელი ვიღაც ნათესაის სიყუდილას შემდეგ; ხოლო მარეისა ვიღარსო ისეთი კეთილი იყო, რომ ამ მოგზაურობაში თან გაჰყოლოდა იმას, ესღა ისახი შარქშია მოდიოდნენ.

— ცოლიანი სად? ჰკითხა გრაციანამ მამა ჩემსა.

— ოჰ, ღმერთო ჩემო! შექვირა გაბრეულ დელორმა, რომელსაც განუღვიძა უსიამოვნო მოგონება ამ კითხვამა.

— რა იყო? თერმა რათ გადაგვრათ, საყურელო მახანძელე?

— ოჰ! ამოიოსრა მამა ჩემმა: წარმოიდგინეთ, გრაციანავ..., არა, არა, არ მოგასხსენებ... ღმერთო, ეს რა მომივიდა...

— ჰსთქვი, რა დავამართა!

— გარქმუნებ, გრაციანავ, მე გიყი არა ვარ... მეთანსმეთ, მომეტეება, რომ დამავიწყდა... იქნება იმისგან მომივიდა, რომ ცსქნიდგან გადმოვარდი?... უთუოთ თავი დავუკარ რასმეს...

— არა უნდა გაათავო? შეუტია გავარებთ მარეისმა. თუ არ გინდა ჩუქნი მიღება, ჰსთქვი, სხუა ბინას მოვინახათ. —

— ოჰ, მარეისო!... ოჰ, გრაციანავ! დღეს თქვენს ვერ ჰპოვებთ.

ღირსეულად მიღებს ჩემს ხასლში... ჩემი ცოლი ეს არას ესლა გან-
თავისუფლდა შობიერებისგან... მე სრულებით გადაძვიწყულა...

მეზავრებს წასქდათ სიცილი. — უცხო რამ არას! დაავიწყდა! სოქიჲ
გრძინისა: ეკლა ქმრები ერთ ნაირსა არას!... ეკ მანსტ. მა-
სესი არ არის უარი გვითხრა — ჩემო მახინკელო. მე მოვინათლად
შულსა ღ ვილანსოც უარს არ იტყვის კუთით გამისდეს.

— როგორ? განა თქვენს ღირს გამსდით თქვენსის ნათლარობისს?!
ბუტბუტებდა მამჩემი.

— რატომ, რატომ, დაატანა ვილანსომ, რომელსაც შამშილი აწუ-
სებდა.

კარტამ სმიერებით შეარა ქალქისა, ღ მეზობლებს განსხვავებ-
ულად დაწნდა მამი ჩემის ღირსი ხასლის წინა.

დედა ჩემი მთელი ჯგუფების დაძანა იყო. ის არ შექუქდა
ამ გვარა სტუმრების მახლათ; სისარულათ იმას ცრემლება მოუ-
ვიდა, როდესც ღამისმა გრძინამ ამაუვანა მე კელში ღ მიულოცა
დედას, ჩემი ქვენსად მოხელა.

მოიწვიეს ხადილათ სტუმრება. მეორეს დღეს. დანისსეს ჩემი ნა-
თლობა. საკრავიც მოიწვიეს. მამა ჩემი აღარავის ანებებდა ტანციო-
ბში გრძინისს, სოლო მარკიზიც სისარულათ წსვლადა სსჲ ღ
სსჲ ვურის დამებსა. ერთის სიტყვით ჩვენს ხასლში ქსტოდინს,
მღერობდნენ, ჰკონსინდნენ, წსარსარებდნენ... ზალის შემდეგ წსთქვეს
რომ უნდა ვკითხვინათო ეძივლის ბედის წერათ. იმ დროს მკით-
ხაობა დიდს მოდდა იყო. ერთი მკითხვა მამანვე მოიწვიეს ჩემოვს,
იმან ზირველად ჩამოატარა ხას ზინა ღ იმის თვალები აიგონენ,
როდესც დაინსა, რომ გრძინამ ორა ოქრო ჩაუდო: ამ გვარივე
სიუსვე გამოინსა მარკიზმა ღ დანარჩენებსც ცოტ-ცოტა შეწწირეს
რამა. აქედან ადვილათ წსინსდა, რომ იულის კვლად მეც კარგს
ბედს აღმოთქამდა მკითხვა. იმან აქედან დაიწყო, რომ გადას-
დების ჩემი თავი, კვლები ღ აყსება. ყოველს ხსობ უურადლებით
სინჯამდა ისი. შემდეგ ჩემს აკვანსედ დაწყო ვრჯინდინო ორა ვო-
სი, გააღებინა ფანჯარა, დაუწყო ყურება მთვარესა ღ ვარსკვლავებს,
ამხთან რასაკრეულია რაღასც ბუტბუტებდა თავისთვს. შემდეგ ის-
მოვიდა ჩემთანვე, ამართო ვოსები, შემოკლო იმით ჩემს აკვანს გა-
რე წრე ღ დაიწყო ბედის აღწერა:

«ეს ქალი იქნება, თხუთმეტის წლის შემდეგ შირველი ღამისი არა თუ ევროპაში, არამედ მთელს ქუჩუანსაც და; კელმწიფის სხასსლეში იქნება მალებული ბრწინვალებით და შეიქნება ცოლი დიდის კაცისაო. ეს ქალი გადმოტყუებს დიდ კაცებსა, გაიქცევა სასელმწიფოდგანა, და იმ დროიდგან ამის სიტოცსლე იქნება აესეული საიდუმლოებითაო; იტოცსლებს ახ წლამდინა და დიდი ხანი გაჭსწევსო, მანამ შეიტუბეს სად იეო და სად მოკუდაო.» —

ეკლამ გაიციინეს ჩემის ბრწინვალე ბედის წინასწარობასჯედ, და გაისტუმრეს მკითხავი. სვლამომ გაიარა ისე მსიარულათვე, როგორც დაიწეო, მეორეს დღეს მომსათლეს დიდის ყოფით ეკვლესიაში, გრათინას გრუეავეში გასვეული, და მიწოდეს სასელად მარია. სვლამო-წედ ცხენები მოუვიდათ და შეაბეს კარეტში, ჩემი დედამა იცინვლებოდნენ: გათავდა მშუქსნიერი სიზმარი.

გრათინას დაისარა ჩემს აკვანსჯედ, რაღაც ამოჭსდო ჩემს თავს ქვემ და რა მავოცა ნარსარებით, მითხრა: «მშუდობით, ჩემო ნათლულეო; თუ რომ ვერძუნსო შენის ბედის აღწერასა, შენ დამბრუნებო დეხმე ამ კოცნასა. მე გელო შენ ღუვრში. (კელმწიფის სასასლე ზარეში). ის იცინოდა, მავრამ მკითხაობა მწეესისა გამართლდა. —

II

გრათინას ამოედო ჩემს აკვანში სუთასი ოქრო შიტარას ბართით თავის კელ ნაწერით: «მზითვათ ჩემს ნათლულესა, როდესაც ის ამოირჩეეს საქმროსა.» —

ეს ჩუქნი ამავი დიდ ხანს იეო საგნად ღანანაკისა მთელს ქალაქში. მე არ გავაგრძელებო ჩემი სიყმაწვილის აღწერას; როგორც ყოველნი ემაწვილნი ჩემის ჭასაკისანი, მე ვიფავ ცუქი, ებედი და მსიარული. კველუცობამ გააღვიდა ჩემში შირველად გონება. მე მესმოდა, რისთვისაც შესდგებოდნენ სოლმე გამელეღამოველნი და დამიწებდნენ ყურებას, მკერდი ამიძაღლდებოდა სოლმე ამზარტყენებით, როცა ჩემს ახლას ჩურჩულებდნენ: რა ღამისი ემაწვლია!

მამა ჩემს მეტად უუწარდი და მრუწნიდა, სოლო დედაჩემი შირს არ მიჩვენებდა. შირველად მამა ჩემმა აღმიწერა შემთხვევა ჩემის მონათულისა, მამამო სიუსვე, სიღამასე, სიმდიდრე ჩემის ნათლეებისა,

ჩემს შობალებს მე კარგი ფეხი მოუტანე: ვერ რვა წელიწადს არ გაველო, დედაჩემმა გაამრავლა სახლი ოთხის ქალით და შუადის გაყით; თუთ ეგგლებისა მანაბერა სმირის ტყუპების ნათელით. — წარმოიდგინეთ ამდენი ემაწულები დაბალს სახლში წვრილის და ბნელის ოთახებით. დილით ხალამოდინ დახალამოდან დილაშინ ეს ცოცხალი ბოხტანი დარბოდა, ჩხუბობდა, ჭყიოდა, კიოდა, სასარებოდა, ღმუ-ოდა... მიკვირს დედაჩემის მოთმინება, როგორ უძლებდა ამით ხმას... ათ წლამდინ მე ნება მქონდა უოველთჳს შესვლისა მამი ჩემის კაბინეტში. იქ ვსუდამდი სოლმე სმირად იმის მწერალს კამუ-სარსა, რომელიც იჯდა სოლმე გოჭელ ფეხიან სკამსუდ. ის თან და თან მასინჯდებოდა და სულელდებოდა. მე თუთარ არ ვიცი, რისთჳს შევიძულე ეს კაცი: უფრო იმიტომ, რომ სიმასინჯე მეჯავრებოდა ბუნებითვე, თუ ამიტომ რომ წინათვე გულმა მიგრძნო, რაც უნდა მომსდარიყო ჩუწნ შორის? იმასა ჭქონდა აბლავი თმა, პირი დაკენ-კილი და გელფეხი თითქმის სასარებოდა არ იყო შედუღებული და ისე მოწყვეტილივით დაჭკიდებოდა. ბრუნდე წელი, ბრუნდე მუსლები, უსომო გრძელი მკლავები სრულებით უსამოკინოთა ჭყოფდნენ იმას თვალისათჳს. მაგრამ უნდა ვბთქუა, რომ ბოროტი კაციკი არ იყო. მე სმირად ვქმეტდი იმას, ვაქწრიდი, ვჭებენდი და ის მოთმინებით იტანდა, და სრულებით ჯავრიც არ მოჭნდიოდა. ათის წლისა რომ შესრულდი, დედა ჩემმა დამიმალა მამა ჩემთან შესვლა კაბინეტში, და მიბრძანა ვშველოდე იმას სახლში. ეს სიმასინჯე, რომ მე უნდა მომელო ერთის ჯოგის ემაწულებისათჳს, დაქვერებანს და მქსოვანს იმათი საცვალე და წინდები. — მე მინდოდა მეწინასაღმდეგა დედისათჳს, მაგრამ იმას მალალი ხმა ჭქონდა, და არც დასოკვა იცოდა სილებიანს. მეტი ღონე არ იყო, მე დავემორჩილე და თითქმის სუთი წელიწადი შრომასში და ტანჯვასში ვატარებდი ჩემს დღესა. ამ დროებაში მასწავ-ლეს წერა და კითხვა და იმითი იემარეს ჩემი გონების განათლება. მსოლოდ ერთმა ჩუწნმა მეზობელმა ქალმა, გველურობასში დაბერე-ბულმა, შემიყვარა და ჩუმათ მამლევდა სოლმე საკითხავად სამიჯნურო წიგნებსა, რომლებსაც დიდი ხალისი მქონდა, მამა ჩემი ბერდებოდა და ჩემი წვრილი დები და ძმები იზრდებოდნენ; ამასთან ჩუწნ სარ-ჩოც ვეკვდებოდა, ასე რომ ხან და ხან შიმშილიც გვესტუმრებოდა სოლმე.

მე შევიქენ თხოთმეტის წლისა. უოველ დღე სიღამასე მქმტებოდა, ღ როცა წირვასედ წაჰბდოდი სოღმე კვირახობით. ემაწულ გაცნები სულ მე მესვეოდნენ ღ მიწურწულეებდნენ სსსიამოვნო სიტყვებს, რომლისგანაც შირველად ვწითდღებოდი. — ერთსულ წირვასედ ერთმა სანატო მოქალაქის შულმა ჩამიღო ვიბეში ბარათი. ამისგან შინ აღრეული მოველ; გავსენ ჩუმათ ღ წავიკითხე:

«ძაწყალეო კელმწითაჲ!»

შენ მეტად ღამასი სარ, ღ არ შეგფერის, რომ სწყალის ვგსე-გუტორის ქალი იეო. ბუნება მეტად სულეღურად შემცდარა: შენ უნდა დაბადებულ იეჲ დეღოფულად: რას ფიქრობს შენი სსსლობა, როცა რთამს შენისთანა შმუწნიერსა წარსულს საუკუნეს მოდასედა? შენი კაბა უთუოთ შეგერიღია იმ ფარხიდგან, რომელეც ჰსცმია ბუბია შენსა თავის ვაჰარის წერის ღამესა. — მიილე სარეი ჩემის გულისა ღ თვეში სუთი თუმიანი შენს მოსართავად.

თუ რომ სღამოს ღოცუასედ მიიღებთ ჩემგან საკუროთს წყალსა, ეს იქნება ნიშანი, რომ ჩემს თსოუნასედაც თანასმა სარო.»

გაჯავრებულმა დაგჭმუტსე კელში ეს წიგნი. მე ამის მოწერ უფრო არ მეწინა, როგორც ჩემი ტანისამოსის მასსაროთ ატღება. თვალები ცრემლით ამესო. რასჯავრველია იმ სღამოზედ მე ღოცვა-ზედ აღარ წაკელ, შემდეგ იმან კიდეე ივანდირა, რეჲელ თუ სამევერ ჩამიღო ვიბეში ბარათები, მაგრამ მე მაშინვე იმის ცსვირ წინვე გსე-ვდი წაუკითხავად. მანამ მე მამაჩემს არ უთსარ, ღ იმანაც იმ ემაწულის მამას, ეს არ მეშვებოდა თავისი სიუწარულით. — ამ შემთსვეუღებაშ აუსიღა ჩემს შმობღებს თვალები ღ ესღა შეამცნიეს, რომ მართღა ღამასი ვარ ღ გაფერთსიღება მინდა. ერთს შმუწნიერს დღეს მამა ჩემს შემიმასა კაბინეტში, დამსო ღ მითსრა შირ ღ შირ:

— სავკარელო შულო, შენს თავსა მთსოვენ, უნდა გკათსოვო.

— ვინა? ვგვითხე მე შიშით.

— დაიცა, დაიცა, სუ ჩქარობ... ვინა? თქუწნ ქაღებმა მაშინვე კგ უნდა იკითსოთ: ვინა?

— მამ არ უნდა ვიკითსოთ?

— არა, მაროინ, არა!... მანამ მამა შეუდგება ქაღის გათსოგებასა, ის ტდილობს, რომ რიგიანი ღ სსსარგებლო სქმრო უმოკნოს ქაღსა. მამასღამე გონიერმა ღ ტკვანმა ქაღმა არ უნდა იკითსოს «ვის

მადლეთ? არამედ უნდა წსოქმებს: მე მზათა ვარ!» იმ ორ მზსუთათ
შორის დიდი განსხვავება: ერთი ახვეებს, რომ შულს გუნებაში აქვს
წინააღმდეგობა ჭ მეორე ამტყვიებს იმის მოაწილეებას ჭ მატყვის
ცემის მამინდობა.—

—მამ საქმობს სხელი უნდა დაიჯარული იყოს ჩემთვის? უთხარო
მე გულის განკვლით.

—გამიგონე, შულა მარონ, მითხრა ალერსით მამ ჩემმა: გო-
ნია შენ ეტვი არა გაქმს, რომ მიეკანსარ- მგონია მე უფრო ხაწუხ-
რად გამინდებს, რომ შენ გავაუბედურა. მე მინდოდა შენთვის ხაქრ-
მოდ ჭ კიდევ ვიმოგნე, ვტი დამშუდებული, მატყვემული, შრომის
მოყვარე, რომელსაც არ შუეძლიან დაიკვებს მხლოდ სხიო ჭ
ჭეუით....

—ღმერთო დიდებული! შეკვვირე მე: კამუსარი!

—ჭო შულა. კამუსარი, კეთილი ვტი....

—როგორ? ის უნდა განდეს ჩემი ქმარი?.. ის ხაწიზღარი, ის
მხინჯულა, ის უმგავსი?.. არახოდეს, არახოდეს მე იმისი ცოლი არ
შევიქმნები! ჭ დავიწვე ტირილი. მამ ჩემი შეერთა ჭ მატარა ხანს
გახუდა.

—მარონ, მითხრა იმან ბოლახ: მარონ, რათა ტირი... კამუ-
სარი ისე მხინჯვი არ არის, როგორც წარმოგიდგენას.

—ღმერთო! ის არ არის მხინჯვი!....

— ჩუმათ.... მე მვერა, რომ ღამასი არ არის... მაგრამ იმან ხამ-
კვდრებული მიიღო, შულა! ბიძისგან დარჩენია იმან ორ ათას თუ-
მნამდინ; ხოლო იული ამ დროში ნიშნამ რასმეს თუ არა?... შენ
ხომ თითონა ხასე, რამდენჯერ ვიყავით ჩუწს ხიღარბეში. მე მოვ-
ხუტდი ჭ მომავალი მამინებს. შენი ხათლიის იულიანთვის კელი არ
გვისლია არც ერთს გაჭირებაში. ესლა თავნი ერთი ორად გარდიქვა;
ეს რიგინი მხოთიევა, ჭ თუ კამუსარს უარს ეტყვი, შენ ეოველთვის
იმოგნი შენის ვემოკვების საქმობას... შენ თავიხუივალა ხარ, შუ-
ლო, ხრულებით თავიხუივალა ხარ ქმარის აღმობჩევაში... მაგრამ რა
მოელის დედა შენს, შენს დებსა, შენს ძმებსა? ჩემი ეწვეკუტარობის
თანამდებობა ან ოქროთაც არა ღირს, მაგრამ კამუსარი ეიდულთან
იმ ალაგს ჩემგან ორას თუმნათ, ამ შირობით, თუ რომ იმის ცო-
ლობაზედ თანახმა განდები შენა.... რასაკურველია, ეს ხიდიდრე არ

არის, მაგრამ მაინც მე შემიძლება ამ ფუფუნით რიგინად ვაგრ-
სოვრო დედაშენი თავისის შულებითა. ესლა ჩუქნი სხსლობას ბედი
დ უბედობა შენს კელშია, შენ იცი შულო!—

მამიქემის ნათქვამებმა მე ძალიან შემირყია გული.

— როგორც გნებავსთ, მამა, მე ისე მოვიქცევი, უთხარი მე: მაგ-
რამ გამუსარსა დ იმის თხოვნას თავი დაგანებოთ. რა საჭიროა ჩემი
გაისოვება. მკონია ჩემი მსითევი დ დაუღალავი შრომა ჩემი დ ჩე-
მის დებისა საკმაო იქნება შენის მოსუცებულობისათვის. რისთვის შე-
მოკვათროთ ჩუქნს სხსლობაში გამუსარი? არა, მამა, ესე არა ჭსჯო-
ბია?—

— არა, შულო, არა! შენი ნათლიის ფულსა სსჯა დანაშნულება
აქებს. შენ ნება არა გაქებს, დ მე უმეტესად, იმ ფულის მოხმარებისა
შენი ნათლიის დაუკითხავად.

— მამ მიუწროთ ვარიოში დ კვითხოთ იმასა. ამაზედ ადვილი რა
არის!

— არა შულო! მე დ დედაშენმა გამუსარს უკვე ხიტევა მიკეცით;
იმან ფულიც გვასესსა. ახლა ეს ფული უკანვე უნდა დაუბრუნოთ დ
გამოუცხადოთ რომ შენ არა სარ თანსამა.

— მამ უნდა ემთავება რამ მოვისმაროთ, უთხარი მე.

— რა ემთავება?

— მე მოგასხენებ... მხოლოდ რაც უნდა მოსდეს, მე გამუსარს
არ შევიერთამ; არასოდეს არ დავირქმევ სასკელს «მადამ გამუსარ!»

ამ დროს გაიღო კარი დ ფოხეტი გამუსარმა შემოეო თავი. — მე
გაბედვით მივასლოვდი იმას, ჩავლუნე თავი დ უთხარ დამშუდებით:

— შენ გითხოვნია ჩემი კელი; კვ მეტად სასიამოვნოა ემაწული
ჭაღისათვის. თუ რომ დღეს არ მოცემე გადაწვევტილს ვასუსსა, მა-
გითი ნურას იფიქრებ. თქუქნი იცით, რომ ჩემს ნათლიამ გრაძინის
კერემონმა მომცა მსითევი. ჩემი ვალია ვაგრობო იმას თქუქნის
თხოვნა დ კვლოდეთ იმის თანსმობასა.

გამუსარმა რაღაც სულელური კომპლიმენტი წაიბუტბუტა, რომ-
ლისათვისაც მე გაუკეთე იმას რეკერანსი. მამა ჩემსეი წავბურხულე,
რომ საქმე კერ ამაზედ შედგეს დ ბოლოს გადაეკრება მე ვიცი მეთქი.

მე გამოვარდი ჩემს ოთახში დ მრავლის შეცთომილებით დავიწყე
წიგნის წერა გრაძინისათან. აი რა მივსწერე:

მოწყაღეო კელმწიფავ ღ სყუარელო ნათლიავ.

თქუქმეტის წლის წინათ შალონში მონათლეთ თქუქსნი მახში ქალი ღარიბას კაცისა. თქუქსნი სიკეთე შემოერთეს გარემუ ჩემს აკვანსა ღ შირველად თქუქსნი სახელი წარმოსთქო ჩემს ტუჩებმა ჩემს ღოცვასა. თუ რომ თქუქსნი ოდესმე შეგმოსვევიათ მოგანება თქუქსნს ნათლულსედ, მე უფრო სშირად ვცდილობდი წარმომედგინა თქუქსნი ბრწყინვალე სასყ.რომელსაც ვინასამ ჩემს გულში. მე გავიზარდე გრაციინავ; ვეკლანი მხოვესენ ღამასად; ამ გვართვე ღთვიქროსს ერთი სამაგელა მწყრალი, რომელიც მამა ჩემთან საქობს- ამას გამოუხასვს სულელს თაჟში მითხოვოს ღ ეს ძალიან მაშინებს მე.მარწმუნესენ, რომ მითამ ამ ქორწინებას შეუძლიან შეადგინოს ბედნიერება მთელას ჩუქსნის სასლობისა; ეს ძსელი დხსავურია, ამიტომ, რომ ეს გავშიარი იქნება მისეზი ჩემის უბედურებისა. ამ შეიწრობულ მდგომარეობაში, მოვილტვი თქუქსნთან, საყვარელო ნათლიავ. სუ დაზოგამთ ჩემოჯ თქუქსნს სიკეთესა ღ მომეცით ნება მოვიდე თქუქსნთან მამას ჩემით; თან მოვიყვანთ ამ საქომოსაც; საკმაო იქნება მსოლოდ ნასოთ ესა, რომ მაშინვე უარა ბრძანოთ ჩემს მითხოვებასედ. ამში ყოველი სიმასნივესა, თითქმის გვარიცა. უღირსი ბედნიერი ვიქნები, თუ რომ შემქმლოს გატარება თქუქსნთან ჩემის მთელის სიცოცხლისა.

თქუქსნი უღირსი ნათლული მარონ დელორში.

ეს წიგნი გავგზავნეთ ფოქტით, ღ ორას კურას შემდეგ მე მავალე დიდ მშუქსნიერი შაკეტა, რომელიც მამა ჩემმა კასსნა ჩვენ სასლობასთან ღ კამუსართან. შაკეთიდგას გადმოკარდა ორმოცი თუმნის ბანკის ბილეთი. — ჩემი ნათლია, აი რას იწყობოდა: «მეტად გუკანად მოქცეულსარ, საყვარელო მარონ, რომ მაცნობე შენი გათსოვება. რასაკურველია შენი მშობლება ღირსეულად ამოგორჩეკდნენ საქომოს, რომელსაც უნდა მიანდო შენი ბედი. მაგრამ, შჯლო, ქორწინება დიდი საქმია; ამისათჯ მე მოსარული ვიქნები, რომ ცნასოთ შენცა ღ შენი საქმროცა, მოსაცემად რამდენისამე კეთილის დარბეებისა. გიგზავნი გზის სარჯსა. მამა შენიც თან გამოიყოლიეთ; ვწყარის წყრს შეგიძლიანთ მერმეტ, როცა აქედგან დაბრუნდებით. უთუოთ მოდი ჩემო მარონ მისაღებად ჩემგან საგვირგვინოს საჩუქრისა, მანამდისნი მიიდე ვოცნა შენის ნათლიისა

გრაციინა კვრემონისა —

მე სისარულით შევიშალე; გამუსარინ, რომელიც ვერ მისწდა ჩემს ეშმაკობას, ატრეთვე აცხადებდა თავის გამყოფილებას.

მეორეს დღესვე სამივე მოვემსადენით შარეში წახსვლელად. ჩუქნი მგზავრობა წელით იყო. დედა ხეშთან და ხემ ქიქბთან გამო-საღმესამ მეტად დამანაღვლანს; თითქოს გული მეუბნებოდა, რომ მე შარეიდგან აღარ დაგბრუნდება და ბევრს ამათვასს გელარა განასამ. გამუსარი გონივრულად სარგებლობდა თავის ბიძის ფულებითა: იმან სმირად მოუშტა სმასა და მამახემსაც მიინატიკებდა სოღმე; ესლა გონივრად არას აკლებდნენ; ამასათხ მე ასღობ არ მივიგარებდი სოღმე გამუსარსა. ნაჟია, რომლითაც მიეცურამდიოთ, იქნებოდნენ ოც და ათადინ მგზავრნი სსუა და სსუა ვურისა. საღამოზედ ჩუქნი მი-ველით ქალქს ეწერნეში, სადაც ავეთებენ საუკეთესო შანსსკებსა, და ჩამოვსტიოთ ტრანსტირში, სადაც ორი ოთახი ძლივს ვიშოვქეთ. ჩუქნი გასმის ჭმა ძალიან გვინდოდა, მაგრამ საღა სამე იყო საღსათა და სტოლები სულ ემაწულ კატებს შარეიანელებს ეჭირათ, რომელთაც მოეშტიყნათ იმ ქალქის მოხელენი. ჩუქნი მოვიგურტე-ნით საღის ვუთხეში და როგორც იყო დაგზავრდით სამუელ ყაყანი-სა ამ ემაწულ კატებზეა, რომელთაც მოგზადებოდათ შანსსკეი და ვებ-დობდნენ მოუღალავად. მაგრამ ჩქარა ამათ ღანარაკმა მიიზიდა ხეში ფურადლებს.

— მე გარწმუნებ, რომ მეფე ლუდოვიკს მეცამეტეს არ მიეტიკებს ამ საქმეში! ჭსთქუა ერთმა და დარტუა სტოლს მუშტი: შმარშალი ბი-რონი არ არის დამნაშავე.

— ახა რას ანობს! წამოიძახა მეორემ: ბირონი მამულის მოღალა-ტია: განა იმას არ უნოვრეს თავისის კელით მოწერილი შეკრულობა, რომელითაც ჭმირდებოდა ისნანისა გადუდგეს თავის მამულსა ფრან-ცისსა?

— მართალია, მაგრამ იმისი მამა ერთგულით ემსახურებოდა მეფე-სა, რომელსაც თითქმის იმან მოუწოვა გვირგვინი და ჭსწორეთ ამ ქალქის ალებს დროს მოკლეს ის აქა. ამის გულისხათხ მანინ არ უნდა ექმნა.

— მე რომ მეფე ლუდოვიკის აღვს ვიყო, ჭსთქუა მესამემ: არათუ მარტო მარშალ ბირონს, არამედ ყველა იტალიანელებს ჩამოვასრნო-ბინებდი! ეგ შეჩვენებულნი უცნო საღსნი, ჭველეოენ სასკელშიოფოსა

დაუსოგავად, ზ სმენ სისხლის ოფელს ღარბის სელსისს!... დიდი დედოფალი (მეფის დედა) ეპტორინე მედიი რადგანაც იტალიანკა არის, ამიტომ ყველას თავის ქუჩურსს ღუერში (სხსსლეში) ისსსსს ზ იფარსს.— ბირონის ცოლი ელენორა რაბსა ჭსსადის! თვალ მარტალიტით სვიერები ღუშსია იმს, რომელიც დედოფელსაც არს აქსს...

— უფაღნო! ჭსთაქა ერთმა კარტათ სცტრელმა ემაწულმა კატმა, რა წამოდგა სტოლიდგან: ყველანი კარტათ ჭსჯით, მარტამ სუფარსედ მე მტონის უფრო სსსამოკისა სმა, სუმრობა, ოსურვობა, სიუვარულსედ ღსსარკა, ვიდრე შოლიტიკასედ. ამისათჳს გოსოკო ღსმანდეთ ზ ჩემებრ ყველამ მაირთოთ სადლეკრძელო ჩქსსნის სეჭარლებსის!

— ღმერთმა ადლეკრძელოსთ ჩქსსნი სეჭარლები! ღაძსსეს ყველამ ერთად.

— ვიდრე თქსსნ მოგსაურობდით მადალ შოლიტიკურის სსმიელობელში, გასგრძელა იმავე ემაწულმა კატმა: თქსსნ ვერ შესმცნაოთ აქა, ამ სტოლის სისლოკეს. უმშქსნიერესი ანგელოზი სიუვარულას ზ წვეილი სსუკეთესო აღმსის შაენი თვალნი, რომელნიცა ბნელის კუთსიდგან გვინათებენ.— ამისთან ამ ემაწულმა გასწია სკამი ზ მოვიდა ჩქსსნს სტოლითან. მე შემრცხვა ზ გავწითლდი. კამუსარმა გააღო თავისი დიდი შირი ზ შესსტქეროდა; მამსკემსაც არ იცოდა რა ეთქმა, ანუ რა ექმსა. ადტატების ჩურჩული მოისმოდა ემაწილ კატსბში; ყველანი მე მიეურებდნენ. ამ ემაწულმა კატმა სეუარლად ღაძიკრა მე თავი ზ მითსრა თავსით:

— ღამშუდდით, ცის ანგელოზო, თქსსნ ჭპოკებთ ჩქსსნ შორის მსოლოდ შატკისცემს ზ მართებულებას. გსურსთ იცოდეთ ვინ არიან ეს სლსსნი? ესენი გასლვან ამ ქალაქის სუდის სოკეტნიკები, რომელნიც შოკინსტიკეთ მე ზ ჩემს მეგობარმა სორლენმა ერთის სქმის გამო, რომლისათჳსაც მე აქ მოკული. ესენი ესრედ კეთილშობილნი იყვნენ, რომ არ წამსგებინეს ეს სქმე. მე ადოკატი ვარ, სსსელად ღებარო: სვალ ღებურსდები შარეში ზ გასარბე გრაძინის კერემონს, რომ იმის ღავა მოვიკე.

— გრაძინის კერემონს? შეკვეტირეთ ჩქსსნ სამთავა.

— ღიად, გრაძინის, მშქსნიერს ზ კეკლუტს აღამიანს, რომელიც

ჩუქნდა სამწუხაროდ, შედის სიბერეში. იმას ექვსი ათასის თუმნის მამული ექმნება ამ მსარესა... რაზედ გაიკვირეთ თქვენსა? სომ არ, მალეობთ, რომ ისე შატრა ვარ ვერა, რომ დავის მოკება მე არ შემეძლოს? —

— უჯატრად, უთხარი მე აღრეულის სმით: გრაჩინის ჩემი ნათლია არის ჭ მე იმასთან მივდივარ შარიში.

— რა, რა ბედნიერი ვარის შენი ნათლიაა? მამასადაძე ყოველ წამს იმასთან შემდივან გნასო სოლმე?... მხოლოდ მე შემხუდება ამისთანა ბედნიერი შემთხვეულება!... მეც ნავით წამოვალ. ამან წამაულო გელეში ჭ აღტაცებით დამიწო კონსა.

— ეე! შევკვირვ ვამუხარმა ჭ დარუჭირა მავა დებაროსა.

— ეე? რას ამბობ?... ვინ არის ესა? მკითხა იმან, რა ავლო თვალი თავით ფესმდინ ვამუხარსა.

— ეს გასლავს საქმეო ჩემის ქალისა, უ. ვამუხარი, უზანუსა მამა ჩემმა, ჭ მივეუყვს გრაჩინისთან სანკენუელად, რომ თანსმობა მოგუტვს ვუარის წერისა.

— უჯატრად... თქვენს მამა ყოვილსართ ამ მშენიერის ქალისა ჭ ეს წოდება გაძლევსო ნებასა ჩუქნგან შატრის ცემისას. ეს უთვლივი... მართლად ღირსია, რომ სანკენუელად მიგვეთ.

მონისმა სტოლიდგან სარსარის სმა უმაწვლებისა.

— რას იცინით? განა მე სანსაცილო ვთქვი რამა? თუ რომ ვამუხარი სრული მშენიერება არ არის, ამას სხე კაცისა მანცა აქვს, ეს უარს არ გვეტყვის დალიოს ჩუქნთან სადღეგრძელო თავის სანსაცილოს მშენიერებისა.

ვამუხარს მეტად იამა ეს მიშატეება; მამა ჩემსად მოართევს შამზანსვი. მეც მიშატეებდნენ იმათ სტოლზედ, მაგრამ მე უარი უთხარი ჭ კალად ვრაცხე წახულებიყავ ჩემთვს მომზადებულს ოთანსში. დებარომ გამცდილა წალის კარებადინ.

— მე არა მინასამს რა თქვენსზედ მშენიერი! წამჩურხულა იმან.

— მოწყალეო გელმწიფევი!...

— თუ ღმერთი გწამს, ნუ ვავრობთ. სრულებით არ შეიძლება, რომ გრაჩინისა ევრემონი თანასმა გასდეს...

— მართლა ბმანებთ? დავატანე მე სანქართო: მეც მაგის იმედი მაქვს... ჭ რა თავი დარუჭირ, გაკელი წალიდგან.

მთელი დამე სვეს იმ უფლებმა. ადვოკატმა დაათრია კამუხარნი, ასე რომ წასვლის დროს მეორეს დღეს, მკვლარივით გადმოიტანეს ისი ნაკვება და დაწვინეს გამლილ ბაღასსედ.

როდესაც დეპარტო მოვიდა თავის დასაკვერელად, იმას უნდოდა გუშინდელივით თავისუფლად ლაშარაკი ჩემთან, მაგრამ მე ცივად ვუპასუხე და ვატრძინებინე. რომ უნდა მომეჩვენეს თუმა ისე არა, როგორც დიდი კაცის შუღს, მაგრამ როგორც ზატოხანს კეთილგონიერს ქალსა. ის შეერთა და გაბრუნდა; იმას დაუწყო ლაშარაკი თავის მეგობარს სორლენსა. მამახეშს იამა ჩემი ქცევა და ბოდიში მომთხოვა გუშინდელს ღოთობაში. მე დრო მიქანდა იმ უმაწული კაცების დაშინჯვისა. სორლენი იქნებოდა ოცდაათის წლისა და თავი ეჭირა ისე, როგორც შეჭიფების დამჯდარს ჭკუან კაცსა. ადვოკატი დეპარტო უფრო უმაწული და ლამაზი იყო; ის იყო უკანასკნელს მოდასედ ჩამუელი, რომელიც არ შეჭიფროდა იმის თანამდებობასა. დიდბრინი ფერუხის თვალი უცინოდნენ იმას ისე, როგორც ტუჩები; ის ატარებდა ზატარა წვერსა, როგორც ყოველნი დად კაცები იმ დროისა. — მე ვაჯრი მომდიოდა, რომ ის აღარ მომეკარა მე; ის აღარცა ისე დებოდა განკებ ჩემკენ, თითქმის სხუასთან ლაშარაკში უფრო კმაყოფილებას ვხეუბოდა. ურთის სიტყვით, ის ისე იქცეოდა, რომ თითქმის მე ქუჭყანასედ აღარ ვარ და ჩემი სიღამასე აღარა დირს შრომად, მეორეთ იმის მოხვლისა ჩემკენ. მეც ვაჯვარებულმა ავიღე რაღაც ღოცების წიგნი და მთელი დღე შიგ ჩავლუნე თავი, თუმა არასა კეთისულობდი.

მეორეს დღეს დეპარტო ნაკვება აღარ იყო, სოლო იმისი ამხანაგი სორლენი იდგა მოავითთან და გადაჭინქროდა წყალსა დაფიქრებულად, თითქმის რაღასაც ლექსსა სთხუხავდა გუნებაში. ბოლოს შევიტყე, რომ მართლად ის უცხეა ლექსების მოხვეული ყოფილა. მე მივსლლოვდი იმას. — თქუენ მარტო რათ დაწმინდისართ? ვუკითხე მე.

— რა ვუკეთ იმ საგანგებო წიგნი, რომ მთელი დღე გელიდგან აღარ გაუშვით? მკითხა ასლა იმას.

— დეპარტო ვაჯრობს ჩემსედ მკითხვს?

— იმას რა ნება აქუეს ვაჯვარებისა... მაგრამ, თუ რომ ესლა ენასა იმას თქუენი აღრეულება, იმას სრულებით არ მოუვიდოდა სუფელური ფიქრი კმელებით წასვლა. ის მეტად შეჭნწუნდება თავის შეც-

თომილებასკად. —

— რა შეტომილებასკად?

— დღეს იმან წარმოიღვინა, რომ თქვენს განგიძრისაძით არ მიიღოთ იმისი სარკი სიუქარულისა.

— ჭწორეთ უფიქრია: მანდ შეტომილება არა აქებს რა იმას, უთხარი მე.

— მამ რას ნიშნამს თქვენნი გამოკითხვა? თუ რომ მეც შემდღარი ვარ, მამ დებარო განიჯრად მოიქცა, რომ აქედგან გაქცა თქვენს მშენიერებას, რომელიც ემოქრებოდა იმის გულსა.

— განუმიდი, თუ ღმერთი გწამს! თითქმის ერთს წამსკად შეიძლება სიუქარული, ერთის შემოსედულობით...

— სიუქარული ღომინის სე სომ არ არის, რომ დიდ ხანს უნდოდეს ღოლიობა, მითხრა იმან: ქალში ჭ კაწმი სიუქარული იბადება ჭკუის შეუწყველობით, ასანდუელად. ერთი შემოსედულობა გვაბამს ჩვენს, ერთი ღმილი ეგვლას გვაბედვინებს. —

— დებარომ არ უნდა შემარცხოს დამნამაკედ გაუსდელლობაში. გუშინ, ჩემკენ ის რომ მოდიოდა, მე წიგნი ავიღე კელში, ამიტომ რომ... რა მეც თქვენსხვეით ვიფიქრე, რომ გულს შეუძლიან უეცარი წარტაცება, მე მქმინოდა...

— რომ იმის შემოსედულებას არ დაები?... დაუმატა იმან.

— იქნება; მაგრამ ვიდრე ჩემი ნათლია გრაძინია ევრემონი არ გადაწვევტს, მე არ შემიძლიან ვითქვა, რომ ვეკუთვნი ჩემს თავსა; თუ რომ იმისი გადაწვევტა თანხმა იქნება ჩემს სურვილთან, მაშინ მე ვისარგებლებ ჩემის თავისუფლებით, ჭ როდესაც სიუქარული ემაწვილი კაცი ვინმე მოვა ჩემთან სალანარაკოდ, გარწმუნებ, მე მაშინ აღარ გამოვაცხადებ გუშინდელს სურვილს წიგნის კითხვისადმი.

— ოჰ! დებარო იქნებოდა ცაში, თუ რომ იმას ესლა ესმოდეს თქვენნი ნათქვამები. —

— მე გაძლევ ნებას უამოთ იმას ესენი, უთხარ მე.

— რატომ თქვენს თეთრს არა გხურთ გახსაროთ ის დღეს საღამოსკად? მითხრა იმან.

— მე სადა ვნახამ იმას? —

— ორ საათს უკან ჩვენს მივაცხანთ ქალაქს მოს; ის იქ იქნება; მე შევარბებთ. ჩემის მხრით ეს იქნება დიდი ერთგულება, ამიტომ

რომ მე თუთონ მეტად მივასლოვდი ადსა, რომ არა გერმანობდე, როგორ ჩქარა შედგება ის.— მიკვლით მოში. სორდენი გადმოსტა წყლის ნაღობს და მე ვნახე, რომ დებარო მამინევი მოვიდა იმასთან. ორივე ერთს წუთს ვაჩქარე. იმ დამეს ვასმით აღარ მანასკანან ისინი ტრახტირში. მე ვაჯარის ცრემლი ჩამდიოდა გულში; ამან თავიცი ამიტეია. მეტრასტირის ცოლმა მითხრა, რომ მოვისკერო ცალკე ოთახში, რომელიც იმას მოემსახურებინა ჩემთვის. მე დაუძაღლე იმას და მოვისურვე იმასთვის დამე მშვიდობისა, რომ წასულიყო. მაგრამ იმან მითომ ვერ გაიგო, და გააღო ბაღვანის კარები.

— თუ რომ გინდათ ისარგებლოთ ამ მშუქნიერას შთავრინის და თბილის დამით, მითხრა იმას: და გაისეირნოთ ბაღში, თქუქნი თავის ტევილი გაივლის. თქუქნი უშაშადად შეგიძლიანთ ისეირნოთ, ბაღის კედლები ხამი ოთხი ადლის სიმაღლია. თუ რომ დამე მოგინდები, აი წარები, დაწვარუნე და დამიხსენე... მე ამ ოთახს გვერდით ვიწკები.

— ძალიან ვარგი! უთხარა მე.

ხასლის ზატონი გავიდა. მე გაველ ბაღვანს და ჩავიარე ზატონის სეკანში, რომელიც ორივეს მსრით ვეკვილით იყო მოთენილი. უცრად მომესმა ჩემს ახლოს შრიალი. შიშის თრთოლვამ დამიარა ტანში. გარდისხენ ოფთოღნი და დებარო დაეცა ჩემს ფერსთადმი.

— დმერთო! შევკვირე მე: შენ აქა ხარ?

— ზო, ჩემო მარიონ! შენმა სიყვარულმა აღარხად გამძლებინა. სორდენმა მითხრა შენი გრძობა, რომელიც შეადგენს ჩემს ბედნიერებას. თუ დმერთი გწამს, მარიონ, მიბოძე შენი მშუქნიერო კელი შევესო ჩემს ადგხსებულის ბაგით. მოაქციეთ ჩემკენ ეგ გრძიულისი თვალისი; მატათ დამკოდეს მე, მატათ დამწვეს განუქრობელის ალით. შენ გამდევე ჩემს გულს, ჩემს ქონებას და ჩემს სიცოცხლეს... შემომხედე: მე ოც და სუთის წლისა ვარ, ადვოკატობა მივიღე იმიტომ, რომ არ მეწუენისებინა მამაჩემისათვის, რომელიც ზრეხიდენტი და რომლის შემდგომაც დამარება ოთხი ათასი თუმანი შემოსავალი წელიწადში... გინდა ამიყვანო ესე, როგორიცა ვარ, და როგორც მესადა? ესე იგი: ემწული, მდიდარი, შევეკრებული და ურწამუნო?— შენ ჩემთან განატარებ ოქროს სიცოცხლეს; შენ მარად ვარდის ფურცლებზე გატარებ; მწუხარება არახოდეს არ მოგეკარება. შენ მეტად

ღამაში ხარ, რომ ეტვი გქონდეს ჩემს ერთგულებასევე და დღეობა-
მილობასევე. მე შენ მიუვარხარ, მარიონ, და შენ უნდა კითხულობდე
ჩემს თავლებში, რომ ეს სიუჟარული მოტყუება არ არის. — მე მინდა,
რომ ეყვლა ქალს შემოკანატრვინო შენი ბედი.

ყოველი იმისი სიტყვა სვდებოდა სიმკვს ჩემს გულსას და მი-
ღვიძებდა მიდრეკილებას კველუცობისადმი; მე ვგრძნობდი, რომ გა-
იღვიძა ჩემს გულში მთავლემარე ამაო დაიების სმამა; მე სიტკბოე-
ბით წარმოვიდგინე ბრწყინვალე სიცოცხლის გზა, რომელიც გადმი-
შალა დებარომ თავლ წინა.

— მე მწამს შენი სიუჟარული, უთხარი მე: მე გერწმუნები, მაგ-
რამ დრო არის წახვიდე აქედან. ჩუტნ შევსუდეით ერთმანერთს
შარეში ჩემს ნათლიასთან: იქ მოვილასმარაკოთ დანარჩენი.

— შენს ნათლიასთან! შეტყვირა იმას: მაგ იმედს მამლევ!... შენ იქ
გარე შემორტყმული იქნები სხვებით; იქ სამასხარო წესი ქუტყნიე-
რებისა იმუღებულ მეოფეს გულსევე კელი მივიდო სოლმი, რომ არ
მიცემდეხ... ჭხტობს მითხრა, რომ ესლავ კელი ზვილო შენსევე. —

— ჩემს ნათლიამ იცის მუღვილება ჩემი ვამუნართან; ის უეტეტ-
ლად დანარლევს ქორწინებას, რომელსაც მიმზადებდა მამჩემი; სოლო
როდესაც მე თავისუფალი ვიქნები, შენ შეგიძლიან უმიძრად მოსვი-
დე გრანტინასთან; მე მივჩნდობ იმას ჩემს ბედსა, და თუ ის მოგა-
თსუებს ჩემს თავსა, დარწმუნებული იყავით, რომ მე უარს არ ვიტ-
ყვი. —

— ოო, როგორ ეჩქარები, ჩემო სიუჟარელო! მითხრა დებარომ.
მე ესედამ, თუმცა ცოტა გვიან. რომ ჩუტნ ვერ მივსუდეით ერთმანე-
რთის ღამზარაკს. მე ვარ დამნაშავე: მე უნდა ცოტა გამოცხადებოთ
მეთქო... — არა, ჩემო მმუტყნიერო, არა; მე არა ვჭხთსოვ შენს თავსა
შენს ნათლიასა... მე ისე მიუვარხარ, რომ არასოლდეს არ გავბედამ
შენსევე ჭყარის წერასა.

— რას მეუბნები? — ჭყარის წერა უფრო სიმტკიცე არ არის სი-
უჟარულია? —

— ქორწინება ემძაგური განწესებაა, მითხრა იმას: ეგ არის საფლავ-
ვი სიტკბოებისა და მატრობელი ბედნიერებისა!... მე მეგონა შენ
უკეთესი გავება გაქუტ ამ ქუტყნიერებასევე. სიუჟარული თავისუფ-
ლად დანადებულა, ბოლოც თავისუფალი უნდა ტქონდეს, ჩემო ანტე-

ლონო. განა იქნება რამ იმაზედ უტუტუტევი და უსამკედევი, როგორც ორი ადამიანის ბედის გადაბმა ერთმანერთზედ განუწყვეტელის ბორვილით? ორივე უნდა კჩეხოდნენ, ორნივე უნდა ცდილობდნენ შეიქმნონ სიმამე იმისა და არ შეუღლიანთ თავი აქეთ იქით გაქმნან!... ამ დაწყებაში რა ჭკუა ურევია ვაგისა?— ცოლის სიყვარული ყაიროთის სიყვარულია და სხვა არაფერი!—

მისისასების აღმა ამტკრიცა ამ სიტუების გაგონებაზედ. მაგრამ მე თავი შევიმაგრე და დამშადავით უთხარ:

— მიუტყვევო ჩემს სიყმაწვილეს და გონებას გაუნათებლობას. როგორც დაიწყეთ, მე მამანვე უნდა მამხუდარვიყავ. რა ბოლოც ექნებოდა თქვენს სიყვარულსა?... მშედობით ბმანდებოდეთ!

— როგორ?... ნუ თუ გაქვენ მატონი მსხეობა, რომ ამ კვარად დამტოვო?—

— რატომ არ მექნება? უთხარი მე: ერთი ფეხი რომ გაუფრთხილებლივ წინ წადება, ნუ თუ ტყუილმა სირცხვილმა უნდა დაგვიძალოს უკანვე გადმოდგომა? და რა დაუტყვევო ადვოკატი განცხადებაში, მე წამოველ ბაღვანისავეს.

დებარო გამომიღება.— მარიონ! მეტობრულათ მანც განგმორდეთ ერთმანერთსა, მითხრა იმან: მეტადრე არა უნდარა უთხრა შენს სათლასა, რაც ჩუქნში გაიარა.

— მართალია, ეგ არ არის სათქმელი, უთხარ მე, და ამოველ ბაღვანზედ.

— თუნდა დაუნადლევედეთ, მარიონ, მითხრა იმან, რომ ექვენ თვეზედ ჩემი ჭნწავლა მოგაქცევს შენცა. ესე იგი ჭორწინების გამო, შენც ისეთი თავისუფალი ფიქრები გექნება, როგორც მე?—

- არასოდეს!
- მანც დაუნადლევედეთ...
- რაზედ?

— ბრილიანტის ზეროზედ, ფასით ორი ათასის თუმნისა, დასამშენებლად შენის ღამასის თავისა.

- მე მატოდენი სანადლეო არ შემიძლიან დაგვიტორო.
- მე ვიტყვარ ამ ზეროს შენს ერთს ვაგისასთან, ჩემო სულო.
- რას ბმანებ?... ეგ სანადლეო თანახწორი არ არის. მე იმუღებუელი ვიქნები ძალათ წაგაგო, რომ არ გაგცნუნდეთ.

-61-

— მართალია... მაშ ორ წელიწადს ნუ მიღლატებ, როდესაც ჩემი საუქარული გასდვ.—

— ოო, ეგ ბევრი იქნება, თუ რომ შენ ჭიჭირობ, რომ უკლებლად მიმიზიდავს შენი ჭხწავლა.

— მაშ ერთი წელიწადი?

— კარგი! გენამლეკები; მაგრამ ცვლილება არ იყოს.

— მე ისე ჭხწორე ვიქნები, როგორც ჩამოსხმული წმინდა ოქრო, მიიხრბა დაბარომ.

— არ დატკავიწედეს, ჩუწნ კნახოთ სოღმე ერთმანერთი მსოღოდ ჩემის ნათლიისას.

— კარგი. შენც გასხომდეს, მარიონ, რომელ დღეს დაგნამლეკდით: დღეს ოც ჭ სუთია აზრისა. კელი აქ მომიტ, ტურფავ!

მე ჩაუშვირე კელი ბაღკონიდაგან. იმან ექნესკურ მკოცნა; ძლივს გამოგვლივე კელი ჭ შევარდი ჩემს ოთახში ჭ მოუგეტე მკგრა გარი.

მეორეს დილით სუთ საათხედ გაველით. დაბარო თავის ამსანაგით სმელეთით წახულიყო. — მთელი დღე მე ფიქრით გავატარე. ჩუწნ მივასლოვდით დედა ქალაქს. ჩქარა გნასამ შარიყსა, სადგურსა განცხრომიისას ჭ კმაყოფილებისასა. მკითხავის ნათქვამი ჩემს ბედხედ მამივიდა თავში. მე ვარ ლამაზი ჭ ემაწვდი: რატომ არ გამოამანდებიან თავყანის მტემლები? ბევრნი ამაღლებულან დაბაღას ოჯახიდაგან. ამ ქუწყანაში სისარული, ბედნიერება, სიმდიდრე ეკუთვნისთ იმათ, ვინც იცის იმათი შეძინება. თუ რომ გზა ბედნიერებისა გაბმულია დაბრკოლებით, რატომ მეკი ვერ შეკმურამ ამ დაბრკოლებას? მე გავდივარ იმ ბრწყინვალე ახშარესხედ, სადაც ვიღღო ეძლეკათ გულადობისა ჭ გამბედაობისათჳს. შარიყი — ცაა შატვიის მოუქარეთათჳს; — ოო, ჩემო ბედის წირავ, ჩემო იღბალო, — შემეწინით!

წრქელი კვამლი ამოდის აქა იქ. შირკვლად გამოჩნდა ხამირკლო შარიყის წმიდა ღუთის მშობლის კველსიისას; შემდეგ გამოჩნდნენ თავები შენობისა, კოშკებისა, საუდრებისა, რომელნიც თვალ მიუწდომლად იფინებოდნენ. მე აღტაცებაში მოკვლ: მე განცუფრებით უუურებ ამ ქვის ქუწყანას, ამ კაცების სკრას, რომლის ბზუილიც მოდის ჩუწნამდინ. ნუ თუ ეს სიზმარი არ არის? ნუ თუ ეს ურუ სმიერება არის სმა დიდის ქალაქისა, სადაც უნდა შეკვიყვანოს ამ დიდმა მშუწნიერმა მდინარემ სენამ?... ჩუწნ განკვლეთ მრავალი შე-

ნობანი, მოუბრუნდევ მარჯვნივ შატლეს, ამ ძველს შეიგებებს სხას-
ლეს, ესლავი ხაზყობილედ გადაქცეულს მდაბლას სდღისათვის, ჭ
შეკსდრქით მასღობლად სხალის სიღისა. გრეკების ძეიღნიღჯან დაწყო-
ბილი, ჩუქს კხედამთ, რომ წყელას ორაკეს ნაზირსკად ივრიფუბა მრ-
ვალი სდღისი, რომელიც უფრო მოგროვდა იქ. სდღაც ჩუქსნი სავი
შედგა. ჩუქსნგანსი კერავინ კერა ჭბედავს ნაკიდგან გადმოხკლას. მხო-
ლოდ შატროსი გადმოვიდა ჭ შეერთის სდღისში ამბის შესატყობლად.
ის ჩქარა მოვიდა ჩუქსნითან შემოფოტებულის სხსით.

— რა ამბავია? ჭკითსამეს ძეზავრები.

— გუშინ მოუკლამთ მარშალი ბიროსი ლუკრში! გუთსრა იმან.
ყარაულეს წყელის ჩუმათ დაუქარსამთ ეკვლესიაში. სდღის შეუტყვიან
სდღაც დაუქარსამთ, ამოუღიათ. მეუღარბ ჭ უორეკვით ქეჩებში; ესლ
უნდა ჩამოჭვიღონ სხსინობულასკედ, რომელსაც ჭსედავთ სხალ სიღ-
სკედ. — მე ურუნსტელმა დამიარა ტანში. ესლა მომაგონდა ყმაწვილი
კანტების ლაზარავი ეშერეში ვასხამსკედ.

მარშალი ბიროსი იყო შელი ძღლორქნტინსკის დიბლომატისა.
როდესაც მარია მეღისი გამოისოვდა იფრანციაში მეფესკედ, იმას თან
მოჭყუა ბიროსი შარეჟში. ამის ცოლი ელეონორა მდაბლის ოჯახის
ჩამომავლობისა იყო მარია მეღისის ძიძის ქალი, რომელიც მღღიან
უეწარდა იმას ჭ მოინდომა იმის წამოყუჩანც შარეჟში. აქ მიათსოვა ეს
მარიაძ ერთს თავის კამერიუნკერს ბიროსსა. ამ ორთ ასეთი ძღიერი
მოქმედება ჭქონდათ მარია დედოფალსკედ, რომ თვთ დიღმა მეფემ
კერნისობს მეოთხემ კერა გასწორა იმათსკედ. ბევრჯელ ელეონორამ
თავისი კნით წაჭვიდა მეფე ჭ დედოფალი.

ერთსელ კერნისობსა უთსრა რამდენსამე დიდ კანთ ლუკრის ბა-
ღში:

— ჭსედავთ იმ კანც? იმან შიიშვირა კელი ბიროსისაკენ: ჩემის სი-
გუღიღის შემდეგ ეგ იქნება მმართველი ძირანციისა, მაგრამ მანცვი
საქმეები უკეთესად არ წავლენ. —

მართლაც, როდესაც რავალიაკმა მოკლა სანჯღლით მეფე კერნისო-
სი, იტღღიანკლებმა მღღლა აიწიეს თავი. მეფე მოკლეს მანისის თო-
თსმეტს, ჭ შირკელს მარიაძობის თვხას სუთი მიღღიღისი მოიზარეს
ბასტიღიღის (საზყობილედ) ძირის სარდაფიღჯან. იმის წინა ღამე ბი-
როსმა წავგო ქაღაღღში სამოცი ათასი ოქრო. —

იმისი ცოლი ელეონორაც წრუნამდა სკაპრების ამხუას. ის ჭკი-
დდა ადვილეს სხეროს თუ საბეროს თანამდებობისას. როგორც ამ-
ბოძდნენ, ის შხათ იყო თავის თავიც გაყიდნაო. ყოველ წამს დე-
ლოფული მარია მედინი ისე ავსებდა ბირონს მოულოდნელის მოწყა-
ლებით, რომ სმიანდ სასაცილოც შეიქნებოდა სოლიე. — მთელმა სა-
სახსლდის კარის მოსივლით განსარსარეს იმ დღეს, როდესაც იმ იტა-
ლიანელმა მიიღო წოდება ფრანციის მარშლდობისა: ბირონი აწახოდეს
არა, ყოფილა უბრალო ომეპშიაცა. ამის გულისთვის დედოფელი თა-
ვის შულებსაც შემოჭნა. ყველგან აღრულებს იყო. მუღვიღება აწ-
ნაურებისა გარდვიდა მოქალაქეობას და ამთგან მდინად სხლსთან.
ყველა მხრიდან მუქარება ისმოდა. —

დედოფელიც ჭკედიდა ამას. ამან ბევრჯელ ურჩია ელეონორას წა-
სუღიყო თავის ქიჭქანსში სიმიდრით და ქმრით, მაგრამ ეს უგუნუ-
რი არ ერწმუნებოდა შიშსა და უზახუებდა, რომ მეფე დუდოვიკი
არახოდეს ისე აღერსიანათ არა ყოფილა ამის ქმართან, როგორც
ესლაო.

— ნუ ენდობათ მაგას, უთხრა მარია მედინი: მეფე კრის ამბობს
და მეორეს თქმარებს!

მართლაც, 24 ს აწრილს, რაკი დუდოვიკმა გამოიღვიძა, მიჭსტა
ბძანება მარშლის ბირონის დაჭერისა. ეს იმ დილით ჩვეულებრივ
მიდიოდა სოვეტში და შესუდა სასახლის ესოში გვარდიის კაპიტანს
ვიტრის, რომელმაც ბრიყულად უბრძანა მას იყაროს და მიჭსტეს თა-
ვისი სმალი. მარშალი არ ახეებდა. ამ დროს გავარდა დამბახა და
მარშალი წაიჭტა. დედოფლის ოთახში გაიღო ფანჯარა, და თვითონ
მარია მედინიამ შიშით იკითხა: რა მოსდაო?

— მარშალი მოკუდა, უზახუხა ვიტრიმ.

— საცოდავი! შეჭყურა დედოფელმა, რა დანასა მკუღარი: შენ
მოკალი?

— დიად.

— ვინ გიბძანა?

— მეფემ. —

სალამოდინ მკუღარი იქ კგდო და ყარული ეყენა. იმ დამეს ჩუ-
მათ დამარესს კველესიში; მაგრამ სხლსმა მიაგნო იმის საფლავს, სა-
იდგანაც ამოიღეს და სუთჯერ ხათრის და ჩამოათრის სასახლის გა-

რეშემო. შემდეგ ჩამოიტანეს ასალ სიდთან ჩამოსვადებულად. ჭხწო-
რეთ ამ დროს მოკვდით ჩუქნს ასალ სიდთან სავითა. მე გული ზ
მუსლები მიკანკალებდა შიშით. სუთი ექმები კაცია შემოდგენს ჩუქნს
ნაკვედ, საიდგანს ჭხწანდა სასწრხოებულა. მუქდარი ჩამოვადეს თავქვე
ვიღაც შემურვილი ზ სისლში მოხურილი კაცი გრძელის დანით ატ-
ყავებდა სანოდავსა. მე გული მიღონებოდა.

— ბარქაღლი, ზიკარ! ყვიროდა სულს: ერთსელ კინაღამ მარმელ-
მა ვოს ქვეშ მოტაკვლევისა თავის ღაქიებსა; ესლა დროა ვაჟური ამო-
იყარო. —

კამსნეკებულმა სულსის წაქეშებით, ზიკარმა გაუჭრა მუქდარს მკე-
რდი, ამართო გული ზ დადო განაღებულ მუქდარს. რა პატარა
მოიწო, ზიკარმა გასჭრა ის, თუთონ ზირველი ნაკერი შეტამა ზ
დანარჩენი უთავსა თავის ამსანაგებს. — მე გული შემიღონდა, ვიდრე
გათავებოდა ამთი მხეცური ნადიმი. როდესაც გონსედ მოკვლ,
ჩუქნს ნაკვედ სამი ოთხი ადამიანის მეტი აღარავინ არ იყო, რა-
მელნიც ცდილობდნენ ჩემს მობრუნებას. რა თავლი გაგასიდე, სწუა-
ლი კამუხარი ტირილით მომუარდა ზ უნდოდა ეგონსა, მაგრამ მე
განკათავისუფლე ამ შრომისაგან.

ჩუქნს გადმოკვდით ნავიდგან. კამუხარმა აიღო ბარგი. ჩუქნს კი-
თხუასედ მიკვასწავლეს გრაციისას სხელი. ძლივს გავაღებინეთ შეე-
იცარს კარები, რომელმაც, მანამ ქაღბატონს არ შეატყობინა ზ არ
მიიღო მისგან ბრძანება, არ შეგეშო, ამიტომ რომ. ვერ სულსი არ
დაწყინარებულყოფი შოთისაგან. ჩუქნს ავიარეთ მშუქსნიერის სულიე-
ბით დაიქინილს კიბესედ, რომელსაც ორივე მსარეს ეწუო ყუთებით
სხუა ზ სხუა ყვავილები. კიბის თავში იდგა მდიდრად ჩაცმული ქა-
ლი, რომელმაც ღმილით მიმიკარ გულსედ. ეს იყო ჩემი ნათლია.

— რა ღამაშია! რა მშუქსნიერი ღოყის იყრი აქეს, რა დიდრონი
შავი თვალემა აქეს! ამოაღა გრაციისა ზ შეიღონდა.

— განა მე გითხარი ეგრე ღამაში გამოდი მეთქი? რატომ არ
დაკეისე შენს ნათლიას! მე მშურს!... რა ვწუხვარ, რომ მარკინი
ვიღარხო ესლა გავიდა სულსის აღრეულების საყურებულად... შენ მო-
სველ ჩუქნს მსიარულს დროსა, შულა ჩემო; მუავე განთავისუფლდა
და ჩუქნს განკათავისუფლა მარმლისაგან: ის ღირსი იყო თავის
ბედისა....

—ა! მე ვიდევ გიჯან, საეუარელო მოხილ დელორმ, უთხრა გრაციანამ. რა დანახა მამა ჩემი. მშჯღობა თქვენნი აქ მოხვლა. შერიცხე ჩემი სხელი თქვენსად. მე ვიდევ მასხომს თქვენნი ცხენიდან გადმოვარდნა, რომლის გამოც ჩვენს გავიცანით ერთმანერთი.— იმის შემდეგ სხუა მგ გვარი სომ აღარა შეგმოსხვევიათ რა?

—არაფერი, თქვენსო ბრწყინვალეზე! ძალიან კეთილი ბიძნებოთ რომ მოიგონეთ თქვენსების წლის ამავი, უხვსუსა მამა ჩემმა.

—თქვენსები წელიწადი, საეუარელო დელორმ! ჩვენს არ გავკმარვლავართ ამ დროის განმავლობაში... დიერთო დიდებულო! ვის ვსჯდამ? მანუზნულა გრაციანამ.

ამ დროს ბარგით ამომანდა კამუზარიც ჭ თავი დაუკრა. ✓

—ეს გახლავს ჩემი საქმეო, ნათლიავ.

—ვიცი, ვიცი, მასხომს....

—დაღ, მე გახლდი უმაწული, როცა თქვენს მობიძნდით ჩვენს ქალაქში, დაატანა კამუზარმა: მე მინარინ, რომ ეგრე გასქვლებულხართ იმას შემდეგ; ჩვენსი ქალაქის ჭაერს არ უწვევია თქვენსთვის მამისა. ხად მიბრძახებთ ჩვენსი ბარგი წავილო?

—ბიჭებმა იცინა; მე მითქემს იმითვს. მიბიძნდით, უთვლნო, მოიხვევით.—ამ ქალსვი მე შეკვივან ჩემს ოთახში.

როდესაც მარტო დაჯრჩით, ჩემმა ნათლიამ მითხრა:

—ეგ ჭწორეთ მხეცია, შენი საქმეო!

—დაღ, ჩემო ნათლიავ.— კებრალეობდე.

გრაციანა ევრემონი იქნებოდა ორმოცის ანუ ორმოც ჭ სუთის წლისა. ის ვერ მე ისევ ღამისათ მეჩვენა. ვერ არ ვიცოდი ქალების საიდუმლო, რომელნიც რიღახიც წახმით ჭყარავდენ თავიანთ სხის ნაკვლებს, დროებისაგან მოძველებულს. მაგრამ სიკეთილე, გადაფენილი იმის ხასეხედ, უკეთესად უხდებოდა იმას ყოველ მშვენებაზედ.— გრაციანამ შეამცნია, რომ ჩვენს ერთის ტანისა ვიყავით, მოატანისა მამინეკ თავისი სუთი ექვსი კაბა ჭ ყოველი გამამანვა. ბოლოს ერთი ამოარჩია ჭ მე გამოვცვალე ჩემი მხოფელიური კაბა მშვენურიც ცისიერს ატლახის კაბაზედ. მუხლკეებმა დამკარცნენ თავი; შემდეგ ერთს იმათგანს ჩუქა ჩემი ტანისამოხი; გრაციანამ დამიჭირა კელი, გამატარებამოატარა, მიმბრუნამოამბრუნა ჭ მადლა აცხადებდა თავის აღტაცებას.—

— რა ღამისაა ამ ტანისამოსში! ამბობდა ის: რა შესედულობა აქებს! რა ხაუტსოვო ტანი აქებს! შენ დღესვე დაამშვენებ სასახლის ბაღსა. ზირველს ბაღშივე წაგოყვან და ჩემს ნათესავათ გამოგაცხადებ, შუჯლო მართონ. —

— სასახლის ბაღში? მე წამიფვანთ სასახლის ბაღში, ნათლიაგ?

— შენ იქ ყველასვე უკეთესი იქნები. — მაკოცე!

გრაძინიამ მომცა მარაო და მხიქვანა როგორ უნდა ვისმარო, როცა კატები შემომერტყემებიან. მე ამისოანებაში დიდი ნიჭი მქონდა ბუნებითგან: გრაძინია გავოცე მარაოს და თვალების თამაშობით, მისვრა მონურით და ჩემის სასამოვნოს კველუტობით.

— ახლა როგორ უნდა გავაგდოთ შენი ხაქრმო? მითხრა გრაძინიამ.

— მე თქვენს იმედი მქონდა, ჩემო ნათლიავ.

— ტუტუტო, რატო იქვე უარი არ უთხარი?

— არ შეიძლებოდა. — მე გრაძინიას მოვასხენე ყუიკული: ჩვენს სიღარიბე, წვრილშუჯლობა, მამიკემის ზრუნვა ჩემის მშობის გამრავლებასვედ, და კალი, რომელიც დადოთ გამუსარისა. მე მამა ჩემი დავეიოდი მეთქი უარის თქმასვედ, მაგრამ სახლის ჰატრონი ის არ არის: ყველა დედიჩემის კვლშია. შეწუხებული შრომისა და სიღარიბის ხაგან, ის არ მიიღებდა და არც დახდედა ჩემს ძუღვილებას გამუსარისადმი.

— ჭხანს დედა შენს არასოდეს არ შეუსენია იმისთვის სახეზედ?

— როგორ არა, გრაძინიავ, მაგრამ ჩვენს უღება... თითქმის ჩვენს სახლში ყველანი იმას ღამისათ რაცხამენ.

— გარე იმათ მოუკათ! — მამ როგორ უნდა ვქნათ?

— ნათლიავ, ისე უნდა მოვასერხოთ, რომ ისევე თვითონ გამუსარს როგორმე კვლი ზვალუბინოთ ჩემსვედ.

— მე შევად მისირს მაგის მოხერხება, მითხრა იმან: თუ შენ შევთვლიან რამა, ანა მითხარ მე დაგესმარები.

— მამ აქ დაუძახეთ ჩემს ხაქრმოს, მოვასხენე მე.

— გარე! ვთქვით დაუძახე.

— და უბანეთ: მოწყალეო კვლმწიფევე, მე ძალიან მიყვარს ჩემი ნათლული. —

— ეკ მართალია, მიუწარხარ.

— მე მინდა ჩემთან ვიმყოფინო და გამოვიყვანო საღისში.

— რატომ, მე ეგ განზრახულებაცა მაქვს.

— მისხადებუ, აღარც შენ ჯ აღარც ჩემი ნათლული ვეღარ დაბრუნდებიოქო შალონში.

— რა ხასიათოვნო საზოგნოლა იქნება ის შაროიხათუზ!

— უბრძანეთ, რომ დღეიდგან უნდა დაიწყოხ იმან ჭხწავლა ენებისა, ტანციობა, ცხენიყედ ჯდომა, ღაპარაკი, რომელიც საჭაროა დიდ კაცებში, ერთის სიტყვით შეიქმნეს კავალერი.

— ქალო, შენ რომანები გიკითხავს? მკითხა გრაჰინიამ.

— დიად, ნათლიავ, ცოტადენი.

— განაგრძელე, მიბძანა იმან: მე ვხედავ, რომ მარტო შაროიხი ან ანწავლის გამოქნილებას. —

— მე იმედი მაქვს, რომ მესამე უროგუნედვე გრამატიკისა ჯ ლათინურის ენისა კამუნარი დაჭხთმობს ჩემს სიყუარულსა. ამას გარდა შეუხინოთ ერთი ექიმი, რომელმაც ცოტა ანუ სულ არა აჭამონრხ ჯ ასოს, მითომ წელის დასაწკრილებლად ჯ კანის დახალბილებლად. მეტადრე ხმის დაშლით ის გონებიდგან შეიშლება.

— როგორ? განა სხუათა კარგთა ღირსებათა შორის...

— ღოთიცი არახ, ჩემო ნათლიავ. — ესენი კმარა, რომ შესამე დღესვე კამუნარმა თითონვე გვთხროვს ნება შინ წახლვისა.

— უშენოდ?...

— რასაკურგელია, შემდეგ თქუწნ ნებას მიჭხტემთ მამა ჩემს, მოიხმარონ ჩემი ძხითვის ფული, მკეი თქუწნთან დაგრჩები, ჯ ყველანინი კმაყოფილნი გასდებიან.

— ხად მოგიკრეფია მავ შატარხ თავში ამაღნი ხაბრძნე, შეკმაცო?

— ხინარულისგან, ჩემო ნათლიავ, რომ თქუწნს განსეთ.

— მიფერთიღადი! მე დაგახრჩობ ჩემის კოცნით...

ამ დროს ღაქია შემოვიდა ჯ მოახსენა დებარო გასლავსო.

— მე გაგწოიღადი ჯ კელიდგან მარო დამკარდა სალიანსედ; მავრამ გრაჰინიამ ვერ შეამცნია ჩემი აღრეულება.

სტუმარი შემოვიდა. გრაჰინიამ მიუძურა მას კელი, რომელიც მიიტანა იმან ტუჩემთან.

— ეს ჩემი ნათლული გასლავს, დებარო, წარმომიდგენია.

დებარომ თავი დამიკარა ისე, მითომ სრულებით არ მიცნობდა.

— ჩუწნი დავა რა მდგომარეობაშია, დებარო? ჭკითხა გრაჰინიამ.

— მოვიდე, გრაჩინიაკ.

— აი ბედნიერი დღე! შეჩვევირს გრაჩინიამ: რამდენი სხსარული მრვიდე დღეს! დათვალე ჩემიან: დღეს დიდეს ვაგვიკე, რომ მარმა-ლი ბარონი მოგვლავთ, ერთი! მომცვარეს ჩემა სხაფულა, ორა! დაჲს მომივთ, ხამა... იქნება მეოთხე სხსარულიც მოვიდე სხადგანმე, მასამდისინ მაიღეთ ჩემა მადლობა დებარო. მე უოველოჲს ვეუბნე-ბოდი მამა შენს, რომ შენში ბეკრი ღირსება არის, ჳ თუ რომ შენ გვეროდეს ჩემა კეთილი დარიგებანი...?

— ეს ჩემა ვალა, გრაჩინიაკ!

— მამინ შენ თავს დასწებები დამოსვეულს ჩეჭულეებებსა, შენს ამსანაგებს იმ უღვთოებს, რომელნიც მიტონიდაძიქს ცუდს გზაზედ. შენ რიგინათ ეცდებიოდი გამხდარივც გამოსინაღი ადლოკაჲ, ჳ მო-სხამოებლად ნდობისა, მატონისისა ჳ სულიერის სხსლოებისა, შენ არ გამოასწენდი შენს თავს ღმრთის ურწმუნოდ, რომლითაც, როგორც ამბობენ, მითომ კვესულობ კიდეც ჩემს შექცევამა...

— გაწმუნებ, გრაჩინიაკ, დაუბრლებივარ ვისმეს თქუტსთან; ცილბ მიგონებენ; მე ღმერთიცა მწამს, წმინდანებიც ჳ იმათი მოსამსახუ-რენიც.... —

— მარტონი ვილარსო! დაიძასა ღაქიამ, რა შემოაღო კარები.

— სსუ!.. ჳსთქუა გრაჩინიამა, რა შემომხედა მე ჳ შიიღო თითი ტუჩებსკდ. მე ალაგითგან არ დავიძარ.

შემოვიდა ორმოცდა ათის წლის კაცი, კარგათ ჩადმული, ცოცხა-ლი, თუმცა ჭადარ უღვაშებით ჳ თუთრის თმით.

— დავამარცხეთ, დავამარცხეთ! შემომხედე, გრაჩინიაკ, დამმარც-სებელს არა ვგეკარ? ჳსთქუა იმან ჳ აატღო ქუდი მხლვა, რომელიც დაიჭირა ისეჲ ვოსის თავით. —

— საიდან მოდისარ, მარკინო? დამმუდდა ხალსი?

— ნუთუ მე ხალსს გამოუღვებოდი? მე სახსლეში აველ, სხდაც მაქუნდა მატონი მეფესთან ქალაღდის თამაშობისა.

— რას მეუბნები? უთხრა გრაჩინიამ: მამასადამე სხსისარულია შე-გმთსვევია რამა?

— რასაკრეკელია... მაგრამ ეს სხსამოუნო სექმე შენ უფრო შეგა-სება, ვიდრე მე.

— კიდეჲ? ეს მეოთხე! ჳსთქუა გრაჩინიამ ჳ ტამი შემოჭკრა. და-

იწვე ჩქარა, ნუ მომიღვე მოთმინებასა, შენებურად ნუ გაგკელებ.—

—უნდა რიგითა ვსთქუა... შეფე, რომელიც მთელი წელიწადი ცხვირით მიუერება და მე იმ უფალს მოწყალებაით... მაგრამ ის სომ ჯღარ არის... ვუდრებზედ ღაზარავი არ ვარცა...

—აი, ვიდევ მოწყუა თავისებურად! ჭსთქუა მოუთმენელად გრა-
ფინიამ.

—კარგი, მოკლეთ მოგასხენებ: რა მეფემ დამინახა სასახლის გ-
ლერეაში (ტალანში), მოვიდა ჩემთან და დამერა მხარში კელი: შენა
სარ, ვილარსო? მიბრძანა იმან: «ჩემა გვარდიელებმა დაატუნალებ ის
სამსკელი იტალიანკა (მარშლის ცოლზედ ბმანება): შენ არ დაი-
ჯერებ, ვილარსო: იმის ლეიბში უბოვნიათ ორი მილლიონის ძკრევა-
სი ქვები!»

მეფევე! მოგასხენე მე: ეგ არ მაკვირვებს: ვიდევ ბეგრი რამე ექმ-
ნებათ მომხარული იმათ.

—არა თუ? განაგრძელა მეფემ: ჭსწორეთ სირცხვილია!... ელეო-
ნორა მალანის კელით მოკუდება, და თუ რომ ჩუქნს დედას ეს არ
მოეწონება, მაშინ ჩუქნს გავისტუმრებთ იმას ქლორენციაში სალი-
ელად.—მართლა, მარკისო, შარშან ჩუქნა გვოსოვე ვეკომპობინა
აღვავი ჰორუნიკობისა ჩუქნს გვარდიაში შენის ნათესავისათვის გრაფის
მარკერიტ ვერემონისათვის...

—მართლა? იმისმა დიდებულებამ გიბმანა ეგრე, ვილარსო? ჭკით-
სა განარებით გრაფინიამ.

—არა თუ მიბრძანა, არამედ ეს აღვავიც მიჭსტა...

—ჩემო მეგობარო! ჩემო მეგობარო! ეუბნებოდა გრაფინია ად-
ტატებული: როგორ უნდა დავიმადლო... ჩემს შუღს მართლა როტა
მიჭსტეს!... არ ვიცი სისარულით რა მომივა. მარიონ, მომეხვეე შუ-
ლო! მგონია შენთვის არ მითქუამს, რომ გიყი ვაყი შული შევას!...
ღამაში, ჭკვანთი, უცხო სასისა... მაგრამ რა სასით აფუჭებს ის
ჩემს საცოდავს ფულებს!... ის აქედან გაავადე ჩემს მამულში... შენ
ნასავ რა ჭკვანია... გრაფინია სისარულით ტიროდა. ანაზღად იმან
გაიხარსარა და მივარდა ვილარსოსა, რომელმაც მსოლოდ ესლა და-
მინსა. ის თავს დამტრიალებდა ადრეულის სასით.

—არ დასდგები შენს ქერქში! შეჭყურა გრაფინიამ: შენ ამინებ ამ
უმაწვლს და შენის ტქერით... ვერა სეღამ, რა სასით გაწითლდა და

დაისხარა თვალები?...

— რას ბძანებთ? გრძობინავ, ეს ქალი ჩემი უცნობია...

— აკოცე, თუ მოგწონს! ნებას გაძლევა აკოცო. შენ ასეთი ამბავი მომიტანე, რომ უნდა დაგავიღვლო ამ ღამისას ქაღის კოცნით.

— რას მიბძანებთ გრძობინავ, ნებას მაძლეეთ, განსჯებთ განი-
მყოფა მარკიზმა.

— დიდ, ჩემო ნათლიავ, უთხარი მე, რა მივედი იმასთან: თქვენს
ნება გაქნებთ მაკოცოთ.

— მე ვარ შენი ნათლია, მშენებელი? როდის? ხაიდგან?... ახ!
ახ! მომაცონდა! შაღონში! ცხენი, კესკეუტორი, ნათლობა!... ჯ
რდაძესვია მარკიზი, ჯ დამიწო კოცნა ასეთის სიმსურველით, რო-
მელმაც დებარც მდახედ მოიყვანა. შემოვიდნენ ხსუა სტუმრებიც.
გრძობინამ ატნობა იმათ მეფის წყალობა თავის შჯლისადმი. შემდეგ
მე წარმადგინა იმათ. დაუძსეს მამა ჩემს ჯ ჩემს საქრმობა ვასშიმის
საქმელად. სითამამის ჯ სიმხნის მისატყმად კამუხარს ცოტა გადაეკ-
რა შევიტართან, რომლის ქაღიც ტერესა გრძობინას ჭეუნდა მუხს-
ლად, — გრძობინამ გვერდით მოასო ვასშიმსედ კამუხარი ჯ არიგებ-
და, რა უნდა ექნა იმას, რომ გამსდარიყო ღირსი იმის ხიუქარულია.
სტუმრები სიცილს ვერ იტყვდნენ. საწყაღმა ვერცა რა სჭამარა, ვერ-
ცარა დალიარა! სულ ტოკამდა, ასე ეგონა ცეცსლსე ზისო. რა ვას-
შიმი აილეს, კამუხარი მამინვე გამვრა ჯ შევიდა თავის მცნობ შევი-
ცართან ბუღმანთან.

— მე აქ არ დავედგები! წაკალ შაღონში! ეუბნებოდა კამუხარი თე-
რესას მამას.

— რათა? მიუგო ტერესამ: გრძობინა თავის ქალათ ისდის შენს
საცლოლსა, ჯ უნდა, რომ ქაღბატონათ გარდააქციოს. —

— ქაღბატონად! ესლაც იმას კაცი ვერ იცნობს, ის თავის ძევეს
ტანისამოსში უფრო მოაწონდა... აი როგორც შენ ხარ ჩაქმული!

— ეს შენი საცლოლს კაბაა, უთხრა თერესამ: იმან მანუქა, მაგრამ
იმის მაგიერად მევი არ მიმიღო... მე აღარ მოვეშვები, ამიტომ რომ
ძალიან სურვილი მაქნებ ქმრის შერთვისა.

კამუხარმა შესედა ტერესასა ჯ შირველად შეამცნია, რომ იმსაც
წითელი ლოყები ჭქონდა, წყრელი მოცინარე თვალები ჯ სულ ერთად
სახამოვნო სახე.

— მე მგონია, უთხრა გამუხარმა ამოხკრით: მე მგონია, რომ შენ უფრო მიყვარდე მარიონს. მე შევამცნიე, რომ ის თვალს უძვრებოდა სიძინად დებარობსა და კიდევ სხვებსა. გაწმინებ, შენ ჰსჯობისარ.

— ჩემით იყავით! უთხრა ტერასამ: რა დავიჯერო?

— ჰო, დაქატა ბუღმანმა: ცოდვას ჩემი ქალი, სიყვარულს ნუ ჩაუტევებ გულში; ამით სიამ იცო ჩქარა კვიდებთ მაგისტანსა სიტყვები როგორც ბურბუშელს.

— მიიტა დამალევიან რამა! წამოიძისა გამუხარმა: მე თავისუფალი ვარ, არავის შეუძლიან ჩემი ძალის დატანება მარიონს. თერესამ გადმოიღო ბოთლი და დაუდგა იმით.

— თუ არ გინდა, ნუ დაიწერ ჟურნალს! უთხრა თერესამ.

— მკვას ენა ადვილად იტყვიან: «ნუ დაიწერ ჟურნალს!» მე მინდა ჟურნალის წერა... სულ ერთია, ვინც უნდა იყოს. მე ცარიელი არ დავბრუნდები შაღონში, იქ ყველანი მასხარათ აწიგებენ!

— შენი ხადლეტრქელი იყოს! უთხრა შევიტარმა: როგორ მოგწონს ის ეს ღვიან?

— უცხოდა!... დამახსია!... უთუოდ. განატრქელა გამუხარმა: მე უთუოდ დაიწერ ვიხედე ჟურნალს...

— ვიხედე? ჰკითხა ეშმაკმა თერესამ და ჩაღუნა თავი.

— ერთს უმაწვლეს ქალს, რომელსაც შენ იცნობ... იმის ნათლიათ გრამინია არა ჰყავს... დამახსია, ბუღმან, დამახსია!... გესმის თერესა?

— არა, არ მესმის, ვიხედ ბძანებ... შენისთანას ვინ დაერიდება. —

— ესლავ გამოვცხადებ. გამუხარი წამოდგა და აიღო სტაქანი სულში. — ბუღმან! შენი ხადლეტრქელი იყოს! მე გთხოვ გელს შენის ქალისას!

— რას მიბძანებ! მე სრულებით თანახმა ვარ. —

— მგონია, მეც უნდა მეკითხოს რამა! უთხრა თერესამ: მე არავარ თანახმა. შენ მგონია მხოლოდ ჟურნალის გულისთუნ მისოულობა; ჩქარა დაიწყო ნანკას.

— მადმუხელ თერესა! უთხრა გამუხარმა, რა დასკოქა დაცლილი სტაქანი: მე ღამაში არა ვარ, მაგრამ გული ღამაში მაქვს. ბიძა ჩემმა დამიგდო ორი ათასი თუმანი. მე გთხოვ, ორნივე დაგებატრონოთ ამ თუღსა. თანახმა ხარ თუ არა?

— სვალვე შესვალ სინანულში. მე არ მინდა ცრემლიანის თვალით ვიხედე და ვწუეულიდე ჩემს ბედსა, უთხრა თერეზამ.

— კელ-წერილი რომ მოგცე შენსედ ჟურის წერისა, მაშინ რაღას იტყვი?

— მაშინ რა მეტი ღონე შექნება, უნდა დავიჯერო.

— მომიტანეთ ესლავ საწერკალამი და ქალადლი! ღაიძისა კამოზარმა. და როდესაც ესენი მიაერთებს, იმან დასწერა რაღვი შექმლო გარკვეულის სელით:

«ღუთისა და კაცის წინაშე გამბობ და ვფიცამ, ერთი კვირის შემდეგ ჟურის დავიწერო თერეზასედ ბულმანის ქალსედ, და თუ არ ავასრულე ეს ჩემი დაპირება, მაშინ მოკლეთ ვარ მივსცე თერეზას ათას ორასი თუმანი.» —

— უცნოთ არის! ჭბთქვა ბულმანმა: აკოცე ჩემს ქალს, ჩემო სიძე! ენდეთ ამის შემდეგ კაცებსა!

განსამს უკან დაბარო გვერდით მომიჯდა. იმან ბევრი დარბევა მომიცა, როგორ უნდა მოვიქცე, როგორ უნდა ვერიდო აქაურს ხალხს ანუ ღაიძისა ანუ ქტეკაში. ვილაინოს ერთადე, თუ შენი ნათლის გრაძინისა გადამტერება არ გინდაო; იმათი ერთათ წასვლა შევიცარაში სამკვიდრებელის მიხაღებად უხაგნო არ იყოო და ბევრის ბოროტი ენა კუდს აბმენო. —

— შენ როდისმე შეტვლება ქმრის ამორჩევა, მარიონ, ნუ გაბედა ამ საქმეს, მანამ შეს გულებ არ დაეკითხო... მაგრამ ვინ იცის, იქნება სხარბიელო საქმეო შეტვდეს, თუმიცა მე ეტვი მაქნეს.

— რათა ვაქნეს ეტვი? ვკითხე მე.

— საქმონი ორ ნაირნი არიან, მითხრა იმან: ემაწლნი და მოსურნი. ზირკლნი ფულს ეძებენ, და მეორენი ჭბირდებიან სან და სან ფულს. ემაწლნი, რა გბოებენ შეს მხოლოდ ხილამასით მდიდარს, მდაბლად თავს დაგიკერენ და ჩამოგეტვებიან, ხოლო ბებერსკი შენ თათონ ეტევი უარს. მაშინ, მარიონ, თუ მოიკონებს იმ კაცს, რომელსაც უწვარსარ, რომელსაც არ შეუძლიან შესარტოს თავისი ხიცოცხლე. მაგრამ რომელიც მზათ არის მოჭვირის შესი ხაცოცხლე ვარდათა. განათლოო ყოველი შესი დღე ბედნიერების სხავითა, მაშინ მიჭვართო იმ კაცს და შენ ჭბოკვებ იმაში სარსარებას, ერთგულეობას, უტვალეობას. —

— თუ ღმერთი გწამს, ნუ მეღაზნარაკები მაგეებს, უთხარი მე: იქნება გვათვალისწინებენ, ან ყურს გვიტყვიან ვინმე.

— არაგინ არ არის მოცლილი, მარიონ! მამა შენსა სთვლემს; ის ერთი ბუბერი როზკრუა ჩაყურეუქებულა შენის მშენებნიერების ფიქრში, ჯ გუნებაში აწუხებს, როდისა ჭხისოვალს შენი თავი ცოლად ჰგრაძინიასა. გრაძინია არ ეშვება ვილარსოს თავის შულის ანბის გამოკითხვას. ამასთანვე ის დიდის მონღობილობით ჯ უოკლის უშიშრობით მომტყმს ნებას ვიერ შენთან იმ სანამდე, ვიდრე მოგიგებ ბაღში შეკრულს სანამდე.

— არასოდეს.

— ჩუქნ ვნახათ, მარიონ. —

— რას ეღაზნარაკები ჩემს ნათლულს, დებარო? ჰკითხა გრაძინიამ, რა მოგვასლოვდა ის ჩუქნა.

— ამ ქალაქის გვარმა მაფიქრებინა, უნახუსა დებარომ: რომ ეს უნდა დაბადებულიყო ღიონში ჯ მე ვკითხამდი ამას, ნათესავი ხომ არ არის ამათი ძილიბერ დელორში, ის ჩინებული არსიტექტორი, რომელმაც შეადგინა ტუილრის სახსლის ჰლანი. მაგრამ მიბმანა, რომ არ ენათესავებოან იმას. შემდეგ მე აუწერე, როგორც ვიცოდი, აქაური დიდრონი შენობანი, მეივის სახსლეები, რომლებსაც სახსვაც ამათ ძალანა სურს. — რა ეს დახსრულა, დებარო გამოქსალმა გრაძინიას. იმისი მაგალითისამებრ სხვებიც წავიდნენ. იქნებოდა თერთმეტი საათი. ამ დროს გამუხარი აღსრულებდა თავის უღირს დღასტას ჩემდაში. ესე იგი ტერესას ჰპირდებოდა მშრობას. —

მეორეს დღეს, რაგი გამოქვლია, თერესა შემოვიდა ჩემთან არეულის სახით, რომელმაც შემამისა მე.

— რა დავმართვია? უთხარი მე.

— თუ, ქალბატონო, რათ მახუქეთ გუშინ თქვენნი ტანისამონი!... რა იმაში მნასა ჩანმული, თქვენს საქმოს ანაზდეულად შეუყვარდი... ის ანბრებს ვრუარი დაიწროს ჩემსედ.

მე წამოვსტი გოცრებული. მე მეტად ჯავრი მომივიდა, რა ამის სამსხარონიც გავხდით. — ჩამაცვი ესლავ, უთხარ მე იმას, ჯ წამომეყვანა გრაძინიასთანა. მე მინდა შევიტყო, იმას მოუცია შენთვის ნება ძაკვარად ჩემთან სუშრობის! —

— გარწმუნებს, ქალბატონო, მე არ გესუძრები, შითხრა თერესამ

დ ამოიღო უბიძგან ქალღვრი და მომტა. აი წაიკითხე რასა ჰსწერს.

რა თვალი გარდავაკვლე ამ ქალღვრს, მე შეგვართი; სისარული და მრისხანება ირეოდა ჩემს გულში მცირეს ხანსა: მაგრამ უსიამოვნება ჩქარა განქრდა ჩემში და ისე გადავრებით აღარ უფეროვდი ტერეხასა.

— ეგ როგორ მოვიხერხებია? ვჭკიაკე იმას: რა ვადოხნობა მოიხმარე? რით მიიხიდე იმისი გული?... აქნება საწყალი შთოვრალი იყო? —

— არ გასლდა ძალიან შთოვრალი. მე ვადოხნობისა არა ვიტყვირს ქალბატონო, მაძიხემის ოთასში მნახა, და აქ...

— მომილოცვამ ბედნიერება! რაღა შესაძლებელია, ჩქარა დაიწერეთ ჟურნალი, სულ, დღეს, ესლაგ... და ეცადებით ბევრი შუღუბი გვეხანდეთ, მაგრამ მაძახე არ დაემკნახონ. ამ სიტყვებთან მე ასე მხიარულად, ასე სმა ძალღვი გავიციხე, რომ ჩემი ნათლია, რომლის საწოლიც ჩემს ოთახის გვერდზედ იყო, შემოვარდა დილის საცემლობით.

— რა იყო, შუღო? გაგიყდი? მითხრა იმან.

— დიად, ნათლიავ, ჰსწორეთ სისარულით შევიშალე... ისევე, წაიკითხეთ, თქვენს გავიხარეთ! გამუხარი ჟურნალი იწერს თქვენს მუხსლეზედ. — გრაძინიაც გავიხარა ჩემსავით, რა წაიკითხა წიგნი.

— უოკელი ჩვენსი პლანი დაარღვია თქვენის შევიცარის ქალმა; იმან გამოძაგდო გამუხარის გულიდან. —

გრაძინიამაც გამოიყო მხიარულება: ნახეკარ ხანათი მეტი გეღარ შევიწვევით სიცილი. წერილი დაუბრუნეთ ტერეხას და უთხარით, რომ დაუძახოს გამუხარსა, და ნურას ეტყვის იმას.

სუთს მინუტს შემდეგ გამუხარი შემოვიდა დაღუნულს თავით და შეშლილის ხანით.

— ნუ თუ პარიყის ჰყარისაგან მოგივიდა ხმდენი ცვლილება გულში? უთხრა გრაძინიამ: მართლდა, რომ დატყვევებულს სხვის მძინიერებით, გიღალატნია ჩემის ნათღულისაჲს?

— ახ ქალბატონო!... ახ, მართონ! შეიტყვეთ ვიდეც!... გარწმუნებ, რომ ძალიან მიეყარდი, მაგრამ... თუ რომ ჩვენს შალონში ვყოფილვიყავით... მე არ ვამბობ, რომ... მე ასეთი მასინჯი ვარ, შენ კვრეთი ლამაზი... ეგ სისულელე აქნებოდა ჩემთან...

— რას ამბობ? ენა რათ გეპის? რით მართღულობ თავსა! ეგებნე-

ბოდა გრაძინია: ესა ჩუქნტ უნდა სსეისავით კელ წერილი ჩამოგვე-
რთიქვინა?—

—არა გრაძინია, მე შალონში ცოლი დაკეტილში შეყოლებოდა,
მაგრამ აქა, კლიტებს კაცი ვერ ენდობა. მარიონის სიყვარული ხაში
თვეტ ვერ გაატანდა ჩემთან! გუშინ ღ გზასკედაც, აქ რომ მოედით-
დით, რაც მე უმაწვლიკატები ვნახე, რომელნიც ისე ნაირათ ღანარა-
კობენ, ისე ისრებთან,—მე ხად ვისწაველი მაგეებს... მე მამინვე მო-
მივიდა თაგში ფიქრი, რომ ქსკობს ჩქარა მოვირჩინო გული.

—ღ ტერესას წამდებინე? კარგათ გიქმნია, გარწმუნებ, უთხრა
გრაძინიამ: მეტი ღონე არ არის, მარიონ შენც უნდა დაემორჩილო
შენს ბედსა; შეგიძლიან აიტანო ეს მწუსარება მჯლო?

—რასაკერველია ავიტან, თუკი მაგისთანა მახინჯმა ეგ აბიდა მო-
მცა, მე რაღათ შევისნამ მაგის სიყვარულს გულში!

—ოქქნტგან შირველად არ მესმის მე ეგა, მარიონ! უთხრა კამე-
სარმა: რასაკერველია, მე ისე ღამასი არა ვარ, როგორც ღებარო,
ნავშიაც იმას უფრო ბევრს უყურებდი, ვიდრე მე...

—ნავში? განიქორა გრაძინიამ გოცებით ღ შემომსკედა წარბებ
შეკრული. მე გაწითლდი.—შენ გადი კარგი! უბანა კამუსარსა.

—ას, რა ტუტუტობა მომივიდა, რომ წამომცდა! ღულღულებდა
კამუსარი: ჯავრობ ჩემსედ, მარიონ?

—რათ გავკავრდები! უბასუხე მე, თუ ღებაროს ქქონდა მიხესი
განუშებულყო, მე უფრო არა მაქვს, რომ დაუძლო რაჟა ჩემს ნა-
თღასა.

კამუსარი გავიდა. მე ჯავრით ცრემილები მომდიოდა. ჩემ ნათღიამ
ისე დაწვრილებით გამოძკიისა, რომ ბევრი კელარა რამ დაუძლე
იმას განვლილის გარემოებისა.

იმ ღღესკე გრაძინიამ გაუტზავნა ღებაროს სუთასი ოქრო ღავის
მოგების შრომისათჳს ბებერი როსკრუას კელით, რომელმაც მეტად
ცხადად გაატებინა, რომ ღებარო მეტად გონიერად მოქტევა, თუ
რომ ნატარა სანს დაიკოწყებს გზასა გრაძინიას სანღისას.—

მაგრამ ღებარო იმ ხაღამოსკედვე მოვიდა გრაძინიასთან! იმან
ღამქვიდებით დაწყო ზაღის ბუსრის თაკსედ გატზავნილი ფული ღ
უთხრა გრაძინიას:

—მე დიდად საწუსრათა მაქქეს, რომ განკარისსკეთ, მაგრამ მანც

თქვენსთვის ეგ მისი არ არის. მთავლად მოწყალება თქვენს გლახაკებსა. — შემდეგ იმან დაუწია თავი თუ მოოფთა, რომელთა შორის მეცა. როდესაც იმან განაზრგა ჩემსად, მე ჩავხუროს უღე: «ეს გამუსარის საქმეა.»

— კარგი! მითხრა იმან: მე ვაძლეს იმას სამაგიეროს:

ჩვენს ისე მსწრაფლად გავრეაღებო ეს სიტყვები, რომ ვერცე შეგვამცნიეს სსუბმა ტუხების დაძრა.

მთელს საღამოს გრაძინის ახუსღუნებუელი იყო ჩემსედ; გარდა ამისა, ის მეტად გულანად შეუღა ჩქარა დაწერა ჟურნა გამუსარის ჯ ტერესასთვის, ჯ გადაწვიტეს, რომ სამის დღის შემდეგ უნდა მომხდარიყო ეს. —

გამუსარი შემოვიდა ერთს დღეს ჯ ჩაუვარდა გრაძინის მუსლებში.

— გრაძინისე, შეამსოთ თქვენნი მოწყალება! მე მსოლოდ ერთი რამ მაკლია, რომ სრული ბედნიერი ვიყო.

— რა გაკლია?

— ჩემი დანაშაუნი ეკრეკუტორათ შალისის უეზდის სუღში... ეს ოცნება მთელის ჩემის სიცოცხლისა... ამ ოქით ვიძინებ ჯ ვიღვიბებ. —

— კარგი, უთხრა გრაძინისამ: შენი სურვილი ავისრულდება. გამძლევი სიტუეჩას, რომ ჟურნის წერის დღეს შენ მიიღებ მაგ თანამდებობას. მარის ვიღარსოვ ვათხოვინებ სადაც ალაგია.

სამა დანაშაუნი დღემ განკლეს მწუსარედ. გრაძინის ისევ ცხვირით იყო ჩემსედ. ის ჯტომობდა, რომ მე გულგრილი არ ვიყავ დებაროსედ ჯ ბევი რამ დაუძალე ჩვენს გარდასავალში. იმან განსტუმრა კაცი თავის შულთან მარგერიტთან ჯ მოელოდა იმას მისის შირველს. მამა ჩემს უნდოდა ვეტარებინე შარიუში, რომ გამეშინჯა მგრამ ისე ჩაძმული ვიყავ, რომ ქვეითა არ შეიძლებოდა ჩემი სიარული, ჯ გრაძინისამ გამოგვიცხდა სძელის სიტყვით, რომ მე ვიდევი მოვეწრობი შარიუს ნასკას. იმან სიტყვებით ჟურ მე უნდა დამხრულეობინა ჩემი ჯსწავლა. მამასადამე, ოსტატისა, რომელთაც უნდა შეეხრებინათ გამუსარი, შემაბურეს მე ლათისურის გრამმაცით. —

მე ვვიუღებოდი ჟურით. ხარავის ოსტატს მიქო ველთუება თავის თავისა.

ერთი შავირდი მეყანდა, რომელსაც მეტად მტირეს შდროში ვან-

წავლუ უნსოდ დაკარაო. იმან დებაროს სასელი ასენა. მე მითომ გულგრილად უხმენდი ამის ღაზარაკს. ურთკების დროს ერთი მსლებელი გრაჰინიასი აუცილებელივ იქ იყო სოღმი; მაგრამ მე მამინვე მავსუდი, რომ დებაროს ჩუმათ ისე მოუხერსებია, რომ გრაჰინიას უთუოთ ეს ოსტატი ამოყრნია ჩემთვის. მე ამაში ეჭვი აღარ მქონდა, როდესაც შეორეს დღეს კვზოვე ჩემს ნოტებში ზატარა ბართი:

«დამშვიდდით, სულო ჩემო! ჩუწნი ჯავრის ამოყრა ასლოვდება ჭ გამუხარს იაფათ არ დაუხომ ჩუწნს დაბელებას. ათასჯერ გავოცებ კელსედ. დებარო.» —

მე თავს ვიმტვრევი ჭ ვერ მივსკვადრვიყვ, როგორ უნდა ამოყვარა დებაროს ჯავრი გამუხარისა, რომელსაც უკვე მოუკიდა დანაშნულება ასაღს თანამდებობაში, ესე იგი ეპიკურტრობა.

ზირველს მანის, დღესასწაულს დღეს ევალებისას, გამუხარი მართული სამეფოდ წავიდა კველესიასი ტერეზათი, რომელიც უნსოდ შექნოდა როგორც თავისის სიღამაზით, ეგრეთვე სავიკირკინოს ტანისამონით, ეს ემსგავსებოდა ვეჯის ვარდსედ ჯდომასა. მე ჭ გრაჰინისა უეურებდით იმათ ბალკონიდგან ჭ კვტიქრობდი მე: «სად არის დაპირებული ჯავრის ამოყრა!» — მაგრამ ნახევარ საათის შემდეგ თვით გამუხარმა მოგუიტანა ეს ანბავი: ის შემოვარდა გაწეწილის თმით ჭ ტანისამონით; ახლავა თმებიდგან წურწურიით ოფელი ჭსდოდა.

— ტერეზა! ყვიროდა ის: ტერეზა!... სად არის? ცოლი წამართკვქს. ტერეზა მომტაცეს, მომზარეს... თქვენსო ბრწყინვალეზავ, უნდა მეთვის მოასსენოთ, დასჯოს მტაცებლები... სად წავიდოდა, დემართო დიდებულა?... მე აქ მეგულებოდა... მიშველეთ, მიშველეთ!... ის გავარდა ჩუწნგან თავში ცემით. ჩუწნ სრულებით ვერა გავიგეთრა. ჩქარა მამჩემიც მოვიდა მოწმებით: იმათ გვითხრეს რაც მომხდარიყო. მექორწილებს თავიანთის ამალით მიეტანებისათ კველესიასთან. უცრად ოცნადე გვარდიელის სალდათებს შეეკრათ იმათთვის გზა ჭ დაეცაღათ ოფოები იმათ უურებთან. ტერეზას შემინებოდა ამ სროლისა; იმას შეევივლა ჭ შევარდნილ იყო იქვე სადღაც, სასღში; გამუხარი გი ცდილობდა შეეკოჩებისა სალდათებისთვის, რომ ესენი შეტად ურიგოთ მოიქნენ. ამათ გაციინეს ჭ განვლეს თავისი გზაო; როცა გამუხარმა მოინდომა ცოლის კვლის დატერაო, ნახს რომ იქ აღარ არისო. იმას ასწავლეს სასლი, სადაც ტერეზა დაიმალაო.

მივიდა, აბრახამ კარები, გამოჭკითხაო ყველას, თუთონ ჭისკებნიდაო, ილანძღებოდა, იწვევებოდა, ტიროდა, ყვიროდა, ხიოდაო, მაგრამ სულ ტყუილად: ტერესა იქ არავის არ უჩინავსო. — ზოგი მარჯვნივ გვასწავლიდა, ზოგი მარცხნივ, ზოგი იმსდა კარეტაში ჩავდა ჯ კააქროლაო; ერთის სიტყვით ვერა გავიგებოდაო. — გრაძინიამ გაცხვენ თავისი მსახურები, მთელი ზარიეი მოანსკინა, პოლიციაცა შევლოდა იმათ, მაგრამ ვერა გაიგებდა; ტერესა გაჭქრა, როგორც ჩრდილი. — თავისთავით გაცხვენ ის ქალი, თუ მართლა ძალათ მოიტაცეს, ან ერია დებარო ამ საქმეში თუ არა მეც არა ვიცოდირა. სამუჟამ ამ არეულობისა მსოფლოდ ერთი კაცი იყო დაშვიდებული: ეს იყო ტერესას მამა, რომელიც არ გაცხვოლოდა საყდარში ივესების ტკივილისაგან ნიკრისის ქართ. როდესაც ამას კამუხარმა უთხრა, ტერესა დაიკარგაო, ამან მოკვლედ უზახუსა: უფრო ცუდი შენთვისაო; ის მე შენ ჩაგაბარეო. — სუთი დღე ამბავი ვერა შევტყუებო. კამუხარს მოჭსწყინდა ჯ ჭკითსა თავის სხსიამობრს: რა უნდა გჭქნათო?

— უნდა იზოკნო ჩემი ქალი ჯ ვუხარი, დაიწროვო, უზახუსა იმან, თუ არა ჯ ათას ორასი თუმანი უნდა მომცეო.

კამუხარი შეძვიდა გრაძინიასთან სანივლელად. ამან მოჭსწყინდა ეს სულელური ანბავი ჯ უზახუსა მეჭსხედ:

— მარიონის მამას შინ წასვლა უნდა, გირჩევ შენც იმას გაცხვენ ჯ შესვიდე შენს ახალ თანამდებობაში. სვალ მე ჯ მარიონი მივდივართ ჩემის შვლის მისაგებებლად, მშვიდობით!

— გრაძინიავ, მე ჩემს წერილს არ მიბრუნებს ტერესას მამა...

— შენი ბრალის, რათ აძლევდი იმისთანა წერილსა... როცა დაგეტყუნ, მოკრებაც უნდა იცოდე. — დავა შენი საქმეა.

მამა ჩემმა დაუძაღლა გრაძინიას ჩემის კეთილად მიღებისათვის.

— მე იმედი მაქვსო, რომ მარიონი ყოველთვის იქნება ღირსი თქვენის წყალობისაო.

— რასაკურგვლია, საყვარელო დელორმ... თუ არა, უკანვე დაგიბრუნებ ამას. — გული მეუხნება, რომ ჩემთან ვიმყოფო ჯ დმერთმა ჭქნას, რომ გონებაში არ დაყვედროს ჩემს გულსა. გაძლევ სიტყვას, რომ რიგთან საქმობს უმოვნია... თუ რომ ამისი გონიერებაც ეთანსმება ყოველთვის ჩემს კეთილს განძრახვასა. ჩემი ნათლის სმა აღრეული იყო. მე ვსვამდი, რომ დებაროს დევნა ჩემი საწუხრად ჯ

საწინაოდ ჰქონდა იმას. სინდისი მისრამდა მე გულსა; მე მასწავ
მოკვებვი კასრსედ გრძინისა ჯ შუკფიტე, რომ ხაჟუდილს უფრო
ვირსე იმას წყენსედა.

ოჲ, ჩემო ფინო! რა იქნენ ჩემი აღთქმანი!

მეორეს დღეს მამახემი ჯ გამეზარი წავიდნენ. იმან მიიღო ნება
მოკსმარებისა ჩემი მსათვას ფულა თავის თავსედ. გარდა იმისა,
იმან წაუღო დედაჩემს ჯ ჩემს დებს უცხო საჩუქრები გრძინისაგან.

იმ დროს, როდესაც მამახემი გამეზარით ჯადუროდა ნავში, მე ჯ
გრძინისა ხმელეთით მივაქროლებდით კარეტას მანტში, გრძინისა
შულის მისაგებულად; ამ ქალაქის ფორტასთან მიველათ საღამოსედ
ჯ დავსვდა ბრწინავლე კრება— ვასშამსედ მსხდომნი. ესენი იყვნენ
ქვხი ხულნი. ამათში რომელიც უნცროსი იყო საჩქაროთ წამოხტა
სტოლიდგან, მოკვია გრძინისა ჯ შექვირა: დედავ! ხავეარელო
დედავ!

— შენ სარ, შულო მარტერიტო! მე არ მეგონა, რომ ასე ასლო-
ხა გნასამდი ხაროიდაგან. ჯ შეუდგათ სკვენაკონსა.

— გვარდიის ზოარეიკობამ ფრთები შემასხა, დედავ, ჯ შენს მო-
ხსვევად მოვირანსამდი; ჯერ კექხი ცხენი ფორტისა დავარდნილან,
რაც მოვდივარ...

— შენ ვიდევ ისევ ის ქარინი სარ, არა გაცაკეთებსრა...

— აქეთ მოისედე, დედავ, აქ ყველა თქუწნი მცნობნი არიან: გე-
რცლოინისა დე-ლუინი. შევიტრების კომანდირი ზოლეკონიკი ბესომ-
ზიერი, ამათი მეულლე მარკისა, ბებერი რაზვარუა...

— ას, დიერთო დიდებულო! ხიზმარში ვარ!... თქუწნ აქა ბძან-
დებით, მშუწნიონრო, თქუწნც აქა ხართ ზოლეკონიკო! მე გაკვირ-
ვებულსა ვარ, ამბობდა გრძინისა.

— აა, ჩუწნ ორი დედოფალი გვევანდა ჯ ასლა მესამეც მოგვმა-
ტების! ჰსთქუა ზოლეკონიკმა ჯ წამოვიდა ჩემკენ. არა, ეს ვენერა
არის, თუთ ვენერა!...

— მართლა, მართლა! ვენერა კველუტებისა! მოუმატა აღტატებით
მარტერიტამ, რა ისიც მომასლოვდა.

— ნუ გავიყდით! შეუტია გრძინიამ. ეგ ჩემი შულოა, ჩემი ნათ-
ლული. ვთხოვთ მოქმეტთ ისე, როგორც ჩემს ქალსა.

— მამასადამე, ჩემთვის დაა მოგიპოვებია, დედა ჩემო, უთხრა მა-

რგერიტმა: შშქწნიერი და, რომელსაც თავისსა ვნამ, როგორც მარია მკვდალისს. —

გრაძინიამ წარბები შეუჭმუნს.

დასდნენ სტოლზედ და მე გრაძინიამ გვერდით დამისო მარცხნივ. ბესომნიერი მარჯვნივ მომიჯდა, ქალებიც ზირდაზირ; იმათ შორის სჯდა მარჯარეტა, რომელიც დედის მორიდებით ისე მელდა აღარ აცხადებდა თავის აღტაცებასა ჩემდამი და ჩუქნუქად მხსრეკდა. მე მოს მაგონდა ქება, რომელითაც შეამეო ეს ემაწული თავის დედასა, მაგრამ სჯებური ამში არა იფორა: სასე მეტად ჩვეულებრივი, თვალგებათა შორის ცხვირზედ მეჭეჭი, რომელიც აწირებდა უფრო ცაზდას; მთელი სათი ებელობდა, და ერთი ჭკვიანი ანუ მსვილი სიტყვა ვერ გაგიტონე: ამასთანავე ქალური სასელი წვერთან ეცნა — ერთის სიტყვით ვერ ვახსენებ იმისში მისაზიდავი, როგორსაც გრაძინია ამბობდა. რა განსსვავება იყო იმასა და დებაროსა შორის ანუ სასეში ანუ ლაზარაკში.... მე თავისუფლად შემიქლო დახსრეკა დანამთენებინა. — ბესომნიერს ეტყობოდა, რომ ის სწორეთ სასასლეში არის გახდილი: ღამისი, მღალის ტანისა, ცოცხალი, ოხუნჯი; იმას ქქონდა მსოფოდ ერთი წუნი — ცოტა სქელი იყო. იმისი ცოლი იყო წითელ ღოვებიანი, მოთეთრო, ტანდაბლი ქალი, რომელსაც ღიმილი არა შორდებოდა ტუჩებიდან. რაც შეესება გერცოლინიასა, რომელიც ბოლოს განთქმული იყო მარია დემკურსად, ვერც მე და ვერც ნინონა ღახლო, ვერა ვეობდით ვერც სასით, ვერც ტანადობით. — იმას ქქონდა შავი თვალები, ასეთი ცუცხლებრივის გამოთქმითა, რომ იმათ ზუღელეს გული თუთ მეივე ღუფოვიკ მეცამეტესა. რომელიც ვინულის კაცზედ თბილი არ იყო. თითქმის ეს მეივის აღრულება იყო მიზეზი ამ ქალის აქ ყოფნობისა. ჩემს ნათლას გრაძინიას საოცრად მიანსდა, რომ ეს ქალი აქ იყო იმ დროს, როდესაც ამის ქმარს სარეში აზარებდნენ მარშლის ბირონის აღვსა. აი ეს როგორ მომსდარყო, როგორც ბესომნიერმა გვიამო. ბირონის სიკუდილის დღეს მეივეს ენახა გაღერეიამი ეს ქალი, მხარულად მისულიყო ამასთან, და ებმანებინა:

— შენი ქმარი ზირველ მინისტრად ეკვანდა, და მე ვამლეე იმას ყოველ მიწებს, რომელიც შექმინა ბირონს ძარხნცამი, დამიმადლებ თუ არა ამისათვის, გერცოლინიავ?

— გთხოვთ ეტვი ნუ გაქმნებათ მაგში, მეფეე, ეპისუქებისა ქალსა: მე მხათა ვარ ყოვლის ღონისძიებით გამოცხადდა ძალდობა.

მერმე მეფეს ეკონა ამ ქალისათჳს გელხედ ჳ მითომ შეცთომითაჲ შეჴსობდა იმასი ტუჩუბი მშუქსნიერს საღსა, რომელიც თურმე აქჴს მარჯუენა მსარხედ... ამ დროს თურმე გერცოლს დელუინს დაენსა ამათი ალერსი, ჳ როგორც ოსტატმა მოასწროს წერილ შაგირდებს რამიჲე ეშმაკობაში, ისე შერცხუენოდა მეფესა ჳ დამალუფიერ შინა. მეც იმ უამად წავადექი გერცოლს თავსაო არაფერის არა მცოდნემაო, დაუმატა ბესომიერმა.

— უნდა მოგასხენო, გრაძინიაჲ. განაგრძელა იმან: რომ იმის წინაღამეს მე ჩემის შვეიცრებით დამაყენეს ყარაულად დიდი დედოფლის კარებთან ჳ მიბანეს შინიდგან არ გამოეშუაო!... რას იტყვიოთ ამხუედ, გრაძინიაჲ? მე გამსადეს საპურობილის მცველად — მარია მედიჩისა, დიდი გენრისოსის ცოლისა! მე გაკვავრდი, ჳ მინდოდა უთუოთ სამსახურიდგან გამოსვლა. — ამისგამო მოვდიოდი გერცოლ დელუინსთან » როდესაც უეცრად წავადექი თავსა, მაგრამ ამ ქალის ქმარმა გერცოლმა მიბასუსა:

— შენი შვეიცარლები ესლავ გამოიცვლებიან სხუა პოლკის ყარაულებითა. თუ რომ შენ მოგონებ რიგან მიხეხს რასმეს... მაგალითად წახვლის საჭირიობს... აი მართლა, ბიძა ჩემი ეპისკოპოსი... მგონია შენიც ნათესავია?...

— დიად გერცოლო, მიუბე მე.

— ის ძალიან ავთ არის. უბძანე შუგბან ოფიტის ცხენები, წაიუწანე ჩემი ცოლიც ჳ შენიც: აგრეთვე როზკრუას გამოცატან ჳ მიდით ქ. მანტუი ავადმყოფის ხანასავად. შუგობლიანთ ერთი კვირა დარჩეთ; მანამდისინ მეფეს მიუჩენ თავის მოძღვარსა დახარიგებლად... აბა რა ეტვი მქმნებოდა მე. რომ მეფის კონა ყოფილა მიხეზი ჩუქსნი აქეთ გამოგზავრებისა?.. გერცოლმა თავისი ცოლი მე ჩამაბარა, მე — ბესომიერსა... მე, გემის ათასის შემთხვეულებისა... ამხუედ ყველამ გავიცინეთ ჳ შევხედეთ იმის ცოლსა.

— მაინც გერცოლს მაგითი არა უფრთხილობა არა მოხვლიარა, უბასუსა გრაძინიაჲ: იმას უთხოვნია წაიყვანე ჩემი ცოლიო, ამ პირობით, რომ შენი ცოლიც თანა გყვანდესო.

— ჳ აგრეთვე მე! წამოიძასა როზკრუამა.

— ბარჩაქაღდი, როზკრუკე, კინაღამ შენ დაძვეიწუდი, ჭსთქქა ბე-
სომიხიერმა: ესლა თქუწნ იცით, გრაძინიაჲ, რისთჳსაც ვართ ჩუწნ
მანტში. მაგრამ ესეი არ იცით, რომ ჩუწნ ეპისკოპოსი ეჭმოვეთ
მთელს, მწროფელს, აყვაგებულს მდგომარეობაში, დ არასოდეს არ უფი-
ქრია იმას ავად გასდომა. იმას შეეშინდა, რომ აქ ემძიკობა არა იმა-
ღებოდესრათ დ ბოდიშით გამოგვისტუმრა თავის სასლიდგან, ასე
რომ ჩუწნ გადმოკსანლდით ამ ფოხტაში დ სუთი დღეა ესე მსია-
რულად შევექტევეთ. ესლასან დაჲსეირნობდით ქალაქის გარეთ, სადაც
უნასეთ, რომ შენი შუღი მოაქროლებდა ეეიპაჲსა, დ ძალინ ძალათ
ჩამოკანდინეთ ჩუწნთან. ჩუწნი ჰარეიღგან გამოგდების ვადაც სრუ-
ლდება. მე დავასრულე, გრაძინიაჲ, ჩემი მოთხრობა. ესლა დრო
არის, რომ მოვიხვეწათ. ხვალ ჩუწნც მოუღივართ ჰარეიში.

სტოლიდგან წამოვდქით. როზკრუკამ მიაწოდა თავისი მკლავი ჩემს
ნათლიას ასაყენებლად.

— არა, გმადლობ, როზკრუკე, უთხრა იმან: წადი დაიძინეთ.

— მართლა, რას შერებთ ჩემს თხრენასუდ... დ როზკრუკამ დაუ-
წეო გრაძინიას ჩურჩული.

მარტერიტამ მოჭკრა უური იმით ლაზარაკსა დ გაინარსარა.

— ხა! ხა! ხა! როზკრუკა!... ამ ბებერ სულელს უნდა, რომ ჳვარი
დაიწეროს მადმაჲსელ მარიონსუდა... მიფთხილდი, როზკრუკე, დუე-
ლში გამოგითხრო... წადი, წადი დაიძინე, როგორც დედაჩემი გირჩევს
დ იმან ჭკრა ზურგში კელი. — მე გავიცდი. გრაძინია გაუჳავრდა შუ-
ლსა, მაგრამ იმისი სიტყვებიეი არ დაარღვია; მამასადამე როზკრუკას
მართლა ჭქონდა იმედი ჩემსედ ჳუარის წერისა. — მარტარეტამ მიგვა-
ცილა ოთასის კარებაშდინ, სადაც ჩუწნთჳს იყო მომსადაგებული ორი
კრაოტი. ის გამოუხაღმა დედას დ ჭსთხროგა ნება მაკოცოს მე.

— არა, არ შეიძლება, უთხრა გრაძინიამ: მე ძალიან გეძდურებო
შულო: შენ არც რიგი იცი, არც მცირედი მორიდება გაქვს, რომელიც
შეჭფერობს შენს გვარისშულობას დ ჭასაკსა. —

— ან, დედაჲ! შევეტ თვრამეტის წლისაა, მაგრამ იმანატევი მოინ-
დომა გერცოდინიას მსარსუდ კოცნა, — რომლის შინეწითაც ქმარს
აქეთ გამოუსტუმრებია. —

დედაჲ მიუხურა იმას კარები, როცა ის ჩემკენ მოდიოდა საკოც-
ნებლად. —

როცა ჩუქნ მარტონი დაჯრით, გრაძინიამ შემომხედა მე; სახე გაუკითლებოდა, თვალებში ცრემლი უბრწყინამდა.

— ჩუქნ ბევრი მწუხარება გვექნება, შჯლო, მითხრა იმან.

— რათა, ნათლიავ?

— ჰმ! მე უნდა აღრევე მეიფება... საკურველია, რომ თავში არ მომივიდა მაც გვარი შიში... გაცი ყოველთვის ნანობს, როცა უჯერებს გულსა და არა გონებას... მართალია, მართონ, როცა რეჟამ მისოვა შენი თავი.... ის საკმაოდ მდიდარია, და რამდენსამე წლის შემდეგ შენთვის სასიამოვნო იქნებოდა, შჯლო, დარჩენილიყავ ქვრივად კარგის სახელით და შეძლებით. —

— ოო, ნათლიავ, გავთხოვდე და შემდეგ ყოველ დღე ვნატრობდე ქმრის სიყუდილს... ეს საშინელება!

გრაძინია გაუკითხდა. მართლეს ამბობ, შჯლო... მე მინდოდა გამოძევა... შენ არ იცი შჯლო, რა ძნელია რიგინი საქრმოს შოგნა... იქნება შალანშივე მოგისდეს წასვლა!

— დმერთო! შევკვირე მე: ისევე კამუხართან? აქვე თავს მოვიკლამ და იქ არ წავაღ! მე დაგიწეე ტირილი.

გრაძინია აღრეული ბოლთასა ჰქრამდა ოთანში და თავის თავად ღაბარავობდა სმა ძაღლს: «ხაწალი ქალი! ამისი რა ბრალი იქნება! ერთს სასლში... როგორ დაგწმუნდე, რომ თვთონ ამასტ არ შეუყვარდება? იმისი მოშორება ჩემკან არ შეიძლება. იმისი ბოლვი ღუერიდგან არ გამოდის; ის ჩემს სასლში უნდა წსტსოვრებადეს.. ჰხვობს ისევე თავის მშობლებს დაუბრუნო — შემდეგ მომასლოვდა და მითხრა: შჯლო, მე მოგცემ პირველსედ უკეთეს მზითეებს; შენ შეიძლება შენს ქვეყანაში ვინც გინდა ამოირჩიო ქრმათა; მე აქედგან ჩემს სიყუარულს და სრუნველობას არ დაგაკლებ. იქნება დროით ისევე აქვე გადმოგიყვანოთ. —

— მამ ნათლიავ, ერთი ორი კვირა მომეცით დრო ვიფიქრო. იქნება მე სრულებით ქმარი არ მოვიანდომო, მე მიჩვენინან ისევე მონასტერი, იქ დაუმარხო ჩემი მწუხარება. —

— დმერთო! დაიძხა გრაძინიამ: გაატარო შენი სიყმაწლე მონასტერში, შენი საუკეთესო წელიწადები!... ეგ არ შეიძლება! მე ნებას არახდებს არ მოგცემ! — იმან მიმიგრა გულსედ — ცრემლიანის თვალებით. —

ფიქრი ჩემი მუშაობდა მთელს ღამეს, მე არა მქონდა განსრახუ-
ლება მონახტერში შესვლისა; ჩემი ჭაწრი იყო მომეგო დრო, რომ
უფრო ადვილად მომეტეუებისა ჩემი ნათლია. იმისი ოსურაც სმირად
მესმოდა; ჭხანს არც იმას კინა ტკილად. დილით მეექვსე საათზედ
იმას ჩაჰინა.—მე უკვე ანათებდა ჩუქნს ფანჯრებს. მე წამოვდექ
ჩუპთ, ჩავიცვი ტანთა და გამოველ კარზედ იმ განსრახულებით, რომ
მოქლანარაგა ჩემის ნათლიის შულთან; მაგრამ არ ვიცოდი სად, და
როგორ შეესვენოდი იმას უმოწმით. როგორც ათიოთ ნაბიჯი გა-
დავხდვი ბალკონზედ, მარჯვნივ კარი გაიღო და ბესომპიერი გამოვი-
და, რომელიც მაშინვე ჩემკენ წამოვიდა, რაკი დამინახა.

—თქვენს კიდეც ადგარსართ? სად მიბძანდებით?

—საყდრის ზარის სმა მომესმა... მინდა გსვლებოდი...

—მე დიდად უმადლი შემთხვეულებასა, რომელმაც შემიყარა თქ-
ვენთან. თქვენს არ გეცოდინებათ ამ ქალაქის ქუჩები. ისარგებლეთ
ჩემის ორმოცდა ათის წლის გამოცდილებით. მე გაგაცდილებთ.—თუ
ყოველთვის ეგრე ადრე ჭხდებით, მე არ იქნება თქვენნი მადრი-
ელი: მინახანი თქვენის მშვენიერებით უფრო ირჩევენ ტახტს, ვიდრე
მე მის სხავებითა.

—უდროვით მიკეთებ მაგ კოპლემენტსა, უთხარ მე: ვსლა მე მე-
ტად გაყვითლებული უნდა ვიყო, ამიტომ რომ მთელი ღამე თვალი
არ მომიხუჭამს.

—რა მიზეზით, მშუქნიერო ანგელოზო?

—ოჰ. მე ძალიან შეწუხებული ვარ, პოლეკონიკო: გრაციინასა
ხურს გამისტუმროს ჩუქნს ქვეყანაში.—

—რა მიზეზით?... თქვენს შარივი გაჩვენოს, ჩუქნს თქვენნი დაუ-
ფასებელი და შეუდარებელი მშვენება, და შემდეგ დაგეტანჯოს სინანუ-
ლით... ეგ არ შეიძლება! მე წინააღმდეგობას გაწევ ყოველის ძალით
და ღონით.

—მართლაც ბრძანებ? შეგვევირე მე.

—გარწმუნებ ჩემის ხატოლსებით!

—თუ ეგრეა, გთხოვ წაუგითხო მარტარეტას გ.ქელი დარბეზა.
იმისმა გუშინდელმა ქარიანობამ დახდა გრაციინას თავში ჩემი გას-
ტუმრება.—

მე უთხარი იმას ყოველივე, რაც ღაპარაკი გქონდა მე და ჩემ ნა-

თლიას.

—თუ მართლა მარტეკრიტას უყვარვარ, მოუმიტე მე, რისთვის აც-
სადებს მაგას თავის დედახთან? მაგითი მეც გზას მიკრამს უზახსო
იმის სიუჟარულს.

—მართლაც; ძალიან სულელურად მოუვიდა. —

—უნდა, პოლეკონიკო, შეასმინოთ იმას ჭ ურჩიოთ, რომ მეტად
გულგრილად მოძევიდოს სოლოქე.

—დაიღ, მშებნიერო, ეგ საჭიროა.

—რაკი გრძინია ჩუწნ ესრე გულგრილად გვინსამს, მამინ იმას
აღარ ექმნება აღარც შიში, აღარც ეჭვი... ჭ იქნება შეძეგ ჩუწნ
ცოტ-ცოტად დავითანსმოთ ის ჩუწნს ვუჟარის წერასედ.

—ჰმ! ეგ ცოტა ძნელი იქნება: მითსრა პოლეკონიკმა: მაგრამ...
შეიძლება ჩუმათაც ვუჟარი დაიწეროთ...

—მართლა ბძანებ?

—მაგასედ უადვილესი არა არისრა: ამ გვარად ვუჟრს იწერენ
ყოველ დღე.

—თუ ეგრეა, მე თანხმა ვარ ჩუმათ ვუჟარის წერისა.

—ძალიან კარგსა იწო.. რაღას გააგრძელებოთ... მაგისთვის მიბ-
ძანდებოდი საუდარში, რომ გელაუნათ?...

—არა, მე გამოველ იმ იმედით, რომ იქნება მარტეკრიტა შემხვე-
დროდა ჭ იმისთვის უნდა მეთქო ის, რაც თქუწნ გაიგონეთ ჩემგან.
სოლო რადგანაც თქუწნ შემხვდით ჭ მიიღეთ ჩემში მონაწილეობა,
მე იმას აღარას ვეტყვი.

ბესომძიერმა ჩამიყვანა ბადის სეივანში, სადაც ვერ არავინ დასეი-
წნობდა, რადგანაც აღრე იყო.

—შევეჭრათ შირობა, მითსრა იმან: მე რიგიანათ დავეტუქსავ იმ
საძაგელ მარტეკრიტას, უბძანებ შეგიყვაროხ იმან ისე ჩუმათ, ისე სა-
იდუმილოთ, როგორცვი შესაძლებელია, ჭ კვობრულობ ვუჟარი დაგ-
წეროთ თქუწნ, თუგინდ გრძინია უარსედ იყოხ... ეს ყოველი
კარგია, მაგრამ მსოლოდ თქუწნთვის... მე რა საჩუჟარი შერგება აქე-
ღვან?

—შენი საჩუჟარი?

—მაშ? განა მარტო შუა კაცობა კმარა ჩემს წილად? ნუ თუ ცხუ-
რსთ ისარგებლოთ ჩემის სამსახურით?

— მამ რასა თხოულობ, ზოლუკონიკო? უთხარ მე სიცილით.

— ზატარა აღაგს თქუქსნს გუღმი... არ შეიძლება, რომ მთლივ თქუქსნი გული მარგარეტას ეჭირას... ვგანებ, აგრე რიკათ აღტაცებაში არ მოდისართ იმისგან? რასაკურველია გუშინდელიდგან, ერთს დღეში, ვერ ჩაბუერამდათ ის ძრეელს სიყვარულსა, ჭ ამიტომ გიბუდამ მეც მინაწილოთ რამ შეირედი ნაჭკერი სიყვარულისა...

— მართლა? ძალიან ცოტა?... თითქმის არაფერი?...

— ნება მომეცით, მხოლოდ ვაკოცოთ სოღმე ყოველთვის, როცა გი შემიძლება, ასე რომ არაფერ არა ნახოს.

— რას ზმანებ ზოლუკონიკო! შემთხვევა ყოველ დღე გამოგინდებათ, თუ რომ კიდევ დაუწეებ მუხსას.

— მე მაგისი იმედი მაქუხ.

— შენ სომ ცოლიანი ხარ, ზოლუკონიკო...

— ეგრე სათქმელია! ცოლი!... რასაკურველია, ჩემს ბაღში ტურფა ვარდი დგას... მაგრამ განა ეს მიუხედავად ვეღვან ვევიროდებ, რომ სხვის ბაღების ვარდნი უსუნონი ჭ უფერონი არიან? ნუთუ მე უნდა დამდილი მქონდეს იმათი ნახვა, იმათი ყნოსვა, იმათი შესარვა?...

— თუ თქუქსნ არა გრტსკენიანთ, მე მრტსკენიან, ზოლუკონიკო.

— ეგ გაივლის. მაინც თუ თქუქსნ არა გსურსთ, თავისუფალი ხართ; ჩუქსნი ზირობა ვერ არ არის შეკრული.

— ზოლუკონიკო, ზოლუკონიკო, ძალათ მართმევთ ზირობას!

— გათავდა? გითხას იმან.

— გათავდა, მომიცია ზირობა.

ჩუქსნ ღაბურუნდით ეფრტაში, დაგავიძეთ ვეღვანი ჭ ერთის საათის შემდეგ მიჰქროლამდით გზაზედ ზარიყისკენ. ადვილათ ეტყობოდა, რომ ზოლუკონიკო ადასრულა თავისი სიტყვა. მთელი გზა მარგარეტას რიგანათ ეჭირა თავი. ამ ცვლილებაში თითქოს დაამშვიდა გრამინია. სულ რიგზედ მიდიოდა საქმე.

გერტოლინი, დღეუნიშა მოინდომა შეტეობა ჩემის ისტორიისა. იმან ბუერი იტინა გამუსარის შემთხვევაზედ; ძალიან მოსოკდა აღარ დაბურუნებულევიყ ჩემს შობლებთან ჭ გამომართო სიტყვა გაუკეთო იმან ვიზიტი ლუგარში. ჩქ უნდა მოვისხენიო, რომ რადგანაც გრამინიას სურდა ჩემი საღსში გაყვანა, ამისათვის იმან თავის ანდო

მცნობებს უთხრა, რომ მე მივთმე ზატარა აზნაურ შულის ქალი ვარ, ჯ ეს მიხატაიება ჩემი გერტოლინისაგან სავაოად ამტკიცებდა, რომ იმასაც ზსჯუროდა ჩემი აზნაურთ ჩამომავლობა.

ჩუწნ ჩამოველით ზარიუში საღამოს შვიდ საათზედ. გრაჰინია შეიქმნა ჩემთან ისევე ალერსიანათ ჯ მეგობრათ. იმის შუღი იქვეოდა ისე როგორც ჯაერობების ბესომშიერს; სოლო ამანკი მომტაცა ათი თუ თორმეტი კონა, როცა ცსენებს გამოვიცვლიადით სოლოქ ანუ როცა შურის ჭამას დავაშირებდით.

მეორეს დღეს მარტორიტან ჩაბარეს როტა სხასღას ეზოში. იმას უნდა სამი კვირა ერთმანერთზედ ესრულებინა სამხასურა, რომ გაენრო თავისი ამხანაგები ჯ შეეტყო ყოველა ვალდებულება თავისს თანამდებობისა. ყოველ საღამოზედ ის მხოლოდ ორ საათს ატარებდა თავის დღასთან. ისე რიგინათ ექარა იმას თავისი თავი ჩემთან, რომ გრაჰინიამ ერთის კვირის უკან მითხრა:

— მე ძღლიან გაწეენიე, ჩემო მარონ! მე წარმომიდგა რაღაც ტუტუტობა; მეც გტანჯამდი ჩემს თავს სულაღურის იფაქრებით, რომელთაც უკვე განვლეს... დავიწეე რაც გითხარი ჯ მომიტყევე.

იმ დროს, როცა გრაჰინია ამას მეუბნებოდა, მე უკეში მედო მარტორიტანსაგან მოწერილა წიგნი, რომლითაც ის მესვეწებოდა წავსულეფიყვ ლუერში გერტოლინისთან, ჯ მარწმუნებდა, რომ ათას შემოსვეულებას ვიბოწით აქაო ჩუმათ მოხალაზარაკებლად. მე კვკითხე გრაჰინიას, როდის მომცემს ნებას გერტოლინისთან წასვლისას.

— თუ გსურს, თუგინდ ესღავაო, მითხრა იმან.

ჯ რა დაწკარუნა ზარი, უბძანა კარეტის შებმა. მე მომრთეს მშკენივრად ჯ წაკედით. გავიარეთ მხოლოდ ორასიოდე ნაბიჯი ჯ კარეტა შევიდა ლუერის ეზოში. ყარაულის ოქიციერი მოვიდა ჩუწნთან, თავი დაგვიკრა მღაბლად, ივითსა კვარი გრაჰინიასი ჯ უბძანა შეტვიშინ: გერტოლი ჯ გერტოლინისა დელუინი იდგნენ დიდდონს ოთახებში, რომლებიც ღანიშნულნი იუვნენ კელმწიფის შულებისათჳს. — როდესაც ჩუწნ გავიარეთ შვეიცრების ზალა, მუნდერში ჩაგმული ბესომშიერი მოგვეგება ჩუწნ. მოვიკითხა გრაჰინია, გვითხრა ათასი კომპლიმენტი, იმან ჩაიგლო ერთი წამი, რაღაც გრაჰინიას მოეფრა ოთახსა, ჯ მაკონა! რას ვეტყოდი; იმასა კჭინდა მიცეზული ნება.

გერტოლინიამ მიკვილო სიხარულით. იმ დროს ის შინჯამდა ჯ

აღაგებდა თავის მოსარტავეებს ჭ გვიმჩვენა დიდ მშენებნიერი ძვირფასი ქვები ბირონის ცოლისა ელენორასი, რომელსაც მეფეს სურუქებიან იმისთვის იმ დღით. ერთს საათს უკან გრძობინა იმულებული იყო მარტო დაბრუნებულ იყო: გერცოლინამ აღარ დაანება იმას ჩემი თავი ჭ უთხრა, რომ ერთს კვირას არ გამოუშვებო. —

აი გაბრიელ დელორმის ქალი გადმოსახლდა, როგორც თავის სასლში, მეფის სასახლეში. მხოლოდ ექვს კვირას გაეულო, რაც მე დამენებებინა თავი ჩემის ღარიბის, ჭუჭუიანის სასლისათვის შალონში! ამეების მსახველს. როგორღა შემქმლო შინ დაბრუნება, როგორღა შევირთამდი კამუზარს, ანუ იმის მსგავსებს... გერცოლინას ჭყვანდა აყვანილი ემაწილი ობოლი ქალი, სასულად ღიზა, რომლის აზნაურმზლობაც ისეთივე საუკო იყო, როგორც ჩემი. ღიზასაც ჭქონდა მეტად გაჭილი თვალები; ყუბი იყო საშინელი ჭ ქნება ყველას აკვირებდა ჭ ფიქრიდგან შლიდა, ვინცეი შირველად იმას ნახავდა. ის იყო ნათელი შინცესახი გონტი, მაგრამ თით შინცესახეი არ მოქნათლა, არამედ იმისის სასულობით მეორე შირსა, ახე რომ ღიზა შალლის სმით აცხადებდა თავის თავს შინცესახსა ჭ დიდი გენრისის მეოთხის ქალად. არ შეიძლებოდა ადამიანს არ დაეყურებინა — ისე ცხადად ჭ გამბედაობით ის ამას ამტვიცნებდა.

სადამოხედ გერცოლინას სადღაც მოუნდა წასვლა. იმან დამტოვა მე ღიზასთან, რომელიც მაშინვე ასლოდ დამიიკობრდა, შმოცნიდა ყოველ მინუტს ჭ მომითხრობდა ათას სახაცილო ჭორებს. რა წამავლო კელი, ღიზამ მომატარა მთელი სასახლე; ყარაულები უშვებდნენ იმას დაუბროლებელიც; ის ყველას მიხსნიდა, ყველას მეუბნებოდა, ყველას იცნობდა. როცა ჩუწნ მივედით ბოლოს ოთახთან მეფის შულეებისა, ჩუწნ უნდა გაგველო სხვა გაღერეია, რომელიც სამსე იყო შვეიცარლებით ჭ ღეიბ გვარდიელებით, შირველნი იყვნენ წითლების მუნდრებით ჭ მეორეი ცის ფერში, სულ ოქროთი ჭ კერცლით მოქარეულნი. ესენი თავს გვიარამდნენ, ასლო რომ გაუვლიდით სოლმე. ერთი იმათანი მოგვასლოვდა ჭ გამოგვკა გვერდსედ. მაშინ იმას ჩაუდო კულში ღიზასა ბართი ჭ განაგრძელა გზა სრულებით დამშვიდებულის სახით. — დიდი გაბედავა იყო; მაგრამ ღიზა სულ არ გავავრებულა; ჭსახნ ის ჩვეული ყოფილხ ამ გვარის მიწერამოწერას. როცა შატარა გავმორდით, ღიზამ გახსნა ბართათი ჭ წაიკითხა:

— აა, აა! ჩემო საყურადღო, მითხრა: შენც გეოლია თავყანის მტე-
მელი ღეიბ გვარდიელებში!... კარგი! კარგი! გული ნუ შევიწყსდება!
მეც მანუკს სინიღისხედ ამ გვარივე დანაშაული... მართალს გვეუბნე-
ბიან, ამბობდა ღიზა თავისთავათ, რა ბარათს მეორეთ დაუბრუნდა:
ათსში ნასვის დანიშვნა ისე ხაშიში არ არის... წავიდეთ!—

— რას გითხულობ? რას იწერებიან? გჭკითხე მე აღრეულმა.

— მერმე შეიტყო. ჯერ წავიდეთ მეფის ვასამხედ.

— რას ამბობ? ჩუწნ ვინ შეგვიშეებს მეფის ვასამხედ!...

— ნუ მიუფრებ ეტრე გაცხებული... თითქოს გელისის გოგო სარო
დათუების ქუხიდაცან!... დღეს ამდღეებაა... საერთო დიდი ვასამაია;
დაჩქარდეთ. — რა ეს ჭხტქუა, ღიზამ წამათრია სხუა გაღრეებისა-
კენ, რომელნიც ბრწყინავდნენ დაქროკებულნი; მანკენა მე წაღა
ულჩებისა, კაბინეტი რჩევისა, ზოგი ერთი დედოფლის ოთახები,
ბოლოს შეველით ერთს დიდს პერედნაში, სადაც გამოდიოდა მრ-
ვალი კარებები — შურის საჭმელის სასლისა, კეკელისისა ჭ მეორე
გვარდიელების დიდი წაღისა. აქ ვინაჲ მე მრავალი დიდ კაცნი ჭ
ქაღნი, მშენიერად ჩაცმულნი; ღიზა ყველას თავს უგრამდა, როგორც
მცნობი.

მე თვალები ამება ამ საღის სასილველისაგან: მე განციფრებით
უფურებდი ქაღებსა ჭ კაცებს სასასლის ტანსატმელით; ზოგს ეკიდათ
მრავალი ორდენები ჭ ლენტები, ზოგნი ბრწყინავდნენ ღიმილით ჭ
კეკელუცობით ატლასში, სავერდებში, კრუჟაებში. ბევრი კაცი მოკვას-
ლოკდა ჩუწნ ჭ დაგვიწყეს ლაზღანდარობა. ღიზეტა ყველას მასვილ
წასუსს აძლევდა.

— აა! განუმიდი, მოსიო მარლიკა! ოცი წელიწადია, რაც მაც ტუ-
ტუტობას უმეორებ ყოველ სასასლის ქაღსა... უფრთხილდი მოსიო
კარამაილ, მადამ დუ ქარკი თვალს არ გამოირებს; მსოლოდ იმასა აქქს
მიცემული ნება დღატობისა. როდესაც ამ გვარად მოიშორა ღიზამ
ყველანი, ის ჩემკენ წამოვიდა მოსამკვლელებად. მეც შემძლეს შეიწ-
რობუღლის აღტაცებით. ღიზამ სკამხედ ჩამამსო თავის გვერდით,
რომ უკეთხად დაგუჩხრიკა, ვინც ჩუწნკენ გამოვიღიდა. ის არ აყე-
ნებდა თავის უბედს ენასა ჭ ყველას კუდს ახამდა. — ღმერთო! მეო-
ნია რიშელიე დაიძალა იმ ფანჯარაში მშუწნიერის მადამ მონმორან-
ხით?... ოო, თუ რომ დიდი დედოფალი მარაა მედიჩი გაუგებს!...

აი კიდევ დელაგატი ჰგონის კელსედ მადამ კომბალესა... გაეიჭრეთ აქედან ჩემო საყურადლო; ჩუქნი უმანკოება სამიშროებაშია ამ გვარის მაგალითების ნასეთ. ღისა წამოდგა ჯ გაბრუნდა გალერეისკენ.

— მუიის ვასამი? ვჭკითხე მე.

— მართლაც! მე ვსჯდამ, რომ მისი დიდბულება არ გვეჭყვას საყვარლად, რაკი ამოდენი ხანი გვალოდინებს. უთუოთ გერცოლინის დელეინის მხრას ხალი არის მიხედა, რომ იმას მადა დაუკარგავს!

— მე ბოროტო! არაგინ არ უნდა დაზოგო? უთხარ მე.

— რასა ფიქრობ შენ, თქვა ღისამ: არაგონია, რომ გერცოლინისა მტად იათათ მოიბოვა მუიისაგან არი მიღლიონის ძვირისა ქვეში?... მაგრამ მეფე ისეთი ტუტუნია! ის ისეკ ვმარჯლად, რომელიც ბოლომდინ ვმარჯლადვე დარჩება. — ამას წინათ მე ვსახე მეფე, თავის კუჩერს ეთამაშებოდა ბაღში; მხარეულს ჰსთხოვდა მურაბის გაკეთება მარჯლად... რა მეფია! ოჲ, რათ შევხვდა დიდი გერცოლინის დლითა ჯ სქესით!.. ის რომ არ შემცდარიყო, ღუდოვიგი ატარებდა ჩემს იუბკასა ჯ მე ვიქნებოდი საფრანგეთის მეფე!

ამის შემდეგ ღისა მატარასან გახუდა.

— შენ ნახამ, შენ ნახამ, მიიხარ იმან: რომ შირველი მატეისი მოუქარე, ვინც მოინდომებს, დაიჭრის ძაკ ღოქოს (ძიუქს), დაბამს ძიუთ ჯ ათამაშებს როგორც უნდა! მაგას სრულებით არა აქვს სულის ძლიერება; მაგას სრული ბუნებაც არა აქვს; მაგას უკვლავ ავლია, თითქმის გულიც; მაგას თავის დედაც არ უყურას; მარმლის ბირონის სიკუდილის შემდეგ, დაამწყვდია ერთხ ოთასში თავისი დედა, მარია მედიჩი, ყარაული დაუყენა კარებსედე, ჯ იქნება კიდევ გაისტუმროს საითიუ მორს... მოუმატე ამასთანავე, რომ ორს დღეში ერთს სიტყვას არ ეტყვის ვმარჯლ დედოფალსა, თავის მშვენიერს ცოლსა, რომელთანაც ისე ვის, როგორც მკელი; ერთხ სიტყვით სრულებით დაჯკარავამ ჩემის ძმის ძევის მატეისცემასა, თუ იცოდე იმისი ბერული ბუნება ჯ ხასიათი... მაგრამ სხუ!... კნდაც ნახამ იმას...

ჩუქნი გარემო რაღაც აუღ მარჯლი შეუდგათ. ხასადილო ოთახის კარებები გაღეს. გამოვიდა დარბაისელი, გაიარა ხამარ დიდკატებსა, ჯ დააკაუნა თავისი ვრსით კარები ღეიბ გვარდის წაღისა.

— უფაღნო! დაიძახა იმან: მეფის ჰრიბორი! —

მამინ გამოვიდა ერთი გვარდიელი, კელში სმალ ამოღებულნი. ის გაჭევა დაბანხელსა ჭ ორივე შევიდნენ მასლობელს კარებში. შემდეგ გამოვიდნენ ისევ ჭ თან მოჭსდევდა იმათ სსჟა სუთი ლაქია, რომელნიც შევიდნენ სსხადილო ოთახში, გ-შალეს სუფრა, მერმე აიღეს წვრილი ჰურის ნაჭრები, დაწმინდეს იმითი დასა, ჩანტალი, კოვზი ჭ კბილების სხინქი მეფისა ჭ შეჭამეს ის ლუკები.

— ამ სიფრთხილეს იმიტომ სმარობენ, მიისრა ლისამა, რომ სავრანგეთის მტრებმა არ შოწამლონ ჩემი ძმა. —

დაბანხელმა კვლად გამოიარა ჩემკენ ჭ დააკეუნს მეორეთ თავისის ჯოხით კარები ლეიბ გვარდიელების ზღლისა.

— უფაღნო! დაიძახა იმან: სორცი მეფისათჳს!

ოთხი კაცი გამოვიდნენ სმალ ამოღებულნი ჭ შეჭყენენ დაბანხელს მასლობელს კარებში, შემდეგ ისინი გამოვიდნენ სსკების სუთის ლაქიებით, რომელთაც მოჭქონდათ ბლუდები სორციით; იმათაც სსსეს გემოთ ჰურის შივ ჩაწებით. როცა სტოლი გაამსეს სსჭმელებით, ყველანი შევიდნენ. კატების კრება დადგა მეფის სკამის უკან ჭ ქალებისა — დედოფლის სკამის უკან.

ჩუჭნ კარებზედ დავრბით. შემობანდა მეფე ლუდოვკი შლიანით თავზედ ჭ კელით უაღერსა კრებასა. ის იყო ჩანტული შავს ტანისამოსში, რომლისაგანაც უფრო ყვითლადა ჭსნანდა უიმისოთაც ყვითელი სხვე მიხი. მოყვანილება სსხისა კარგი ჭქონდა, მაგრამ ასეთი ბეჭედი ედო სსსეზედ მოწყენილობისა ჭ ადამიანის მიუყარებლობისა, რომ ერთის შესედულებით კაცი ჭსწუხდებოდა. ის იყო თვრამეტის წლისა, მაგრამ ოცდა ათისაზა ჭკვანდა. ის დაბანდა; დედოფალიც მარჯვნივ მოუჯდა; რაოდენათაც მეფე მეჩვენა მე შეჭმეული ჭ დაღონებული. ეგოდენივე მეჩვენა მხიარულად დედოფალი; ის მშუტნიერი იყო, როგორც ამერი (სიუვარულის ღმერთა) ჭ იმისი დიდრონი სსზანიური თვალნი ანათებდნენ როგორც სსკვერისალი.

— ჭხედამ მარიონ, რა ლამაზია ანსა დედოფალი? მიისრა ლისამ, ნუ თუ ბუნებას იმიტომ შეუქვია ეგ კერე, რომ სუღელმა ქმარმა გვერდით უაროს ჭ არ შეამცნიოს მაგისი მშუნიერება?... ჩქარაც ამოიკრამს ეგ ცხვირში მაგისათჳს... თვალი ადევნე მარიონ, დედოფლის თვალებს: ივინი სშირად შესვლების სოღმე ერთის ლამაზი ყმაწულის

კაცის თვალებს, რომელიც ცდილობს ეოკელთა ჯედოფლის შირ ზირ ღაჰსდგეს... ჰსედამ, მარონ?

— ჰსედამ. რა ჰქვიან მაგ უმაწვილს?

— გენრი მონმორანსი!... ოო, ჰსედამ ჩუწნს ლამაზს გერტოლინის ქმარსა, მითხრა ლიზამ, რა დამანასკა მეივის სკამს უკან ერთი კაცი: ის ცდილობს მიისიდაოს უურადღეობა მეივისა, მაგრამ ტყუილად ჰქარგამს დროსაც, შრომასაც: მეივე უურს არ უგდებს იმას! ეს წეროპის ნიშანია. —

უეტრად მეივემ დადო თავის ოქროს თეუშხედ ფერთა სონბის, ზ ბმანა:

— ბესომპიერი აქ არის?

— აქ ტახლავარ! უზახუსა თეით პოლეკენიკმა ზ წამოდგა წინ.

— შენ ცდილობ გაჩკვარისსო ჩუწნს, თუ რომ უურს არ უგდებ ჩუწნს ბრძანებასა, უთხრა იმას მეივემ.

— გაგებდამ დატარწმუნოთ, თქუწნსო დიდებულებავ, რომ მე თქუწნს ბრძანებას უგულოთ არას ვასრულებ...

— ჩუწნს ესლა გამოვიარეთ ერთის ოთასის ტკერდით ზ ვნახეთ, რომ კარებხედ შევიცარლები არ იდგენენ ყარაულათ.

— სელმწიფეე! თუთ გერტოდ ჯელუინმა ნება მომცა...

— გერტოლი არ არის მართალი!.. ჩუწნს მტრებს შეუძლიანთ მოისიდაონ მუშკატრები; ეკენი ასაღნი საღდათნი არიან; მე ჰურ ვერ ვენდობი მაგათ. მე მსურს, რომ შენივე შევიცარლები იყვნენ ყარაულათ დღეს საღამოიდგანვე.

პოლეკენიკმა თავი დაუკრა ზ არა უზახუსარა.

— მაგრამ, მოუმატა მეივემ: ჩქარა მოვა დრო, როდესაც განვთავისუფლდებით ამ უსიამოვნებისაგან. სკალ დიდი ბალი იქნება სხასნ-ლეში... მთელი ღამე იტანციეთ ქალებო ზ დილით გამოკსადმენით ჩუწნსთან მარია მედიჩის. ჩუწნს ვსთხოვეთ დედა ჩუწნს წაბმანდეს ბლეჰში. —

ლიზეტამ დამიჭირა მკვა ზ გამომიყვანა.

— წავიდეთ, თორემ მე ვერ მოვითმენ! მითხრა იმან: მაგ კაცის ბოროტი გული მტკიცეა მსოლოდ მამინ, როდესაც უშირებს თავის დედას წყენასა... ამასთანავე უნდა დავემუროთ იმათ სხასნავათ....

— ვის ხანასავათ?

— უნ რ მისკდი? ჩუწნი თაყვანისმცემლები გველიან.

— ვინ თაყვანის მცემლები?

— წელან რომ ხაიდუძლო ბარათი მივიღე! ვიკონტ დელუდრი, მთელი თვია დამდეგს, მაგრამ ხაწუაღმა ვერა ტაიტანარა... მე გამოვიცადე... ისა მწერს, რომ ძალიან მეგობრათა ვარო ერთს ვისაწვლს ოფიცერთან; ეს ხააღა მეგობარი იმისი, მითომ შენი თაყვანის მცემელიაო ჭ მითომ შენ ლუკრში იმიტომ უფრო მოსუელსარ, რომ იზოკნო შემთისვეულება იმასთან მოლაზარაკებისა... მართაღა, მარონ? მე თავი დაუქნიე.

— მას წვიდეთ რაღა, დროა! იმათ დაუნიმნავთ ჩუწნთეს ალაგი ხასკისა თეთრი ქრცხილის სეივისში, წელის შირთან. მე ძალიან მისარინან, რომ ჭხწორეთ გაეგებ ვიკონტ დელუდრას განხარხახს. ეგ უფლები სიუვარულში ძალიან დაუდექენელი არიან. მე ბეუარკელ მომწვედიუღვარ... თუ რომ ამ ხატარა ვიკონტმა იფიცა არ მომცა, რომ ვუბარს დაწერს ჩემსედ თვთ კანონიერის წესით, მე თითუაწვდაც აღარ ვაკონსიუბ იმასა... ეუო რაც აქამდინ მატუეა. —

— მეც ეგრე მოვექცევი მარგარეტსა, უთხარი მე.

ამ ღამზარავით ხაკვლით ჩუწნ ხაღმი ჭ შეკვდით ქრცხილას სეივისში. აქ დაგვედინენ ჩუწნი სეუვარლება, რომელნიც, რა სედაძენენ ჩუწნს უარსედ დღომს, თანასმანი გახდინენ ჩუწნსედ ჩუმაო ვუბარის წერისა.

— ბესომშიერი, სთქუა მარგარეტმა: ძალიან მოსეისებული ვარცა; ის თავის ზოლვიდგან მოგვეცემს დუდელსა.

— ვარგი, უზახუსა ღახამა: მაგრამ ჩუწნ უნდა ვუბარი დაკაწეროთ ისე, რომ ღუერიდგან არ გამოვიდეთ; მე უბრალო დამარების არ ვუნდობი ჭ მე გურცადინისა დელუისის ხახლს დაუტევე მოსლოდ იმიტომ, რომ ჩემს ქმარს გაქვეუ.

მეც უზახუსე მარგარეტსა, რომ მანამ დუდელი არ გავუერთებებს, ტუეილად ის ხურას ეტლება.

— ჩუწნ ისეე ბესომშიერს უნდა შიუბართოთ! ჭსთქუა მარგარეტმა: სვალ ბაღის დროს იმას შეუძლიან დუდელი მოგვკაროს ხახხადის ეკვლისამა; მამინ ეოკული თქუწნი ხურკილა აღხრულდება.

— აგრე ჭხვობს, ჭსთქუა ვიკონტმა: ჩუწნ ვეელანი ჩემათ გამოვიდეთ ბაღითგან შუადამისას ჭ შევიყარსეთ ეკვლისამი.

ამის დაწეების შეძლებ ჩუწნმა ხაქმრობებმა დაგვიჩოქეს, გვეტონეს

რაც შეეძლოთ კელებზედ, გვარძმუნეს თავიანთ უცვალებელს სიყვარულში, ასე რომ ჩუქნსთუხ დიდხანს იქ დარჩენა სამიში იყო.

— მშვიდობით სვლამდინ! უთხარით ჰ სხარულით გამოვიქცეთ.

მეორეს დღეს, ბაღამდისინ, გერტოლინია დელუინმა მოატანინა ჩემთვის ჰ ღიზასთუხ ორი მძეენიერი ატლასის კაბები იღას იფერი ჰ მოკერთო თავისის ბრილიანტებითა. ამ დროს მოვიდა ჩემა ნათლიანც თავისის ხასლის კავალერებითა: ვილაზხოთა, როსკურთათი ჰ სსკებით. — როსკურთა სრულებით იმედს ანა ჰკარგამდა ჩემს გამომის მეტად ხაყვარლად მოვიდა ჩემთან, ამოიხსნა სამეგრ, წარმოტყუთქო სამი ოთხი დასწავლელი სიტყუა ჰ ბოლოს მომწოდა თავისი კელი იფერნატკებში გამოვანგლული, რომ შევეყვასე ბაღას წაღაში. —

იქნებოდა ათი ხაათი. ღუფრის გაღერეია ენთებოდა ტრესღში, აყვებული ჰ გამოსწიანებულა ვრეა კაცთა ჰ ქაღთა, ხატიმური ჰ მოკასმულნი მუირთასის ქეუათ ჰ ევაილებით ღელავდა დაუცხრომელად, კასკასება, სმიერება, შირილებდა. ამებასაგან ჰ დუქუას ხუნასაგან ასე შემომიფრინდა თავში, რომ მე მაცრა სამოკევიდე ჩემს კავალერს როსკურთასა. ხაწვადმა წარმოიღგინა, რომ ეს სამინია განსხვავებითის ხარნარებინა ჰ თუთონაც მიწასუხება მეტის მეტად კელისა ჰ მელავის ნოტურით. მე ვისარგებლე ამ გვარის როსკურთას გამედაობით ჰ გავუქასე ბესომივირისაკენ, რომელიც იყო კავალერად გერტოლინია დელუინისა, როდეხაც ეს ქალი დედოფალთან სამოვდა კრესლოსკედ.

— მე დიდად მინარინ, უთხარ მე ბესომვიერსა, რომ თავისუფლად შემიძლიან თქუქნთან მოღაზარაკება. თქუქნ მსოლოდ იმისთუხ გამოჩნდებით სოღმე, რომ გოცნა მოიგლიჯო... განა მე როღისმე შემიძენკეინება, რომ თქუქნი ღაზარაკი უსიამოვნო არის ჩემთვის?

— გაფრთხილდი, მარინო! შენ თუთონა ჰხდგამ ნაბიჯს წინა!

— ეს ნაბიჯი სიტოცსლის ნაბიჯია! უთხარ მე: მითხარ, თქუქნ უნდა მოიყვანოთ ღუდეღი თქუქნის ზოღეიდგან?

— მოვიყვან, მიწასუხა იმან მშრალად.

— ღმერთო ჩემო! რა მოგსვლით?

— ანა იფერი... ხუ ჰწუხარ... თქუქნ გავიდებენ ხასხლას ეკელისინა ჰ თქუქნი ვრეარის წერა შესრულდება დაუმრკოლებრივ.. მეკი, წყალ გაღმა. მე ნებაც ანა მაქვს ჩემს ბედსკედ ჩივილისა! მე ტოლიანი ვარ! მე

არ შემიძლიან გარდავისადო სიუჟეტული ვაჟის წერით... მე ეს ყოველივე ვიცი, ჯ ამიტომ უფრო ვრაცხამ ჩემს თავს უბედურად.

მე კინაობდი, რომ როზკურუსს თავი დავახებე. ბესომძიერის სიტყვებმა მე ამიძიეს.—

— გამიგანე, მარიონ, მითხრა ბესომძიერმა: შენა გაქმეს ღონისძიება დამიბრუნო იმედი...

— რა იმედი?

— ესა რომ, მითხრა ნელა, საიდუმლოს ბეჭდის დასმით, მსოფლოდ ჩუქნს შორის... რომ შენ არ გიყვარს მარგერიტა, რომ არახოდეს იმას არ შეიყვარებ, რომ ეს ჭორწინება არას მსოფლოდ შენთვის კიბე საზოგადოებაში შესასვლელად, რომ თუ მე თავისუფალი ვიყო, მე გერჩივებოდი იმას.

— ეგ მართალია, ზოლგუნეიკო! თქმუნს მინჩენისაერთ იმას; თუ თავისუფალი იყოთ...

— კმარა, კმარა! მე მსგითიფ ვმყოფილი ვარ. გმადლობ, მარიონ! წავიდე მოვამხადო ყველაფერი... თავში ამდენი სხუეს საქმეები მაქმუნს!... დიდი დედოფალი მარია მედინი შემესვეწა გამომიშვიო, მასგას ჩამოვიფარებო, რომ არ მიცხანო... იმას სურს შოლანარაკება რიმეღიესთან... საწყალი, ბევრს რახმეს კარგს არ გაიგონებს!... ერთის სიტყვით, დროება აღარა მაქმუნს.— წამოდი ისეკ როზკურუს ჩაგაბარო. ბესომძიერმა მოუწოდა როზკურუსს, რომელიც შორი ასლო დაგვტრიალებდა.

— აქ მოდი! ქარიანო ჭაბუკო, უთხრა იმას: ერთხელეკი მოუტეგებია ამ ქაღასა ჯ მეორეთ ნულარა ჭსცდი კელის მოჭერასა.—

ბესომძიერი წავიდა. როზკურუს სისარულით ცაში დაფრინამდა. იმის საუბედუროდ, მამინვე ვიღამაც ყურში წამჩურჩულა: ეგ თავიდგან მოიმორე; მე მინდა შენთან მოლანარაკება.»—

რა თავი მივიბრუნე, მე ვიცან სორღენი. თავსედ კელი მოვისევი ჯ დავიძასე:

— ას, მოსიო როზკურუს, მე ყვითელი ბრილიანტი დამკარგვია, ყურთან რომ მქონდა გარჭობილი... აქ თუ დამკარდებოდა სადმე! თუ ღმერთი გწამს, მონასე, უკანვე გაბრუნდი; მე აქ მოვიცდი... ჩქარა, ჩქარა ჩემო ძვირფასო!— ის მამინვე გაბრუნდა უკან ჯ დაიღუნა თავი საძებნავად საღისის ფეხქვეშ იმ ბრილიანტისა, რომელიც არახოდეს არ

მქონას. მე ჭ სორლენივი გავეშურენით.— ჩქარა, ჩქარა! მეუნებოდას
ის: დიდის მოუთმენელობით გელის შენი მეგობარი.

— ვინ მეგობარი?

— დებარო, სხუა ვინ იქნება! მითხრა იმან: განა ვერ მიხვდი?

— არა, არა! მე არ მინდა იმის ნახვა! თავი დამჩნებე, არ შეიძ-
ლება!

— რატომ? რა დანაშაული აქვს იმას შენთან? ეგრე ხასტიკად რათ
კვიდება? ერთი კვირაა შენ იმან უკანვე უბრუნებ სოღმე წიგნებს
გაუხსნელებს.

— მართლაც. მე გუჩებაში კვიდება მქონდა, რომ ჩემი ნათლის ა-
თუხ მეთქო, გააგდოს საკრავის ოსტატი, რომელიც ჭუდავს იმის ბა-
რათების ჩემთან მოტანასა.—

— უთუოთ შეუბუნდებათ ვისმეს შენთან დებარო!... მკონია შენ
კვიდეც გიყვარდა ოდესმე დებარო... ნუ ერწმუნება მტრის სიტყვასა..
მერწმუნე, მე ვატოხსნის განზრახულებით მიიუკვხარ შენ იმასთან.—

ამ ლაზარაკში იმან გამაცილა რამდენსამე ოთახს, ახწია კიდეც ფა-
რდას, შეადო კარები ჭ შევიდა ბნელს ოთახში, სადაც სუსტათ ბუ-
ტამდა სინათლე; აქ ძლივს მოდიოდა ბალის საკრავის სმა. სიბნელი-
საგან შემინებული მე შეკდექი ჭ უთხარ:

— არა, აღარ გამოგუკუბი შორსა!... მე არ მინდა არც ნახვა ჭ
არც ლაზარაკი დებაროსთან... ამასთანვე ესლა უკვე გვიან არის.

— გვიან არის, მარიონ? რას ნიშნაქს ეტ თქმა? მკითხა დებარომ,
რომელიც თითქოს მიწიდავან ამოძვარა.

მე კინაღამ გუელი შემოღონდა ჭ მივეშვი კრესლორედ, რომელიც
მოჭწინა ჩემკენ სორლენმა; შემდეგ ამან მითხრა:

— შენ იმყოფები ჩემ ჭ რომელიც ხასლში. ჩემა მეგობარმა დე-
ბარომ მითხრა, თუ რომ მარიონს ვირისვირ არ მახვეკუბ ჭ არ მა-
ლაზარაკებ, თავს მოვიკლამო. ნათქუამია, ძმანი ჭირთა შინა ხასმარ
არინარო. მე დავპირდი, რომ გაჩვენებ მეთქი, მცგრამ ამასთანავე შე-
კჭეფიცე, რომ გავაფრთხილებ მეთქი: ახლა მარიონ, შენ თუთონ გან-
სავე, არ გივობს, რომ შესს ნათლისთანვე დარჩე? იქ იმედი გექმე-
ბა კანონიერი ქმარი შეირთო, იქ შენ ვატოვისცემა გექმეება, რიგი-
ანათ მიგიღებებს ხასოგადობაში... იფიქრეთ აგრეთვე, არა ჭხვობს
რომ დაუყვარო დებაროსა? ეს თავის დღეში შენსედა ჭუარს არ დაი-

წერს, ზღრევს გუბუნები; მამასადაც შენი მდგომარეობა მეტად ცხადია; შენი ზღმორხევა უნდა იყოს სიუჟარული ასე ზეტოხსნიება. თუ რომ სიუჟარული გირხევიანს, ღარხით ღებაროხთან, ამიტომ რომ ამას უუჟარხარ, გატეჟებით უუჟარხარ... ღ თუ შენ ზეტოხსნიებას რხეულღბ, ზი რემი კელი: მე მსათა ვარ იჟვე წეტეჟარხო, სხიდღანაც კელა გამოეჟარხე.—

ამის ღაზარეჟი ღებაროხ კტორა რემი კელი ღ მღერა იგრამღა ტუ-რემზედ ღ გულხედ, ღ ძლივს იმღერებღა ტირილს. მე მეჩვენს, რომ ერთმა წვეთმა ტრემღმა რემს კელხედაც გაღირბინა.

— მე მესმის თქუნი სინემე. მიოხრა სორღენმა: თქუნი რხებით, იტრღდღ თავისუიღლებს არავინ ტართმეჟსთ ღ თუ რღღისმე იგრამ-ნღბთ ტანჯუეს სინიღისინს... მე უუღლომღ ვიეღ.

— ვარტი! ღავატანე მე: მე ღავაეჟედრემ მხოლოღ რემს თავს... ვრხემი.

სორღენი გავიღა.

— ზი, რემო მეგობარო, უთხარ მე ღებაროხს: რა სემიღა შენი ძეღღიღება ჟუარის წერისა! შენ ვინღამ ზირველსავე ღღეღბში მტრად გაღამიჟღე რემი ნათღია; შენ იძულებულს მეოღე ვებრამღლო რემს გუღესა. გატეღოღე შენ, როღესაც მე სურვიღი მქემს, რომ განუღმორებღიღ შენთან ვიეღ, ჟემღარტს სიუჟარულს არ ექნება ძეღღიღი...

— მოიგონე. მაროხს. რუნი ზირვეღი ჟესჟედრა, მიოხრა ღებარომ: მე მასხოხს გითხარი, მე მეტად მიეჟარხარ მეთქი, რომ შენ-ხოღ ჟუარო ღავიერო. მე გიძღენი რემს ქონებას ღ სიტოცხლეს; სხუე მეტი რღღა ვინღა? უთუოთ ზორვიღი ვინღა? მე მიჟინვარებით ჟემქონრამ მღგას რუნიის ქორწინების მეორეს ღღესვე... ჟსწორღთ, მე ჟემძულღებში იმ წამიღღანევე, როღესაც შენ იძულებული იქნები გიე-ვარღე მოჟღღობისგამო, ღ არა გუღის წარტაღებით. გუღის თქმით!.. გუღისნები, ჟემღიღლებ მეთქი ჟუარის წერით; ესღავა ზხე მიეჟარხარ, რომ მსათავარ სიტოცხლე ჟემოგწირო. ერღღე გაიგო რემი ჟინრი: მე იმიტომ არ ვიწერ შენხედ ჟუარის, რომ არ მიღდა ზიანი მივს-ტე რუნიის ზეღნიერებას.

— ნუ ცდიღობ, ღებარო, მღგითი თავის გამართლებას. სხდ არის შენი მსხვერღღი? შენ რასა მწირამ, რემღანკი თხოულღბ ეჟელას. მე რომ შენ ღავიერო, ზიარღუთ უნდა გავსღე ქვეყანაში.

— ეტ ძველებური ჩვეულება, მარიონ, ძველებური! შენ მშვენიერი ხარ, მდიდარიხარ; სვალვე მთელი ზარიყი ფეხ ქვეშ დატეება. ჭ თუ-თონ დებარომ პირველმა დამიჩოქა.

— თუ რომ გაცუეებდე, მარიონ, თუ რომ გსტყუოდდე მესი დამეტყხ თავსედე; შენ ალემატები დიდრონ კანების ცოლებს. შენ გეჭნება სხასლე, როგორც დედოფალსა! როცა ზარიყი მოგწინდება, ჩუწნ წავიდეთ სამკზავროთ იქ, ხადაც ფრინველნი მსიარულად ჭიე-ჭიკებენ... შენ ნასამ რა თავის მოწონებით ვასვენებ მე მთელს კეროზას შენს მშუწნიერებასა. ყოველს დროს წლისასა— ამოვიინიოთ ახალი ჭაბა, ახალი სტუმრობა, ახალი კმაყოფილება. ჩუწნ გვიყვარდეს ერთმანერთი ყოველ მსარეს, ყველა რჯულში, ყველა ხალხში....
დაჭკრა შუა დამე სხასხლის საათმა. დებარომ შეამცნია, როგორც მე შეეთრთოდდი.

— შენ უცხოდ იკეთებ შენს საქმესა, უთხარ მე: ჩემს გულში არის სიმები, რომელთაც შენ აწვარუნებ, მაგრამ საუბედუროდ მე შეკვზდი კაცს, რომელიც მტერი არ არის ჭორწინებისა, როგორც შენა!... ეს-ლა მე ის ეკვლესიაში მეღის.

— შენ მე მაცუეებ! შეჭევირა იმან ჭ წამოდგა კანკალით.

— არა! ტყუილი არ შეგვიყვარის არც მე ჭ არც შენ, აი საიდუმლო ჩემის სიტყვებისა, წელან რომ ვსთქვი: «უკვე გვიან არის!»

— გერწმუნები, ჭსთქუა იმან აღრეულებათ: ყმაწვილი კაცია შენი საქმეო?

— შენსედე უფრო.

— მდიდარია?

— ძალიან.

— ჭ ჭსწორეთ ამაღამ იწერს შენსედე ჭუქარსა?

— ის ესლა მზათ არის, მსოფლოდ მე მეღის.

დებარო ზატარა ხანს დაფიქრდა, მერე ძალა დატანებით მითხრა: კარგი, შენ იცი!... მშვიდობით მარიონ!

— დებარო, უთხარ მე მთრთოლვარის სმით: იფიქრე ჩემო სხეუარელო... ჭრე კიდევ შემოდვიან დაუმალე ყველა... ჭ ესლაე გამოკუკები შენა, თუ რომ შემომიფიცამ, რომ ჭუქარს დაიწერ ჩემსედე...

— არახოდეს, არახოდეს!

დებარო მიახლოვდა კარებს გასასვლელად. ამ დროს შემოკარდა

სორღენი ძალიან შეშფოთებული. იმან წააკლო კელი დეპაროსა, ხა-
ჩქაროთ მოვიდა ჩემთანაცა ჭ პითსრა:

— დაიძალენით, თორემ დავიღუპე! —

ჩუწნ შეგვქეზოდით იმან გაცუბით. იმან მოუმატა: ამ ოთასს ორი
გასასვლელი აქვს ენისკონოზი რიშელიე მოდის მარჯვნივ ჭ დიდი დედო-
ფალი მარცხნივ... რაღაც საიდუმლო ნასვკა უნდათ... ისინი ხრას-
დეს არ მომიტყუებენ მე, რომ აქ მოწიპები მომიყვანია... აქ მოდით,
ფარდას უკან!... ჩქარათ, თუ დმერთი გწამსთ? —

იმან შეგვეარა ფანჯრის დღლასში. თითქმის იმ წამსვე შემოვიდ-
ნენ მარია მედიჩი ჭ რიშელიე იმ ოთასში. სორღენის შიში ჩუწნც
გადაგუდო. ჩუწნ ვეღარც ვიძროდით, ვეღარც ვსუნთქავდით.

— რა უგუხურად მოიქეც! შეჭყვირა რიშელიემ, რა მიჭსწია დედო-
ფლისაკენ ის კრესლო, რომელიდგანაც მე წამოვდებ.

— დიდი ხანია გელოდი მე შენ, უზახუსა ქალმა. შენ იცი ექვსი
კვირა რაც მე უბედური ვარ, რაც მე ვიტანვები... ისინი განსჯას
უპირებენ საწვალ ბირონის ცოლს ელეონორასა, ამასაც ისე მოჭკლას-
მენ, როგორც ამის ქმარი მოკლეს... ეს სამინელებას! ჭ შენ ამ დროს
მარტო მიშვებ, უნუგეშოჯ, უიქედოთ, მაშინ როდესაც შენ ეგრე ად-
ვილად შეგიძლიან მოატყულო ყველას ხიფათსიდე! ბესამივირმა
დაარღვია მიტემული ბძანება: იმან მომცა ნება შენთან აქ შესვედრისა,
თორემ მე უნდა წავსუღვიყავ შენი უნახავი.

— მეიქემ დამიშალა...

— ჭსტყუი!

— გარწმუნებთ...

— უსვინიდისოთ ჭსტყუი! ჩემა შულმა თუთონა გთსოვა შენ გა-
მაცილო ბღუამდინ.

— მე რომ სახასლე დაუტევეო, მე მოკაკლდები ჩემს ალაგს. კარ-
გათ მოგესხენებათ, თქუწნო დიდებუღებაჯ, რამდენი მტერი მყავს,
რომელნიც არ დასოტვენ ენას...

— ეგრე ჭსთქვი! პირ მოთხოვას ისეკ მირჩევიან გავიგონო შენ-
გან უკეთილშობილო გატქსიდი მართალი... მამ ეგრე, ჩემსედ კელს
იღებ... ჩემგან, შენის კეთილის მეოიუელისგან, შენის დედოფლისა-
გან, რომელსაც ჭქონდა სისუნტე...

— შეჭსდექით... თუ რომ ყოველნი თქუწნი ვრთგულნი მოსამსა-

ხურენი გამოგეოლიყენენ ზარეიდგან, მამინ ვილა დავიფარამდათ თქუტსნ აჭა...

—ნუ თუ ჩემს დასაფარავად რჩები ხასხსლეში, უთსრა დედოფალ-მა მწარის დაცინვით: მამ აკრეთვე ჩემს დასაფარავათ თუ დამკობრებებსარ ჩემს მტრებსა? უთუოთ ჩემის გულისთვისვე უხრქებთ გერცოლინის დელუსონსა ღ დდილობ ჩემს შუღს შეაყვარო ისა?... ოო, ჩუმათ იყავ! მე ყველა ვიცი!... უბრალო ღმუდელი, რომელსაც მე დავსურვე მიტრა (სამღუდელოთავრო ქუდი)! ტესლიანი გველი, რომელიც მე გავათბე გულში!...

—მე არ მოვიტოენ მაგ გვარს წყენას! უთსრა რიშედიემ.

—მე გაგსადე შენ კაცათ! ჩემგან ყველა უნდა გაიგონო ღ აიტანო!

—მიოთომ რის იმედი გაქუტსთ, დედოფალო, ეგრე რომ მამცირებთ?

—იმედი! ეს კიდეკ მიბედამს იმედის თქმას! მე გიბრძანებ შენ, გესმის თუ არა? მე კიდეკ მრჩება იმდენი ერთგულნი კელნი, რომ დასაჯონ ორგული კაცი, რომელიც ივიწყებს დედაკაცს, რომ გარდუხადონ უმადურსა, რომელიც ღალატობს დედოფალსა! შენ უნდა წამამევე ბლუში.

—არ შეიძლება.

—მე მსურს!მე გიბრძანებ!შეჯევირა მარია მედიჩიმა გაცროფიანებულმა. თრთოლამ დაიარა ჩუტსნს ძარღვეში.

—აა! განაგრძელა დედოფალმა: უთუოთ შენ ძალიან გემნელება განშორება მუტსნიერს გერცოლინისათან... აკრეთვე მადამ მონმორანსი ატირდება, რაკი შენ წასვალ!

—თუ ღმერთი გწამთ, ნელა ილანარაკეთ! მოასსენა რიშედიემ: თქუტსნი სმა ბალის წაღებში გავა.

—როგორა შიშოა! თუ ჩუტსნი დასამრანისიკინმე აქ შემოსვლით, რანაკვირველია ისვე მე; ჩემის გულსათუხ ნუ შრომობ შეწუხებას.

რა ამ სიტყვებს აბოლოკებდა, მარია მედიჩიმ დაინასა უეტრად ჩემი მარო, რომელიც დამრჩა ფანჯარასვედ კრესლოსთან ასლოს, სხადც მე ვიჯექ.

—შენ აქ ქალი გეავს? შეჯევილა კაპასად დედოფალმა.

—ქალი? განიქორა რიშედიემ გაცრებულმა.

მე შიშისაგან ცანცანსმა ამიტანა ღ ხუნდრეუმი მეოფივით წაყვალე კელი ფარდასა. დედოფალმა დაინასა, როგორც ფარდა შეინძრა, მო-

კარდა ის ჩემკენ ჭ ძალთ გამათრია შუა ოთახში. იმან ვერ დაინახა ვერც დებარო, ვერც სორლეჩი, რომელნიც მიგუწულავენენ მეორე ფანჯრის კუთხეში.

— ესლაც ნუ გატულება! შეუკავლა დედოფალმა რიშელიეს. მე და ვინასე, როგორც დედოფალმა ამოიღო უბადგან შატარა სანჯალი, რომლის შირიც ანათებდა, როგორც ესლვა. მე გაცვივებული შიშას-გან მოვკვებე იმას მუხლებზედ. რიშელიემ არ იცოდა სიზმარში თუ ცხადად წესდამდა ამას.

— რა ლამაზი ქალია! წითქუა დედოფალმა კასკასით: მომილოცავს უფალო რიშელიე, გემოვნებითი ამოაჩქევა.. ესლვა წითქუა, რატქუან, თორემ მოკვლამ! მიბძანა დედოფალმა სანჯალ ამართუღმა.

შეშინებული, რომ მართლაც არ მომეღან, დებარო გამოვიდა თავის სამალავადგან, ატრეოვე სორლეჩიც იძულებული შეიქმნა გამოსულიყო. დედოფალმა მამინეუ შირსედ მასკა ჩამოიფარა. აქ კაცების დანახვით დედოფალი გარცდა. მე ვინარტებლე ამითი, წამოვდექ და გამოვრდი ელდასავით. მაგრამ ტუულიად ვცდილობდი გამეგნო გზა. მე უკვე დავაზირე შევითხა უარულეებისათჳს, როგორც დავინახე ჩემი ბებერი კავლერი რომცრეა, რომლის შეშინებულმა ხასკემ კინაღამ გამაცინა. იმან უკვე გააღო შირი რიღსიც სათქმელად, მაგრამ მე შირსედ კელი მივადე და უთხარ:

— ვერ იპოვე ჩემი ბრილიანტი?... კარგი! საუკრველიც არ არის ამდენს საღსში... თუ დმერთი გწამს, გზა მაჩვენე აქაური ეჭ კელესიისა... მე ესლვა დიდხ შიშს გადავტრია და მინდა დაუქმადლო დმერთისა.

იმას უნდოდა მკლავი ეთავასებისა ჩემთვის.

— არა არა! უთხარი მე: მხოლოდ გზა მასწავლე, და შენ ისევე მოახსენე ქინძისი თავი.

— ესლვა თქმენი სათლდა... მე რომ თქმენს დაგეკებდი... რომცრეას აერია სისარულით ხატევები.

— კმარა, მიპოვე უვითელი ბრილიანტი და კარგს ვაღდოს მიიღებ.

— კოცნას? მითხრა იმან.

— ჰო, ჰო, კოცნას, თუ რომ მიპოვნი! უთხარ მე და კველესიისა-კენ, გაეძევი; სასკვარ საათითაც დამკვიანებოდა, მე გადავწვიტე, რომ უთუოთ მოუღო ბოლო ჩემს მდგომარეობას. რასაკრველია,

ზირველად რა ჩემი ნათლია შეიტყობდა ჩემს ჯუჯარის წერხს იმის
 შულსედა, გახსნსლდებოდა და მოხმარებდა უოკვლ დონის მიებას ჩვე-
 ნის გაერთისათვის. მაგრამ იმედი მქონდა, რომ ბოლოს მოგვიტყუებ-
 და. — ესრეთ, ჩემის გამბედაობით მოვიზოკებდი მალე მდგომარეო-
 ბას და ღარიბი კესეკუტორის ქალი დაიჭერდა ალბეს გამოჩენილთ
 სხასლის ქალებითა შორის. მე ამ თეატრში წამოვიძისე ალტრატებით:
 ჩემო ბედისე მკითხისაბავ! ჩემო იღბალო! მომეძუელებით!

მარტერიტა დანხვდა კველესიის კარებსედა.

— ძლიებს! ჭითქა იმან: კანდამ მოვჭეუდი მოუსვენრობით... ღუ-
 დელს მოთმისება მოვლია. მარტინმა ლუდრმა და ლიზამ კადეც დაი-
 წერეს ჯუჯარი, და წავიდნენ.

— ჩუწნ ალარ მოგვიტყუეს?

— ჩუწნ ჩქარა ვიდოწით იმით, მოხსრა მარტერიტამ: მე და მარ-
 ტინმა დავიჭირეთ ერთი განმორებელი ხახლი... იქ უნდა დავსლლოთ
 დროებით ჩუწნი ბედნიერება და სისარული.

კველესიამი ბნელდარაიმას თანჯერება სხასლის ოთახებასაკენ ქქონდა
 და ამისთვის უგუწურება იქნებოდა სანთლებ ს ანთება. მე დავინსე სი-
 დრმეში მხლოდ რაღაც პატარა სისათლე, სიათკენს მარტარეტას
 მივჭეკანდი. ეს იყო ოქროს კანდელო, რომელად ბეუტამდა სავურთ-
 სეველის მარჯვნივ, იმის ასლმაც იდგა მღუჭელი; ამის უგან იდგნენ
 ორი ლეიბ კვარდიის ხაღდასება. რომელნიც თენენ მოწმებათ ლი-
 ზასნი და ვიკონტის ჯუჯარის წერხს, და ჩუწნთნაც ესენი უნდა უო-
 თილეუენენ.

ჩუწნ დავიხოქეთ მომდვრას წინ, რომელსაც თავსედა წამოთარებელი
 ქქონდა კანშიონი (უბაღლსნივით). იმან დაიწყო ღოცეებას კითხვა. მე
 გული მიტემა შიშითაც, სისარულათაც; სან ცხელს, სან ცივს ოფლს
 მსხსამდა. მარტარეტას კქონა ჩემი კელი მაგრა. იმან უკვე შემიტყალა
 თითსედა ბეჭედი, ღუჭელმა უკვე ორჯელა მკითხა. მსურს თუ არა?

მე შევიძარე გულას ბეგრა, დავიერეუე სინიდისის სმა და უთსარო
 მტეცედა:

— ჭო, მე თანსსმა ვარ ცოლობისა გრეჭი მარტარეტა კვრემონისა.
 რავი წანმოვბთქვი ეს სიტყვები, მაშინვე ასეთი ღაწანი გამადინეს
 ღოცეში, რომლის მსგავსიც მკონია, არასოდეს ქალის ყებას არ მიუღია!
 რასაჯერველია ამ სხასამოგნო სიღას, სხასამოგნო სიტყვებიც მოჭე-

გებოდნენ უფრისთვის.

— თანახმა ხარ განა, შე ურცხვო, ჩემს შუღლედ ჯუჭარის წერისა! აი როგორ მეც ვამტკიცებ შენ თანხმობასს!.. ეგრე მისდი განა მადლობასა ჩემის ზრუნვისათვის, ჩემის მოწყალებისათვის, რომელითაც ავამსე, შე უნამუსოვ, შე გლახავ. გლახის შულა!... ეგ იყო სამაგიერო ჩემს სულელურის სიუჭარულისა! —

თუ რომ დედაძინა გასეთქილიყო ჭ ანა ადღი უფსკრული ფეხ ქვეშ მდებოდა, იმაში ჩამოვინ ვინატრებდი, ვიდრე ამ შერცხვენიასა.

მეტად ადვილია ასხნა მიზეზისა, რომლის გამოც იმ დროს ჩემმა ნათლიამ მოგვაცენო; მე უნდა გავამტყუერო ჩემი ქარინობა, ჩემი წინადდაუწინასობა. როდესაც მე დაუტყვევო როზკურა ბრილიანტის სამუბნელად, ის შესულიყო საბალო ზალაში ჭ მისულიყო ჩემს ნათლიასთან, რომელიც ამოვითებული თურმე მე დამეძებდა. მე არ მითქვამს როზკურასათვის, რომ იმას არა ეთქორა ჩემსედ, ამისათვის ჩემის ნათლის დასამზადებლად ეთქო იმას, რომ მე სასასლის ეკვლევისაში ვარ. ეს განკვირვებოდა ჩემს ნათლისა ჭ უნდოდა შეეცეო, რაზედ მომეღნებია მე იმ დროს ლოცვა ბნელს საყდარში. ისინი შემოსულიყვნენ ჩემთან, სიბნელემ დაგვიძალა ჩუწნ იმათი მოასლოკება. რა უფრი დაუგდეს ლოცვასა, ისინი მაშინვე მისუდნენ ყველასა. ჭ როდესაც მე წამოვსთქვი თანხმობა ჭ ვასხეე იმისი შულის სასელი, იმ დროს მითავაზა საყვარელმა ნათლიამ ის დაუვიწყარი სილა. — როგორც მეც დაკრულნი, ყველანი ისე გაესდით. ერთის სელით გრაძინიამ მე ამწია შეხედ, მეორეთი ცდილობდა აეგლიჯა დუდელისათვის პირიდგან გაბიძონი. —

— მე უნდა ვნახო, რომელი დირსი ეკვლესიის მსახური ჭხწერს ჯუჭარსა ემაწულ კაცებს იმათი მშობლების უთანხმოდ.

მდუდელმა უკან დაიწია ჭ საშინელის ხმით გაიტინა.

— კმარა, გრაძინიავ. დამშვიდდით! ნუ თუ გინდა მეც სილა შემომკრათ ისე, როგორც ამ ხაცოდავს ქალსა, რომელსაც დანაშაული არაში აქვს. აქ მარტო ჩუწნა ვართ დამნაშავენი. — დამშვიდდით, ვნება ისე დიდი არ არის, როგორც გეგონათ. —

რა ესა სთქვა, მდუდელმა თუთონვე გადიწია გაბიძონი, ჭ მე ვიტან იმაში ბესომიერია! მე მიწანთან ვიყავ გასწორებული; გრაძინია გაოცებული დარჩა. მარტარეტა გავარდა საჩქაროთ სალდათებით...

საწყალს ლიწისაჲ ეკონა, რომ ის ჯუარდაწერილია კანონიერათ!

— ოს, ზოლგოვნიკო! უთხრა გრაძინიამ: განა ღმერთს ეგრე აწეენ თავისაჲე ტამარში? სირცხვილი ჯ ცოდო არ არის?

— რა ვქნათ, გრაძინიაჲ! ეს ახალგაზდა ქალები სულ ჯუარის წერას ნდომებენ. თუ ხან ჯ ხან ამისთანა სუძრობას არ ვითამაშებთ, ჩქარა დავბერდებით...

— განუძი, განუძი, ზოლგოვნიკო. მე მრცხვიან შეხს მაგიერად!

— ნასკამდინ, გრაძინიაჲ! წამანდით აქედგან ჯ ეცადეთ არსად არ გავიდგამოვიდეს ეს ხმა... ჩუწნ მოვილანარაკოთ ამასუდ, როცა გუელი დამშვდებული გექნება. —

ეს მოვალატე კაციც გავიდა. დავრჩი მე მარტო ნათლიასთან ჯ როზკრუსთან.

— ჭუწუნის დისცინაჲი უნდა გახდე ასლა შენ, მითხრა გრაძინიამ, რა დამიჭირა კელი ჯ გამიყვანა საყდრიდგან, ჯ დღეიდგანჲე კელი უნდა ავიღო შენის გათხოვების იმედსუდ.

— თუ რომ ნებას მომცემთ, გრაძინიაჲ, ვსოქუა როზკრუსი, მე კვლად გათხოვ ამის კელსა.

— როგორ, ჩემო მეგობარო! განა კიდეკ ისოულოზ ამ ქარინსაჲე?.. აი, მარიონ, მითხრა გრაძინიამ ღზილის ენით. ღმუთის მოწყალეზა მოგეშველა კიდეკ. ჩუწნ საიდუმლოთ დავიცემთ შენს დღევანდელს ემძაობას; დღეს, თორემ აღარასოდეს აღარ გექნება შემთხვეულება დამავიწყო შენი ჭტევა. — მე ნებას გამდეკ დარჩე ვარიუში მსოლოდ ამ ვირობით, რომ უთუოთ შეირთო როზკრუსა... რას იტყვი მარიონ?

მე ტვინი ამერია სირცხვილისა ჯ ხიანხსლისაგან. მინდოდა მენტხია ვიხედმე გუელში შეკრებილი შხამი, როდეხაც ჩემი ნათლიის სიტყვების შემდეგ, მომასლოდა შეევარბული ბებერი, ხინარულისგან აყვავებული ჯ დარწმუნებული, რომ ჩემი ვახუხი დაატვირკვინებს იმის იმედსა, მე ყინულებრივ გუფგრილად უზახუხე იმას:

— უგაცრაოთ, კვაღერო... მე არ შემოდლიან მივიღო თქუწნის თავზინანი თხოვნა. — თქუწნ მეტად ემანწელი ბძანდებით ხსიათითა; იქნება წლოვანებასთან ევაც შეტევალოს, ჯ მე მოვიცდი, ვიდრე ახის წლისა შეიქნებით.

ის უგან შეჭხდგა გაცეხებული.

— თავი დავტანებე, როზკრუსაჲ, უთხრა გრაძინიამ.

მეშინ ჩუქნ ჩახუნნი ვიყავით ს იღბ ეზომი. გრაციინამ სიტყვა ამოუღებელი დამიჭირა კელი ღ ჩამხო კარეტაში, რომელიც სიხლოვებს იდგა; კუჩურსაც ჩუმათ რადაც უბძანა. —

კარეტამ გამოსწია არა გრაციინის სხლასაკენ, არამედ სსუა მიუ-რუებულს ქუჩებისაკენ; მერმე ვნახე, რომ კარეტა ქალაქს გარეთ გა-ვიდა ღ შეუდგა აღმართს ასვლას. მე კვანკალები სიცივისა ღ შიში-საცან ღ გაუბეჯახითა ვკითხე გრაციინისას, ხად მიუყვარ; იმან პა-სუსი აღარ მღირსა. დასახარულ მე წარმომიღგა პსელაში დიდი გუმი-ბათი ღ შენობა, რომელს წინაც შეჭნდგა კარეტა. კუჩური ძირს ჩა-მოვიდა, მივიდა კარებთან ღ სამკურ დააკეკუნა მძიმის რეინის ჩაქუ-ჩითა. გამოვიდნენ ორი მონოზანი; ერთს ფანარი ეჭირა, მეორეს ზონჩხლილი გასადებები. ისინი მოვიდნენ კარეტასთან ჩუქნს გასა-შინჯავად. უთუოდ იმათ გრაციინა იტყეს, ამიტომ, რომ იმათვე გა-ღეს კარეტის კარები ღ გადმოგვხვეს. მე განკლმა ამიტანა.

— შენი ჭირიძე, ნათლიავ, მამაკეთე! შეჭვივირე მე ღ მოვეხვიე მუ-სღსეჯდ.

— რას ხულელობ! მითხრა იმან: მე სნასხავად მოგხუღვარ იგუმი-ნისთან (მონოზნების უფროსი). ესლა ციხვრის დროა. შეუძლიან მიმიღოს. შევედით. კარები დაკეტეს. გრაციინამ დამტოვა მე კარების მცველ მოლოზნთან. — პატარასანს უკან მოახსნა იმან ოთხი მოლოზანი, რომელნიც გარს შემომტყენენ, რომ არ გავჭრეულვიყვ.

— შენს გარდას, მადმუასეღ დელორმ, მითხრა გრაციინამ მკვსეთ: დარჩით ამ წმიდა მონასტერში იქამდისინ, ვიდრე დედა ჩამოვივა ღ წავიყვანს შენს ქვეყანაში, რომ მოვალეობიდან გამოვიდე მე შენის ქტევისა. იმან ცივად თავი დამიერა ღ გაქრა. მე შეჭვივილე, მინდოდა უკან გამოვხდომოდი, მაგრამ მოლოზნებმა არ გამიშვეს. — არ იყო მტირედი იმედი გამოპარვისა! მე ტყვეთ ვიყავ. კელმწიფის სსასლი-დგან მე ჩამომავდეს მონასტრის ხესაკში. მე ვიწვე ვეირილი, ტირილი, ტანისამონისა ღ თამების გლევა. ხუღ თყუილად. ამ მწუხარე სამეო-ფში არავის გუარალებოდი. გახუმებულნი, იგურწახუნნი მოლოზნები მიდგნენ წინ, როგორც მოხუკებისა, რომელნიც მხათ იყვნენ გულგ-რილათ გაეღოთ ჩემთვის საფლავის კარი. ჭერ ვებეწებოდი, ვევე-დრებოდი, ვთხოვდი ცრემლით გამომონ კარხეჯდ, როარ შემებრადეს, სხლა დაუწვე ღანძლვა, ცემა, ტანისამონის გლევა, კელეზუღ კწვრა.

ეს სიანხსლე ჩქარა გამიხლეკ იმათ: წაშკელებს კელი, წამათრიეს სარდაფიხაკენ, ძალათ ჩამათრიეს ბნელს ღ ნოტიო ცადაქნილსარდაფში, მერეს კელი ღ ჩამაგდეს საწყობილეში, მერმე მოძიკეტეს კარები ღ ამოვიდნენ. დავრში მარტო ბნელაში: არსათ იხმოდა ფაქური, არსათ ადამიანის სმა. ჩემი ყვირილი ესმოდა მხოლოდ ღმერთს, ამიტომ რომ სქელს კედლებს ვერ გაატანდა. რისკა ჩემი დაწვანარდა. წარმოვიდგინე უოველი ჩემი გარდასხვალი; მე ჩემს უბედურებაში ისევ ჩემს თავს ვაბრალებდი; სსკების მოტყუება მინდოდა, ღ მე თუთონ ტაკები მასში. მე ვემსტაკვებოდი იმ უგუსურ ფარვანებს, რომელნიც დასტრიალებენ საძოლის დიდს შუქსა ღ იწვამენ იმაში ფერიებსა. მე შესმოდა. რომ ამ დღიდგას ყველა გათავდა მე ღ ჩემს სათლას შორის; ის მიჰსწერს დედჩემს შალისში; იქიდან ჩამოვა ეს სასტიკი, ეს მართალი. ეს შეუბრალებელი დედაცდი, ჩემს წასაყვანად... ამ იგიქრით სისხლი მიყინდებოდა ძარღვებში.

განვლო რამდენამე დრომა. არც ერთი სსივი სინათლისა არ ჩამოვარდნილა ჩემს საწყობილეში. ყინულივით სინოტიე დამდიოდა ტიტკველა მსრებსედ ღ დამისკველა თმები, როგორც ნისლმა. სიცივისაგან გაყინული მე წამოვდეგე. ტავიშვირე კელები წის ღ დავდიოდი; მე ცივს კედლებს კელს ვარტყამდი; იქიდგან წყალი ჰსდიოდა. მე მიქვენა, რომ ჭიალუფც დამკრებოდნენ. შიშის წივილი ამომკარდა გულითგან.

— მიშკელე! მიშკელე ღმერთო! კვიოდი მე.

ჩემი კივილი გაეგოთ. მამინვე განსაღები მოტრიალდა კარის კლიტეში ღ დავინახე რი მოლოზანი ფანრით. მე მივე იმათ სიტყუჭა მოთმინებისა ღ მორჩილებისა. მე ამომიყვანეს საწყობილეიდგან, სადაც მე ერთი სხათი ვიჯექ. თენდებოდა. მე შემიყვანეს წმინდა ოთახში, ამინთეს ტუცსლი ღ გიდეტ მთსოკეს შატარა ჩავიძინო. — ძილიდგან წამოვდექე ცოტად დამძუდებულის იგიქრებით. მე მივსწერე ჩემს სათლას წივნი, რომლის გაგზავნაც აღმითქვეს მოლოზსებმა. ბოდიშს ვისდიდი, სას ჩემს თავს ვამტყუფებდი, სას სსკებსა, კესკეწებოდი გაძიყვანოს აქედგან ღ ვჰწირდებოდი სრულს მორჩილებას. — მეშინოდა დებაროს არ გაეგო ჩემი აშხავი; მე ვფიქრობდი ღიზასზე. ხეტა სად წაიყვანა ის თავისმა ტყუილმა ქმარმა? მე თითონ მეცინებოდა ბესომნიერზედ, რა მგონდებოდა იმისი მღუფლობა, არ ვიცი რათ მიყვარდა მე ეს სქელი კაცდი; მე ამასუდ უფრო ცოტას ვკავრობდი, ვიდრე

მარტარეტასედა, რომლის სთამამოც მე შევიქენ, მამინ, როდესაც მე მინდოდა ეს გამესადა იარაღთ ჩემის ბედნიერებისა. — ნეტა რა მოუვიდა ჩემს მარაოს დიდი დედოფლის კელში? — ნუთუ დიდ სანს დაკრები მონასტერში ჯ კერას შევიტყობ ამდენი ამბავების ბოლოს?..

სადამოს ექვს საათსედა შემოვიდა მოლოზსანი ჯ მითსრა, რომ ჩუწნი უფროსი გიბარებსო. მე გაჯეყევი იმს ჯ შეკედით გრძელს ტალანში, რომლის მარჯვნივ ჯ მარცხნივ იყვნენ მოლოზსნების სენაკები. ჩქარა მივედით იმის ოთახშიც. მარაა ბოვალე, მონოზსნების უფროსი, ყოფილა ოდესმე ძალაან ჯამასი; ეს ადვილად ეტყობოდა იმის გამსდარ სხესა, ძალად ჯ კეელეცა ტანსა, თუძცა ის ორმოცის წლისა უკვე იყო. როცა მე შეველ, ის წამოდგა კრესლოდგან, თავი დამიკრა ჯ მიმიწა მეც თავისთან ასლთ დასავდომად. ის შატარა სანს გაუყნდა თითქოს აზრის მოსაკრეფათაო ჯ ბოლოს მითსრა დაწყნარებია: «შენ ძალაან ემაწვილი სარ, ჩემო შჯლო!... რასაკურველა შენ სმირად არ შეგიძენეია, რომ ჩუწნ იმისთვის ვართ აქა, რომ ვიტროთ ჯ ვიტანჯუბოდეთ. რაკი ვეჯით სოლმე ვამოვნოთ ბედნიერება ქსწორეს გზიდგან გადასვლით, ჩუწნ მამინკე დაკკრამს სოლმე ღუთის. კელი. ისინი უფრო სბარაჯისნი არიან, რომელთაც ის არ ახდეკინებს ამ ქეყანაში, ამიტომ რომ სიჭიბს დახჯის იმათ. აი რისთვის ჭკმძარტნი ქრისტიანნი შაილებენ ყოველსავე ძადლობით, თითქმის უსამართლესებასა: «შათ ესენი ცაში ჩეთელებათ... მგონია დღეს მკაცრად მოკეკიდნენ, ჩემო შჯლო!»

— ღირსი გეიფე წმიდაო დედაე! მოვასხენე მე.

— ეგ შახუსი ღუთისაც მოსაწონია. მითსრა მონოზსანთ უფროსმა, მაგრამ უნდა გითხრა, რომ სხპერობილეში ჩაუგდასართ უჩემ ბრძანებლოდ. მე ციკარსედა ვეოფილვარ, როდესაც ჩემს ოანაშემქვეს მოუსდენათ ეგ სასტიკი განკარგულება. — ღმერთმა მიუტყობ... შენ დილას მიჭწერე წიგნი შენს ნათლიასა; იმს შახუსი მოუწერია ჩემთან ჯ შენი ნიკოტეიც გამოუგზავნია. აი წიგნი.

მე ციკმა ოილმა დამსსხა. გარდეკითსე შახუსი.

ემადმასედა დელორში ირყოდა ქმრისა ჯ მონასტრის აღმორჩევაში. მგონია ესლავი მონასტერი ირჩიოს ქმარსა, რადგანაც არა აქვს სრულებით წადილა სპრმოსი, ჯ ძალაან კარესაცა იქს, თუ

დაეშურება ეკურთხოს მორჩილათ, (*) მაგრამ იქნება მშობლებს სი-
ვარული ვერ დაწესდის და მოინდომოს იმათთან წასვლა; მე არ
შემიძღვან მაგასევე უარის თქმა. —

წიგნი გამეზარდა გულიდან და სისუსტე მომივიდა; მე დავიწვე ტირილი.

— იტირე, შულა, მთხრა მონაწილეობით იგუქნება:
ცრემლი ამსუბუქებს გულს. გარწმუნებ, მე შენსვე მეტი მწუხარება გა-
მომივიდა! ადამიანის ბუნება სუსტია და გულის ქარიშხალი, როგორც
ღრუბელი, უნდა წვიმად გარდაქცეს... იტირე, შულა! ღოცვა ცრემლს
მოწმდევს. — მე მეგონა, რომ ანგელოზის სმა შესძინა, რომელიც განგებ
ჩამოსუღაყო წყვიდან ჩემს მწუხარებას განსაქარებლად. — ზარია
ბოვიდემ რა იცოდა, რა ცოტა ღირსი ვიყავ იმათი სუტეობის ტემას.

— ჭო, შულა ჩემო! მთხრა იმან: ეგრე თავდება ყოველი ამ ქვე-
ყნის სიუჭარული, ცრემლით და ნანვით! რათ უნდა გეუჯარდეს ჩუქნ
კაცი და ვასოულობდეთ იმისგან სეტარებას? ჩალა ვერ შეიმაგრებს
ჩაღასა, შულა ჩემო! რა არის სიუჭარული? განსწრწილი გრძნობა
დაძველებული იმის შემდეგ ნანვიან და სირცხვილისა... დამიჯერე მე,
შულა ჩემო, ნუ გექმნება სიმძულვარე გრძინიანსა; ის ქვეყანაში ჭს-
ტსოვრებს, ის მიწმდევს ქვეყნის დიდებასა, იმისი შული მდიდარია,
შენ ღარბი ხარ; ის დიდის ჩამომავლობისა, შენ უბრალონი; არა-
სოდეს ნებას არ მოგცემთ ისა თქმწნს ქორწინებასევე. დამიჯერე,
დაბრუნდი შენს მშობლებთანა. —

— არა, არა! შეგწვირე მე! თუ ღმერთი გწამს, მომარჩინე დედა
ჩემსა!.. მე ეკურთხება, მე თქმწნ ადარ მოეშორდებათ!...

იგუქნებამ მიმიკრა გულსევე. — ღმერთმა ჩაბეაროს, შულა ჩემო,
ეგ წმიდა ხურვილი, მთხრა იმან: მე დარუმაღლა ღმერთსა ჩემთხვაც
და შენთხვაც, ამიტომ რომ გტტმნობ, რომ შემიყვარდი, მიიზადე
ჩემი გული.

მე კვლად მივწმწვრე წიგნი ჩემს ნათლიასა და ვწმსოკე 'ნუ ატო-
ბებს ჩემს მშობლებსა. რად სეგირო იყო დედის ჩემის დაბარება 'ხა-
რეში, როცა მე მონახტერში ვანირებდი შესვლას და მთელის სიცო-
ცლის აქ ჩამარსვას?

(*) ასლთ შესულებს მონახტერში ქვიანთ მორჩილი, ეს არის
ზირველი ხარისხი.

გრძობისა მეთანსმა ამ თხოვნასზედ ჯ თუთონ იყისრა ფულის მე-
ტანს ჩემთვის მონასტერში.

განგლო ერთმა კვირამ. არასოდეს სარწმუნოება არა მგონებია ესრე
მანუგეშებელი; მე მეგონა ღუთიური ძალამო მიგრილებდა გულსა,
რომელიც აქამოდე სახე მქონდა ქვეყნიერის გამყოფილების სურვი-
ლით, ამწარტანებით, შატოვის მოყვარებით. სმირად ვიყავი სოლმე
იგუმენიასთან, სმირად ვისმენდი იმის სეციურს დარაკებასა. თვალეზი
მემსება ცრემლით, როდესაც მოვიგონებ სოლმე იმ დროის დამსჯე-
ბულს ცხოვრებას, იმ წმიდა ნეტარებას. — რისთვის დატოვე, წმინდაო
სადგურო, სადაც სათნობამ მანკენა სიტკბო თავისი? წყუელიც იფლ
ის დღე, რომელმაც ამოშლავა ამ საყარადგან ჯ სამატლომეუდროე-
ბის წილითგან საშუალ ქარიშხლისა!... ჭხნანს გადაწყვეტილი იყო
სვეიდგან, რომ უნდა ამესრულებინა ჩემი დანაშნული პედა. ემძაკს
შეევიცა წავკრამევიცე ცისათს! —

ერთი თვე იქნებოდა, საეჭურველი არეულება ჭსწარმოებდა მონასტე-
რში. აქასიქ, ბაღში, ესოში, ხენაკებში რაღაც იდუმალი რჩევა ჯ ჩურ-
ჩული წარმოსდგებოდა: ყველას სახე მოღრებლული იყო, ყველას
ფურები მასვილი. ერთი მოღოზხანთაგანი შემოისგვეკვდა სოლმე გარსა
ჯ ესაუბრებოდა. მსმენელნი ყურს უგდებდნენ სოლმე ამის ღანარაკს, სო-
გნიკი ყარაულათ იდგნენ, რომ დროით გვრბობანათ სომ არავინ
მოღის იმათგანი. ვინც არ ერთა ამათ შეთქმულებამი. — ამათაც ჭსტოდ-
ნათ შეთქმის შედგინება ისე, როგორც ვარის ვაცთა. — რამდენჯერმე
შევაძტნიე, როცანი გავივდიდი სოლმე ამ ვრების ასფოს, რომ ჩემს
მიანდოკებასზედ გაცხარებული ღანარაკი ანასდად შეიცვლებოდა სო-
ლმე სრულს სიჩუმესზედ. — ამან ძალიან აღმამფოთა ჯ მე ვადად ვარცნიე
მომკსხენებისა ეს იგუმენიასათს. ის ძალიან გაევითლდა ჯ მიანსუსა:

— მე დიდი ხანია ვიცი, რომ იმათა ვაჟულვარ; მე ვსულები იმათ
ბაროტ განზრახულებასა: ისინი მე სიგუდილს მაპირებენ!

— დიდებულო ღმერთო! შევჭვირე მე: რას ბძინებ?

— იქნება ეს დასვა ჩემი სეციადგან არის! ჭსთქვა იმან: მე არ უნდა
მიმელო წოდება იმათი უფროსობისა... მე არ ვიყავამისი ღარსი. ბევრმა
ჩუქნ დებთაგანმა იცოდნენ, რა ხატოური ხაქმე გადაძსდა მონასტერში.

— ხატოური? გავიმეორე მე გაკვირებით.

— ჭო, შულო! მე დიდი ცოდვილი ვარ ღმერთთან; მე იმდენი

ცრემლი არ მექნება, რომ გაგზავნა ერთის დღის შეტოვამდეა ჩემი. დღეს არის თუ სვალ შენ შეიტყობ ამას დაწვრილებით... მე დარწმუნებული ვარ, რომ მოლოზნებიც ამასევე დაწვრილებენ. მე გეტყვი შენ ჩემს დანაშაულსა, რომ სსკებისაგან არ გაიგო. — მაშინ მომიყვას ის თავის ინტორიასა, რომლის თქმშიც სმინად დავისრდი სოღმე მირს თვალებსა, რომ არ მენახს სიწითლე იმის ხასესკად. —

მარია ბოვილივი. უნცროსი ქალი გრაფისა, ადრე შეგზავნილი ამ მონასტერში, კმსადგებოდა ხაგურთსებულად, როდესაც გენრისი მეოთხე (ესლანდელი მეფის ძამა) ჟარით მოადგა შარეის ასალებად. იმისი ჟარი მონასტრის ასლას იყო დაბანაკებული; იმ დროს მონასტრის კანონებს მეტად სუსტად აღზრულებდნენ. მონაზნები სრულებით შევიწროებაში არ იყვნენ, სმინად იწვევდნენ სუფრასევე აფიცრებს გენრისისს, რომელიც იყო ქვეყანასევე უკვლასევე გამბედავი დამმარცხებელი ქალაქებისაგა და ქალების გულისაგა. გენრისმა ჩქარა შეამჩნია მონაზონებთა შორის ერთი ღამასა, რომელსაც ცხადად დაუწყო დეჟან. ეს ქალი იყო მარია ბოვილივი.

ერთს დამეს გენრისმა გაბედა ამ ქალას ხენაკში შესვლა, დამარცხს ამის წინააღმდეგობა და გაბედაგან მონასტრიდან გაშარვა აბრამში-საგან დაწინილის კიბით, რომლის ერთა წვერიც გაუმტრებინათ გალანის კედლის კიბულად. შემიდეგ იმას წაეუგან ეს ქალი კერის ციხოვან ქალაქში, სადაც მეფე გენრისი თავისუფლად დაიარებოდა სოღმე იმსთან. — მაგრამ, ბედის წერის შემთხვევით, იმავე ქალაქში იმყოფებოდა მარია ნათესავი ქალი ხასელად გაბრიელ, გამოქნილი და ცოკვეთილ არმეობაში და თვალების თამამობაში; ამან წართო სიყვარული მეფისა ხაწალს მოლოზანსა, რომელმაც არა იცოდარა ეშმაკობა კველუცობაში. მარიას უყვარდა მხოლოდ გულით, მაშინ როდესაც იმის ნათესავს უყვარდა ის ჭკუით, რომელსაც იშვიათად ჭყარგამდა სოღმე. განძიებული გენრისის გულიდან გაბრიელის სიყვარულით, მარია ჩქარა დაუბრუნდა ისევე თავის მონასტრსა. იმან გამოიმტოვა თავისი ქტევა, კეჟრთხა მონაზნად და ქარიანმა სიყვარულმა გენრისმა დანაშა ის იტყუენიათ იმავე მონასტერში, საიდგანაც თითონ გაწარა. ეს ხაგურველი ნუგეშია მწესარეს მოგონებაში!

მარია ცხარის ცრემლით ტიროდა ამის მოთსრობაში, მე კხედამდი რა დრმად შეუძლიან სიყვარულს ჩაუძობს აგსკები ქალის გულში ამ

ბნელს შენობას ქვეშაც, მარიას არ გამოხელებიყო სიევარული გენრის-
სისა, & ესლაც თავისსა ჰსწემდა იმის სასსოვარსა. მუდლიონში ჩან-
მული, იმისი პორტრეტი ეკიდა გულზედ განუძირებელი. & მანკენს
არაშემის კიბე, რომელსაც ინასამდა საიდუმლოდ განვიანაში. როდუ-
ხაც რავლიკმა მოჰკლა ხანჯლით გენრისა, იმისი სახსლანა შერან-
გი მოუტანა მარიას ბესომივირემა. — თუ რომ ხსვას ეთქვა შენთვის
ეს ისტორია, დაატანა მარამ, რასაკურველია ბევრს რასმეს მოუმატე-
ბდნენო. სმა დამოყარესო, რომ შემდეგ ჩემის მოსვლისა მონასტერში
შითომ შეიფე კადეუ მოხმანდებოდაო ჩემს ხანახვათ. მაგრამ ეს ტუფილა
ცილის წამება არისო. ოცას წლის სინანულმა დცრემდმა ვერ მოაპოვეს
ჩემს მონაცხს დებთან შეწყალებაო. — იმის შემდეგ სიმკატრე ჩამოვკვე
მონასტერშიო, რომელიც ესლა მძიმედ მიანჩიათ მონაცხებსა & ამანთვს
მანარებენ სიკუდალსაო. დაე მამკლან, მე ღუთას ნებას ვასრულებო.

იგუმენიამ მისოვა გაუგო როგორმე, რა განზრახულება აქვს მო-
ლოზნებას შეიქმნას იმისგამო. ადვილად შეიძლება განჩეკვა ამათ-
ში მტრებისა & შოყრებისა, ამიტომ რომ ვინც შეთქმულება იყვნენ,
ისანი ჩუანულუბდნენ, იმალებოდნენ, ხსსეც შეთანებულა & არეულა
ჰქონდათ, ხოლო ისინიკი, რომელნიც არ ერივნენ & არა იცოდნენ
რა, ჩვეულებრივ აღსრულებდნენ თავიანთ წესსა. ზოგი ერთნი შეთქ-
მულებთაგანი, რა ვერ მორიგდნენ თავიანთ მეგობრებთან, გადმოკა-
დნენ ჩუჭნკენ, & იმათგან გავიკეთ, რომ ეს შეთქმულება არის ხანა-
რებლოთ იგუმენიის თანაშემწისათვის, რომელსაც სურდა ჩქარა მი-
ღო წოდება & ალაგი მარია ბოვილიესი. შეთქმულნი ძალიან ოსტა-
ტურად მალამდნენ თავიანთ საიდუმლოსა & ადამიანი ვერაფერში ეჭვს
ვერ მიიტანდა ამათში. მე ვეპედა შემოსეულებას დამეტირა რომელ-
სამე ჩუმს მოქმედებაში იგუმენიის თანა შემწე, რომ მშინვე ყველას-
თვის შეთქო & გამეტყუებინა. ეს შემოსევა მომეცა მეორეს დღეს
ქრისტეს სხეულის დღესასწაულისა. (ვარდის ივნოვა). — მონასტერში
იყო ჩვეულებად საღამოსკად უნდა ყველანი შეკრებილიყვნენ ერთ სა-
კითხავს ოთასში, რომელს კედლებთან გარემოე იყო გაკეთებული
სკამები ჩამოსასხდომად: ოთასას შუა იდგა კათედრა, ხდაც მარია
ბოვილიეს ეტირა ალაგი. აქ გვიკითხამდა ხოლმე ის წმიდა მამათ
ცხოვრებას, გვისხნიდა სახარებას ანუ ხსვა სასულიერო წიგნებს. ამის
სიხლდეკვს ივდა ხოლმე თავის თანაშემწე, რომელიც შუა კითხვის

დროს, ანიშნებდა სოღმე ვისმეს თვალთა, ჭ მამანვე ის წამოდგებოდა, მოუტანდა ვერცხლის სტაქანით შაქრის წყალსა და დასდგამდა იგუმენის ასლს საწიგნესედ. ესეც წამდა უწემ მოსვამდა წყალსა და აგრძელებდა თავის კითხვას ანუ ასხნას. —

იმ დღეს მე მასხოვს მარია კითხულობდა ასაღს თხზულებას გენუელის ენისკომპოსისას, რომელსაც აქებდნენ «მეფეანილება ღმრთის მოყვარეობის ცხოვრებაში» ჩვეულებრივ, იმის თანამემძღვის ნიშნით მოუტანეს ვერცხლის სტაქანი წყლითა და დადგეს. მარიამ ალერსით შესედა მომტანსა. უერნად ერთი მონოხანი, ჩემს გვერდსად მჯდომი შეოთოლდა თითქოს შიშისაგანაო, და გაყვითლდა. თანამემძღვის სასე უიერო მოშლილი იყო და ის თვალს არ ამორება იგუმენიას, რომელმაც მიიღო საჩქაროდ სტაქანი ტუჩებზედ. ერუანტელმა დამიარა მე ტანში; ელვამ გამიბრინა თავში. მე მივარდი მარია ბოვილიკას და გამოვკვლივე კელიდგან სტაქანი, რომლისაგანაც იმას ვერც ცოტა მოესვა. მოძრაობა, მოქმედება ყოველი ესე ასე მსწრაფლად მოხდა, რომ მონოხნები წამოდგნენ განკალით. თვერ გადაკრულნი.

— რა იყო? შელო ჩემო, მკითხა იგუმენიამ.

— ამ სტაქანში საწამლაგია! უთხარ მე გაბრახებულმა, რა შევსედე იმის თანა შემწესა. ამან დაიძახა: სტეუი, სტეუიო!

— მამ დანარჩენი შენ დალე! უთხარ მე, და მავით დაგვაჯერე შენი უბრალეობა. თანამემძღვე გაყვითლდა და შივდა სვამსად შერცხვენილი.

— მოდით ჩემთან, დანო ჩემნო, მოდით! უთხარა შიშით მარია დებოვილიემ. ერთს წამს, რომელნიც არ კრივინენ შეოქმულებში, მოესვიენ იმას გარეშემო; ზოგი ერთნი ჩუწნი მტრებიც. რა ნახეს რომ საჭმე ვერ მოიყვანეს რიგზედ, გადმოვიდნენ ჩუწნიკენ. მხოლოდ ხუთი-ოდეჯა ღარჩნენ გაცალკეებულნი რომელნიც იყინენ ჰირველნი დამნაშავენი ამათ შიშით თითქოს მუსლეები დაესუთათო, სირცხვილით კვლარ იბროდნენ ესენი ალაგიდგან. — მე ჰირველმა გაჩვენე მავალითი გულადობისა და მივარდი თანამემძღვეს; მავრა შევეარით და ჩქარა მოუკეტეთ მძიმე კარები იმ სახერაბილისა, რომელსაც იმის ბრძანებით მე გავატარე ერთი საათი საშინელს შეწუხებაში. ჩუწნი ადვილად შეკიპვართ იმისი ამსანაგებიც; მავრამ ამ არეულებაში დაგვაპიწედა მიუშველებლით იგუმენიას, რომელსაც მანინც იმდენი საწამლაგი შეესვა, რომ იმის სიცოცხლე საშიშროებაში იყო და უკვე გამოანდა ნიშნები მო-

წამლულობისა. ჩუქნ მამინეკ წავიყვანეთ ის თავის სენაკში, მოვატანინეთ თიფილი რქე ღსლამოხედ დავრწმუნდით, რომ სამიში აღარა სჭირს რა. — მეორეს დღეს მიუღმა მაროქა შეიტყო ეს ამბავი. მარია ბოვილიეს კიდევ ბევრი მცნობნი და ნათესავნი ჭეკანდენ სსსსლეშია. ღ ყოვლის მხრიდგან მოდიოდნენ იმის სხასსავად. იმან მიიღო შრინტესა კონდე, მადამ დე-ნევერ, მარშალი დე-ბულონი, მადამ ლაჩაიეტა ღ სსკები, რომელნიც მე უნდა შექეყვანა ხოლმე მარია სენაკში. თითქმის ესენი მე უკვლანი მქსას სსსსლეში, ღ ამათგანში ვერც ერთმა ვერ მიცნა მონოზნის ტანისამოხში პირ ახვეული. ჩემი ნათლიავი არ მონუღა, მგონია იმის შიშით, რომ მე არ შემხვდეს; მაგრამ მე ჩქარა შეხვდი სხვის მნიარულ ნაცნობს სსსესა. —

— როგორ! მარიონ ეს შენა სარ?... სსწყალი ქალი!... როგორ აცვია! გმადლობ ღმერთსა ამ შეყრისათვს. გრაჩინია არ გვეუხსნებოდა, სად დავმადლა; წარმოიდგინე ჩუქნი მოუხვენრობა. დეპარო სამინლად გაშფოთებულა ღ გრაჩინიას უშირებს აუტესოს რამა. მე საკურველი უბედური ვარ!.. სულ მეორე პირათ, შუა კაცათ! როცა ერთი თაყვანის მცემელი გაქრება. მეორეს ვპოკვხ ხოლმე შენთან... მაოცე... რა ღამასი სარ მონოზნების სსცმელში!

— შენგით არ მივეიროს! პოლგოენიკო...

— მე ვიყავ მიზენი შენის მწუხარებისა, მევე გაეასწოკვხ სსქმეს, ნუ გეშინიან! ღ ის შევიდა მონოზნების უფროსთან, რომელთანაც ივდა იმისი ცოლი, მატარა მარკისა. მხოლოთ იმ ერთმა მიცნა ღ ცოლი წინ გაიხრემრა, რომ ესურხუნა ჩემთვის ეს მსწრაფელი სიტყვები. სსწა სტუძმების მოსვლამ დავკიმალა ჩუქნ განგრძელება ღამარაკისა. ბესომბიერმა მომცა იმედი იქიდგან გაზარკისა, მე მივიღე ეს იმედი ღ ველოდი იმას. ღოცვა უკვე აღარ ამშვიდებდა ჩემს გულს, რომელიც მიბოდა გარეთ.

მეორეს დღეს, რა შეკვლი მონოზნით უფროსთან, მე ვნასე დედაგაცი. რომელიც უთბობდა წამაღსა ბუნარში; იმან შეამსედა, ღ მე გოცვებით ვიცან ტერეზა ბუღმანის ქალი. ეს ჩემი გოცვა შეამცნია იგუშენიამ.

— მამასადამე, ამ ემასულ ჭაღს იცნობ, ჩემო შულა? მითხრა მე იმან.

— დიად, უმასუსა საჩქაროთ ტერეზამ: მე მინასამს მადმასეღ მა-რიონი მარკისა ბესომბიერის სსსლში.

ავათყოფიდა მომცა მე ბარათი, კელმოწერილი პოლკოვნიკისაგან:

«ჩემო საცოდაო იტუშენია! გუშინ, რა დავბრუნდით ჰარიყში, ვლანარაობდით მე ჯ ჩემი ცოლი თქვენს მწუსარეს მდგომარეობასკად ჯ შიშსკად, რომელიც ჯერ დიდხანს არ გაგშორდებათ, მანამ მოლაღატე მონოხნები თავს გახვევიან. მძულავრება ერთს დღეს არა ქრება; ჩვენ გვეშინიან, რომ მეორეოც არა ქსტადონ შენსკად საწამლავი. ამისთვის ჩემი ცოლი მარკიზა გიგზავნის თავის ერთგულს შესსლეს, რომელსაც შეგიძლიან ენდოთ, როგორც თქვენს თავსა. ჩემი ცოლი გირჩევთ, ყოველი თქვენსი სტოლის სასყიდელი მიანდოთ ჯ ჯერ მსოლოდ მაცას ენდოთ.» —

მე მაშინვე მივსვდი ბესომიერიის გამბედაობითს ეშმაკობას; სასეკარ საათის უკან თურესა მოვიდა ჩემს ხენაჟში, დამიწყო აღერსი, ჯ ამისხნა, როგორ მოასერსა ბესომიერმა იმის აქ გამოგზავნა. — რასაკურველია ამასთანავე გამოვეითსე თურესს, ვინ ჯ როგორ მოქსტაცეს ის კამუზარსა — ჯუარის წერის ორის დღის წინათ, დებაროს ესნას ტურესა, მოვლანარაგნა მასთან, მიეცა ჰატოხსანი სიტყვა, რომ გაგათბოკვბე უკეთეს კაცსკადო, ჯეთანსმებინა, რომ თჯთონაც მიეცა შემწეობა იმის ჰლანის აღსრულებამი. რასაკურველია, ადვილი გამოხატნობია, რომ მარტო ერთის შემთხვეულებით არ შესკედროდნენ მქარწინებსა გვარდიის სალდათები, რომელთაც გზა შეუერეს ჯ თოფები დაუფსლეს. ერთს იმათს აფიცერს, დებაროს მეგობარს, გამოეტარებინა ეკკლესიისაკენ განკვბე ის სალდათები ჯ მოტაცება ტურესანი ადვილათ მოსერსდა იმისკე თანხმობით. დებაროს აღსრულებინა თავისი სიტყვა, მიეთსოვებინა თურესა მოურავისათჯს თავის სასლისა, რომელიც ქქონდა ქალაქს გარეთ. თურესამ ამიწერა მშვენიერება ამ სასლისა უცნოს ბალით ჯ სხუა გაწეობილებით; ქსწორეთ სამოთხეაო, მოუმატა იმან, ჯ იმედი მაქვს ჩქარა გნასო იქაო.»

გული ძალიან მიბეკრამდა, თავი მენტებოდა, მე უკვე აღარ კებრძოდი ჩემს სვინდიხსა; მე მუძლოდა თავისუფლება, მე კელოდი იმას აღტაცებით. ასლა მრჩებოდა ამესხნა, როგორ შეერილას ბესომიერი ჯ დებაროს ჩემის მონასტრიდგან გამოსაყვანად.

ბესომიერი, რაკი სასახლის ეკკლესიიდან გასულიყო ბაღში, შესკედროდა დებაროს ჯ სორელსა, რომელნიც ისეკ არეულნი ყოფილიყუნენ მარია მედიჩის სიანსლისაგან. ამისთვის მოესხენებინათ იმათ

ტოტა რამ მიზეზი ჩემის იმ ოთახში მეოცობისა, ჭ დედოფალსაც მიელა სკამოად ეს ჩვენება, მსოფლიად ამ შირობით, რომ ამ ემაწვილებს ქრისტიანი ადამიანისათვის არ ეთქვათ ეს შემთხვეულება. ესენიც რასაკურგელია დაჭმირებოდნენ ჭ წამოხულიყვნენ ჩემს სამკბნელად, ჭ განსაფრთხილებლად, რომ მეც არსად არა მესხენებინარა. ამ დროს შესკედროდა ამათ ბესომშიერი, რომელსაც ეთქო მათთვის ჩემი თავსედ გადასავალი ეკვლესიაში. დებარო მაშინვე მისკედროდა, რა სარგებლობას მოიბოკებს ამ შემთხვეულებით ჭ განტესოდა პოლეკონიგზა თავის სიყვარულში ჩემდამო. — მეორეს დღეს შეიტკეეს, რომ მე დავიკარგე. დებარო გაცოფიანებული მისუფაყო ჩემს ნათლიანთან ჭ კეითსა რა მიყო მე; იმას რასაკურგელია ეცინა ამის სუფულურს კადნიერებაზედ, ჭ საწყალი ადოკატი კრანს გაიგებდა ჩემს გამო, თუ რომ ბესომშიერი თავის ცოლით არ მოსუფ იყო მონაზნების უფროსის სანსავად. — იმ დღესვე შადღვინათ ამათ ზღანი, ჭ ჩქარად ვნსე მოსული თერეზა მონასტერში. ბესომშიერს გამოკვანა ის მითომ თავის ცოლის მუხსლობით; ეს მოკონება ცოტა მართალს ემცნავებოდა ჭ არ გახლვიბა არა ვისში არა მცირედი ეკვნულებს. —

— ესლა განარვა ადვილიაო, მითსრა თერეზამ: მე კემსასურები მონასტერში ისრე არა, როგორც სხეები: მე ნება მაქვს, როცა მინდა გავიდე ჭ შემოვიდე. მონასტრის გარეთ მოკვანელი კაცი ჭნდვას, რომელიც მზათ არის შეატყობინოს, რომელს დღეს და სხათს ამოვარჩეეთ ჩუჭნი განსანარავათ. უნდა მოვისუდილოთ კარის მცველი მონაზნისი, გამოგართოთ განსალები ჭ მაშინ შეუქნებით თავისუფალნი.

— არა, არა! უთხარი მე: კარის მცველიც იყოფებოდა შემთქმელებთა შორის, მამსანადმე ჩუჭნი მტერია: ის ისარკებლებს შემთხვეულებით ჩემი ვაფრი ამოიფაროს ჭ მონასტრიდან არ გამომოს... მე მაგასედ უგეთები ჭზირი მომივიდა... ამდამ იდგეს კარეტა ძირს, დასავლეთის მსრისაკენ. თერეზა მაშინვე გაიქცა ეთქვა ეს მოჩენილის კანისათვის, მევი შეველ ვათყოფთან.

საღამოს უამსედ, მე მითომ უფრო ვათა კვბოვე იგუშენია; თერეზამაც რასაკურგელია კვერი დამიკრა ჭ მოასხენა, რომ ნება მოგეტეს გავათნოთ იმის ჭკვედატებთან; მარია ბოვილიემაც უარი არა ჭყო. შუალამისს მარია ბოვილიეს მახვენებით ეძინა. მე გავლე განჯინა

სადაცა ჭქონდა შენასული აბრეშუმის კიბე, ამოვიღე და მივეცე ტერე-
სასა. ჩუენ ჩუმათ გამოკვდით, სიფრთხილით გამოვიარეთ ტაღანი
და ეზო; აკვდით გალანის კედელზედ და ერთს ამის კბილზედ დავა-
მაგრეთ კიბე. თერესას უნდა აელა ეს კიბე მამინ, რომდესაც მე
ჭკეით ჩაეიდოდი, შეეღო იმავე განჯინაში და თუთონაც გამოსულიყო
მონასტრიდან განთიადისას, სოფო ავითყოფი უნდა ჩაებარების
ერთის ძოლო-სინათეს, რომელიც მე ვაჩვენე ადრევე. და რომლის
ერთგულება და სიფრთხილე მე კარგათ ვიცოდი. — დაუიწერე ჰირკვა-
რი და ჩავეჭვი კიბესედ. მთვარე ღრუბლიდან ძლივს გვიანთებდა, მე
ესედამდი შავს უფსკრულსა კედლის ძირის ქუჩაში. მე ერთს წუთს თვა-
ლები დავეხუჭე, რომ თავბრუ არ დამსხმოდა ზემისაგან, მერე მოვი-
კრიფე ძალა, ჩავასწიე დედამიწამდინ.

დებარო ძირს შეღოდა. იმან მიმიკრა გულზედ და შეჭყვირა:

— შენა ხარ, მარინ, ჩემო შუენიერო მარინ!... რა ჭკობია
თავისუფლებას, სიყმაწვილეს და სიყუარულს!

გუჩერმა დაჭკრა შოლტი ცხენებსა და ჩქარა მიგვიყვანა დებაროს
სასლში ქალაქს გარეთ, რომელსაც ერქვა «სენ ვიკტორის უბანი.»

(ზოგი შემდგომ ნომრებში იქნება-)

მისწულს ბიძა.

აკადემიის წევრს კადნიერს ზღვისა გაცურვას მონდობების,
ელეკთა მისთა სივრცე, სიღრმეთა ჯ სვირთთა შეშმა უჩუბება;
შესამოხელნი, ოქრო ნემსულნი, საქორწინე ჯ მშვენიერება
გაუხდია ჯ შთამსდარა შიშვლად, რომ აღასრულოს საკურველება:

ზღვა იყო მშვიდად, მძიმეთ ირყევა, მსახურებენ მას მთიებნი ლამპრად,
იშვებს, ნეტარებს ბუნება დიდი ჯ განისვენებს ღმთაების გვარად,
იწყო მცურავმან, ცურვა ჯ შრომა, ყოველითა ძალით, ღონით, შემდეგით,
ჯ აღტურვილმან უბადრუკებით, მსარული დაჭკრა თავმოწონებით!

საიდუმლოას მას დიდებულსა, მსარული დიდსა ზღვისა ქმნულებას
არ ჭკადრებია ჯ თუ ჭსტემია, ძრწოლა მოსვლია ყოველსა ბუნებას!...
მოცაიღრუბლა, მსათობნი ცისა დაჭთვარა ბნელმან, სულთ ითქუნს

ზღვამან,
წარმოსდგა ქარი, სვრთნი აღიმჩნენ, ელვა ჯ ჭკვა შესძინა ცამან...
ათასნი მთანი აგორებულნი, ოსვრით ჯ გრგვინით აღჭაფებულნი,
სათქით ჯ წარით აღელვებულნი, ერთს ღრმა უფრსკულში დაარ-

სებულნი,
ისილა ლაღმან მცურავმან ამან, შენერწევა ცასა, მორეკსა, ზღვასა,
არ აღაარა დიდება ღმთისა ჯ მოუმატა კვალად ცურვას.

მამინ ნებითა უსენახის, გამოუხნდა მას ვლადიმერ მღუდელი,
ცეცხლის ეტლსედა მდგომი მახვილით, მბორგავთა სულთა დამამხობელი,
ჯ მიანეთქა შეურეკველსა, მტკიცესა, მყარსა, ლოფს თავსაკადურს,
ამწარტავანთა, სვაუთა შემმუხრკელს, ქრისტანეთა ცხოვრებისა პურს,
შემდგომად ამის განხდა ამბავი, ყოველსა ქვეყანას კიდით კიდემდე,
ჯ კოლხიდელთა ესილათ მღუდელი, ნათლით აღსრული ვიდრე სამ ცამდე.

ამისთვის კოლხი, კოლხიდის მთავარს, ბიძა კოსოვ ნიკოლ სიტო-
 ცლის ვარსკვლავს,
 ნასე კლადიქორ, დაეძინავე, შენ შორის დარტყას მამისა სიტყვას,
 რქრო სიტყუათა გინაკადულებს, ცხოველობისა წყალსა გაპყურებს,
 სამღრთო ცნობისა მთაზედ აღგიყვანს, იქ სცხოვრებს ის ღ, მუნ
 გამახსნიბლებს!

კოლხიდელო.

6 ოკტომბერს 1863 წ. თფილისი.

მკვიდობი ნი სურვილი.

გაქრა დღე მშუდად, დღე ხსწაული,
 ბუუტკენ ვარსკვლავნი, ცით მოკრთის მთვარე;
 ეველა არხია დამშუდეული,
 მუედროს მოუცვამს გარს არე მარე.
 ღრმათ, ტებილად ჭსიანაკ მრთლად ქვეყანასა;
 თქუწნც დაიბინეთ დასვიღნო ბედით,
 ხულით ღ გულით ღმერთს კოსოვ ამასა:
 რომ სიზმრად მაინც გსუდეო სიტკებო ზეცით!
 გიცდიათ დრონი ხაკე ნალკულით,
 დიდის ხნით ტანჯუა დარტულით თქუწნმა,
 მამ დაიბინეთ!... მიღში ნახევით,
 რაც არ გინახავთ თქუწნს სიტოცსლეში.
 დაე სიზმარმა მაინც დაგატებოთ,
 გადაგავიწყოთ თქუწნ მწუნსარება,
 ღ მიღში გართუთ, რცნებით ნახოთ,
 თუ რა კარგია ბედნიერება!....

ი. კერესელიძე.

(ნათ).

სიყუარულო, რა გრძნობა ხარ, რისგანა ხარ შედგენილი,
 ღმერთმანა გეო, თუ უშმაკმან კაცის გულსა ჩანურგელი,
 ვეკლა მოლექსებისაგან ეგრე რად ხარ შეკობილი,
 ვარდი რათ გაქუს ეკლიანი ღ ნაყოფი ესე ტგბილი. —

ვევლგან შენ იდგამ სამეფოს, სადაც ჰსტკენს ვარდსეუდ ბუღბუღა;
 ვეკლა შენ გიკმევს გუნდრუგსა, ვისაც შეჩენია გული;
 ჭახუკია თუ მოხუცი, ორნივე შენგან აღგზნებული,
 ჩონგურის კვრით შესძახან: სიტოცსლია სიყვარული!

შენ წახველ, სულა, ღ განჭქრა ჩემში სიტოცსლის ღამშარი;
 მაგრამ, იმა მხურვალეობით გულსა კბრძვის მისი ალი,
 თეჩრი, გონება შენგან რბის, შენს გზას უმზერს ჩემი თვალი,
 მოკედ ტურფავ განმავრდილე, ამ ღოდინით ნუ მომკალი!

სან ვწუეკ, სან ვლოცამ იმ საათს, როს გისაღე შენ შირველად,
 მას აქეთ სათელი დღენი გადამეჭნენ ღამე ბნელად.

სიტოცსლე ტვირთად გამისდა, საზიღველი მეტად ძნელად;
 მოკედ სატრფოვ დამენსვე, სიყუდიღს ნუ მყოფ სანატრელად! —

გრიკ. რჩეულოვი.

ქ ო ნ ი .

კმადლობ ღმერთსა, წამოგდგები ღილითა,
 მსიარული მიედივარ ღიმილითა;
 რა დარბას ჩამოვაცლი დუქანსა,
 ჩემ დასკასა მოუფადები იმ წამსა!

ნემსს დაუიჭერ, მათს ავაგებ ღილით,
 დროს ვატარებ მე ყოველთხსა ღბინით;
 რა ჰსჯობია ამ ჩუჭნსა ჭოვანსანს,
 ქუღს შეკვერავ ქმებო მე იმისთანს,

ვინცა ნახოს თქუას თუ ეს რა ქუდას,
 იშვიათათ თუ ვინმე თქვას: ცუდია;
 მისს ბოჭკოსა დანამა არ უნდოდეს,
 ანხსატუათ ჩაკეტვით ისურავდეს!

ვინცა ძმებო ჩუწნში კელოსნებია,
 ჩემი ქედი ყველას მოსწონებია;
 მაგრამ მჭკელეს ქედი სულ არ უსდებს:
 ნაპერწკალზე ბოჭკო სულ უფუჭდება!

შუადღის დროს ჰურს დასტავზე თავიდეპ,
 სველს ჩარქას ძმებო კელში ავიდეპ;
 მოთაჯს, მწკანილს შევატან თეთრსა ჰურსსა,
 მე არ ვისმენ არსათ საყვედურსა!

სალამოზედ მოვდივარ შინასკენა,
 კელცასოცი სავსე მამაქვს ცოლმჯღმი;
 რა შინ მოვალ, გუელს მიეცემა ღსენა,
 ასე გჭკონებ იმ დროსა ვარ ქორწილში!

თარს ავიდეპ მე დაუკრავ ლეკურსა,
 ჩემი ცოლი დაირას იღებს ძალე;
 ასე ღსინით შევეჭტევით ჩუწნ ჰურსსა,
 ყველთვს გამბობ: უფალო, შეგვიწაღე!

ოდონდ მქონდეს მე მსიარული ცუელი,
 დაგიდეკ თუ არა მამქვს ბევრი ფუელი!
 რდეს მწყალობს შემოქმედი ღმერთთა—
 ღუგმასა გჭკამ, ზედ წყაღსა ვსკამ—ერთთა!

ასე, ამ გვარ მსიარულად ვატარებ,
 მე ჩემს გუელსა, ყველთვს ასე ვასარებ;
 მე ვასრულებ ჩემის ბედის ნებასა—
 ვჭკადლობ უფაღს, იმისს მოწყაღებასა!...

ღიმ. ბერევი.

ჩუტნი ღროების მწერლები.

IV

ვინ არის იგი, ვისაც გული ერთსელ ალექსოს
ღ წაც მიელოს ერთსელ ნატურით, ისი კემაროს!
ნ. ბარათაშვილი.

ყოველი დღიური ჩუტნი ცნობრება ღ მოქმედება ცხდათა კამფ-
ნებს, რომ კაცს, არათუ წაც ბედისაგან გაწესებული აქებს, როგორ-
თაც ზოგიერთები ფიჭრბენს, არამედ თითონ ნატურის თვალთაც,
თუ შეიძლება ასე ვსთქვათ, ყოველი იმის გულის სწაღელიც აღუს-
რულდეს, მამინაც კმაყოფილი არ არის ღ არც გული შეჯერებული
აქებს, ცდილობს, ასალი წინამე გამოძიებას ღ შეძენს. იმიტომაც,
ჭეშმარიტების გამოკვლევა ღ თავისი ცნობა აღკვამაღლებს ჩუტნი ზი-
რუტევებზედ! რა კაცი უნდა იყოს ის კაცი, რომელიც პირდაპირული
ღ კელ მოჭდობილი ზის, დაზავებული მამინარე თვალებს ცაში აყვ-
რიალებს ღ ყოველი თავის უბედურ მდგომარეობას ღ ღატაკობას
ერთს მხოლოდ ბედს აწერს? მაგრამ იგი მკითხველო, თუ ბედს რათ
ადებენ ყოველი ბრალეულებას? მისათვის, რომ რაღაცნაც თავისი ნიჭი,
გრძნობა ღ ჭეუა მცნარეობისათვის დაუმონაგებიათ ღ ემძიმებათ თა-
ვიანთ მოქმედება ღ კელის განძრევა, ღ რომ იმისი არავის დაძრახოს
ზარმაცობისათვის, ამიტომაც ყოველათვერს ბედს აწერენ. თუ რომ
კაცი მუშაობს ღ აქებს რისამე სურვილი აღსრულებული არ დაურჩება.
კაცისათვის შეუძლო არა არისრა! მაგრამ კაცის უმთავრესი ვალდებუ-
ლება ის არის, რომ თავისი თავი იცნოს, თავისი თავის ცნობით
მთელს კანცობრიობასაც იცნობს!

თავისი თავის ცნობაც კერე ადვილი არ არის, როგორც ზო-

გუერთები ფიქრობენ. ვინ იტის რამოდენმა ათასმა წელიწადმა გაიარა იმას აქეთ, რაც სთქმის. «იცან თავი თუხი.» მაგრამ დღესაც არა უშეუღარა ჩუბნი თავის თავის ცნობას. ზოგი ბედს აწერს თავის მდგომარეობას ზოგი განგებას, ვის უნდა დაუკუროს კაცმა? ჩუბნის განებით არც ერთს, არც მეორეს. ჩუბნი უმადლესმა განგებამ ბუნებით თანასწორად გაგვანინა და თუ რომ მართალი არ არის, მაშინ მიღტონი ძლიერ კარგა მოაქცა ადამს რომ შემდგომი ჭასრი ათქმეკინა: «ოჲ, შემომქმედო! განა გთხოვდი რომ შენ მტკრიდგან მე კაცად გაეჩინე? განა გთხოვდი სიბუნელიდგან გამოსმობას ან და ამ მშუბნიერ ბაღშიდ დაყენებას? თუ რომ ჩემს ნებას ჩემი ყოფნის თანა შემწეობა არ შეუძლო, მაშინ კანონიერიც და სამართლიანიც იქნება რომ მე ისევე მტკრად გარდვიქცე, მე მსურს უარისყოფა და უოკლათფრის უკანვე დაბრუნება რაც მოგიცია.» (*) აბა რა საფიქრებელია, ვითომც ჩუბნი უსუნაქის არსებისაგან წინდაწინვე გადაწყვეტილი გვაქვს თუ როგორ უნდა ვიცნობოროთ. მაშინ რაღა მნიშვნელობა უნდა ჰქონდეს კაცობრიობას? ნუ თუ ჩუბნი ეგრე სათამაშოდ და აბურჯალად ვართ? ამ გვარი ჭასრი მსოფლოდ ერთს ნაპოლონს და შემეკრდა, რომელიც კაცებს ისე უტქეროდა, როგორათაც ჭანდრავის მოთამაშე ჭაივს. თუ რომ მართალია, რაც წინათვე გაწესებული გვაქვს, ჩუბნი იმის თავსედ აღილება არ შეგვიძლიან, მაშინ ჩუბნი, ჩუბნის მოქმედებით განამტყუნარი აღარა ვართ, რადგანაც წინათვე ეგრე გაგვიწესა ყოვლისა შემძლეებელმა! თუ რომ წინათვე გაწესებული არა გვაქვს და უოკელი ჩემი მოქმედება ჩუბნისკვდაა დამოკიდებული, ერთის სიტყვით თავისუფალი ვართ, მაშინ ბედიც აღარ უნდა იყოს, ჩუბნი ბედი, თითონ ჩუბნი მოქმედება! მაგრამ ჩუბნი ქართველებმა, ისე მოვიყვანეთ ჩუბნის მოქმედებით ჩუბნი საქმე, რომ ზოგი ერთი ფიქრობს ვითომც ნიჭი არა გვაქვს, რომ განათლება მივიღოთ. თუთონ ერთმა უწარჩინებულესმა რუსის ზოეტმა ქართველები მძინარად გამოხატა; უ. აკად. ბროსკტი გაოცებული იყო, როცა ქუთაისის ბულვარშიდ მწწრათულად მოხიარულე იმერლები ნახა და სთქმა: «აბა როგორ შეიძლება ამ გვარი ცილის წამება, ვითომც ქართველები უბუნები იყვნენ, დახედეთ რა რიგით ქაღალდებით მიეშურე-

(*) Потер. р. нас. 10.

ბიან თავიანთი საქმის შესასრულებლად... ამ უკანასკნელ დროშიდ
 როგორცთა მტრნიერებთა წარმოსთქვეს, ვითომც ქართველის კინკრ-
 ხი ისეა მოყვანილიო, რომ ნიჭიერნი არ არიანო ღ დიდი მცნიე-
 რების მიღება არ შეუძლიანთო. ჩუენ ვგონებთ რომ ამდონი დარბა-
 ისელი პატიოსანი გვაძების სიტყვებთა უნდა დაგვაკეროს, რომ მარ-
 თალია იმათი ნათქვამი, ხომ კარგა მოგესხენებთ «ხმა ღუთისაო ღ
 ხმა ერისაო». მაგრამ ნუ თუ ჩემო საყვარელო მკითხველო, ნუ ვიქ-
 ნებით ვერე ხულ მოკლე, რომ იმათ სიტყვებს ჩუენ დაგვარწმუნოთ,
 ჩუენ გულ-დაწუნარებულად დაუძტიცოთ, რომ იხინი თავიანთ
 აზრშიდ შემცდარი ბძანდების, მაგრამ რადგანაც ამ უკანასკნელ დრო-
 შიდ ჩუენ უბედურ სამშობლო მამულსაც აღმოუბრწენდა თავისი
 ბედის კარსკვლევი უ. დიმ. ჯანაშვილი, ჩუენსა გსურს იმის სტატისა
 ხსენი უგოთ, იმის ხსენის გებით, შემოსხენებული პატიოსანი გვა-
 ძების აზრებიც დაიფუძება, რადგანაც ძლიერ ხუსტ სამიჯველსედა
 დაფუძნებული.

უ. ჯანაშვილის სტატისა ჩუენ იმისათუხ უფრო მიგაქციეთ ყურად-
 ღება, რადგანაც იმას უკითხავს ღ გაუგონია: ბოკლის, ღუისის, და-
 რინის, ფოსტის ღ სხვების ხსენებთ. ჩუენ, სიტყვა «გაუგონია»
 იმისათუხ ვინმარეთ, თუ რომ მართლაც ჯანაშვილს წაგეითხოს შემოთ-
 სხენებული მწერლების თხზულებებთ ღ რამე ხაყოფი გამოეტანა, მ-
 შინ ასე ხვასაც არ დაიწუება.

აი რას ამბობს უ. ჯანაშვილი: «რასაც კაცი პირდაპირ სიტყვის
 თქმით გარბიებს, შეატყობინებს, ჩაგონებს ხალხსა, იმას გერასო-
 დეს ვერ დასწერს ქალაღღსედა. ქალაღღსედ წერას სელოვნება უნდა:
 ფიქრი, მოხარება ღ აზრების შეკავშირება ღ რიგსედ დაწყობა, პი-
 რველ შემოსვევამივი არა. რასაკურველია შე იმას არ ვამბობ, რომ
 ისე ღანარავში რიგანობა, ფიქრი ღ მოხარება არ უნდა... ღანა-
 რავში სიტყვა რომ შეგცდეს, ეს არაფერი, მაგრამ წერაში ეს შეცთო-
 მილება არ გვეპატება...» როგორ, ნუთუ ღანარავში სიტყვის შეც-
 თომა არაფერი იგოს? ნუ თუ როცა ორატორები ხალხს ეღანარა-
 ვებთან იმათ რომ რამე შეგცდეს შეენდობა? არა მკითხველო, კარგს
 ღიტერატორობასაც დიდი ნიჭი ღ კელოვნება უნდა. არათუ შეცთომი-
 ღებისათუხ ერთი სიტყუაც რომ ურიგოდა სთქვას, იმის გულსათუ-
 ხაც კისერს მოსტკენს ხაყვედურობით! ერთი გვითხოთ ავტორს, ვინ

იყენენ და არიან: დემონიანი, ციციანი, მირა, კობაძე და ბრატი? ვინ არიან ადვოკატები? ნუთუ იმათაჲს სიტყვის შეცთობა არაფერს ნიშნავს? განა ცოტა არიან იმისთანა მწვერ-მეტყველები, რომელნიც სარგებლობენ მოპირდაპირეს შეცთობილებით და უხამართლო საქმეები მოუგათ? არათუ მარტოჲმ სსოგადოებაში, ხადაც წერა კითხვა არ იციან, განათლებული სსოგადოებაშიდაც კარგია კარგი მწვერ-მეტყველები; ანგლის პარლამენტშიდ ტყავს ართმევენ მისთანა პირებს, როგორათაც იყო პარლამენტში და დისკუსია. ხადაც ბრატი, იქ არც ერთს ღორდს არ შეუძლიან უდადამიანო ახრება ილაპარაკოს. ან და ნუ თუ: კონკრეტი, ზორიასტრი და მაგამედი ნიჭიერები არ იყენენ? ნუ თუ იმათ ქადაგებას კეშირი არა ჰქონდა? ანდა შექმლიოკი ხალხისათჲს თავიანთი სწავლის და ქადაგების შესმენა, თუ რომ ყოველ წამიწუმს შეცთობა მოდიოდათ? ერთი სიტყვით თუ რომ ხალხს ისინი თავის თავსეუდ უმეტეს ნიჭიერად არ ემნათ და რამე სიმტრეუე შეენიშნათ, არათუ იმათ სწავლას შეუდგებოდნენ და იმდონ წამებას გამოსცდიდნენ, ქუთ ჩუქოლავსაც არ დაუყენებდენ! ჩუწნის გონებით და როგორათაც თითონ მკითხველი დაინახეს შემოხსენებულის ფეატებიდაც, ეჭვი არ არის, რომ ლაპარაკშიდაც დიდი თავდარიგანობა და კელოქება უმართებს კაცს; და მცირე შეცთობილებისათჲსაც დიდი პასუხის მკებუღია. მაგრამ მწვერ-მეტყველება მწიგნობრობას ვერ შეადრება, ვერც ხალხს იმას შეატარებს კაცი, რაც წიგნით შეატარება შეიძლება. წიგნით კითხვას დროს, კაცს დრო აქუწ რომ მოიფიქროს და დაუსარდე; ერთი სიტყვით თავის ტყუით ჭყვის საქმეს. მწვერ-მეტყველების დროსკი არა აქუწ იმოდენი დრო, რომ საქმეს კარგა რიგსეუდ დაუკვირდეს. ან და როგორ შეუძლიან კაცმა გარდასცეს სხუას, სიტყუას სიტყუასეუდ, რაც მწვერ-მეტყველმა ილაპარაკა. წიგნიკი ავტორის ხულის სარკაა. წიგნის საშუალებით ახრს ელვასავით მთელი ქუწუნის მოვლას შეუძლია; მაგრამ მქადაგებულის სიტყუასკი მღიერ ყოყმანით დალოლავს და ისიც როგორ მღიერ კარგა შენიშნა ურია სპინოზამ, რომ.....

ორატორობა მაშინაა კარგი, როცა საქმე ხალხმა უნდა გადაწყვიტოს, როგორც მკვლს დროშიდ ზოგოერთს კერძობის სამეუღშიდ, ხადაც კაცობრობის დირხება იცნეს, სვიან სხუა და სხუა საქმეებს სხალხოდ ხალხის დასაცველად მართებლობის პირების ბოროტ მოჭ-

მედობისაგან. მაგრამ მწერალმაკი ცივილიზაციისწინ გამსეკია. როგორ შეიძლება იმ მეცნიერების სიტყვით გარდაცემა და გავრცელება, რომელიც გალილეომ, ნიუტონმა, ლავუასიემ, დარვინმა, ბოელიმ და ხსენებმა აღმოუჩინეს მეცნიერებას! ჩუწნ გვინდა ვსთქვათ. რომ მწერლობას შეუძლიან კაცობრივობისათუხ ბედნიერების მინიჭება. ერთს მსოლოდ მწერლობას შეუძლიან ყოველი ბოროტ მოქმედებობის შემუსვრა, ჭეშმარიტების გამომკვლევა და კაცობრივობისათუხ კაცობრიობის ღირსების მინიჭება! თუმიცხა ბეკრი ილანარაქს, რომ კაცებს და ქალებს შუა განსხვავება არა უნდა იყოს რაო, მაგრამ ვინემ ბუნებითი მეცნიერებას არ გამოიმკვლია იმათი ატებულება და არ დაკვამტიცხა, თუ რომ განსხვავება რამაა დღეს ქალისა და კაცს შორის, მიხეცი ისივე კაცობრიობაო, რადგანაც ქალებს ყოველი თავისი ღირსება ახელი აქეთო, რამოდენიმე საუგუნეს განმაკვლობაშიდაო. და რაცტი ბუნებური განსხვავებაო ის არაფრის დამაბრკოლებულიაო. ამ ჩუწნს საუგუნეშიდ მსოლოდ ერთმა ამერიკამ მისცა თავიანთ ოანასწორ მომქე ქალებს თავისუფლება, ისეთი რომ ჩუწნმა დედ მამებსა გაიგონონ ცხადია ყურშიდ თითებს დაირტობენ და იტყვიან შეორეთ მოხვლა მოახლოვდაო. ბეკრი ფიქრობს, ვითომც ქალებს სვა არ შეუძლიან, მეცნიერებას ვერ შიადებენ და ვერც ჭეშმარიტებას გამოიმკვლევენ; ვითომც: «უწინდელს დრობაში, თითქმის ჩუწნ დროსაც განათლება შეადგენს კაცობრიობის ერთის ნაწილის, ესე იგი მამაკაცების, ზრვილეკიანსა და საკუთრებასა.»

ამ გვარი შეცთომა მისათუხ მოდიოდათ და მოხდით, რადგანაც ქალს ისე უცქერენ, როგორც თავის სურვილის დაჭმაროფილებულს და ოჯახის მოლარეს. მაგრამ, თუ რომ კაცმა თავისი პიროვანი თავის მოუწარება დაუტევა და დაუკვირდა ქალის ბუნებასაც, ეჭვი არ არის, რომ თავის ტოლად გაისადის ყოველ საქმეშიდ. ყველას კარგა მოკესხენებათ, რომ რაჭველი მუდამ ქალაქშიდ მუშაობს, ცოლიკი ვიდევაც სხავს, თესავს, მკის, ერთის სიტყვით ყველაფერი ოჯახობის საქმეს ქალი ვისრულობს თავის თავსედ. თუ რომ ქალს ამ გვარი შრომა შეუძლიან, რატომ მეცნიერების მიდებაც არ შეუძლიან? ვინ იყენენ: ხემირამიდა, თამარ, ელისახედ, ტარსია, კვატინისა? მითხარით, ბეკრი მოიძებნებიაწვი იმათთანა სელმწიფები იმათ გვარშიდ, რომ ამ სემოსხენებულ ქალებს — სელმწიფებს არათუ გადაჭარბონ ტოლი იყენენ

ბრძნულის გამოცხადებით და მართებლობით? რასაკურთხევია იმისთანა ქალებზედ, რომელთაც რძემიდ დამხალი ვირიძის შური რომ ჰირშიდ ჩაიდონ, იმის ჭაშით ღრანჭები ასტკივდეს, იმათზედ ჩუბნი არაფერს ვიტყვი, რადგანაც იმათ თავიანი ბუნებური წესი და კლდეებზედა დაჰგარტავთ! რა ქალები უნდა იყვნენ ის ქალები, რომელნიც დიდიდგან ხალხმოდის ხელ ტანისამოსზედ და თავის შესაქცევარ საქმეებზედ ბოდიშს და რომ თავი ვინმეს სინაზით მოაწონონ, მუქს მელს და სძმარს ჭამენ და ხმენ! მაგრამ ნიჭიერებით და სწავლითაც არიან მისთანაები, რომელთაც ბევრი ვერვის გადასჭარბებს; ერთის სიტყვით ცხადათ გვიჩვენებს რომ იმათაც კაცებსავით თავის ნიჭი და მოხსარება აქვთ. მადამსულ რომე დაწვინას წიგნი თარგმნა და სარვის თეორია დაწერა, ბიერ სტოუ, ბევრს რომანტიკებზედ მადლა ხდვას, ყოველ წანდი ერთი უზირველესი საფრანგეთის მწერალთაგანია, მარამ მიტჩელისას ასტრონომიის სწავლება მიანდვს. . . . . და მრავალი სხვებიც არიან, და რე თუ ამას შემდგომ ქალებიც ნიჭიერები არ იყვნენ და მსოფლიდ მამაკაცების პრიველეგიას შემადგენელი იყოს მენიერება? მაგრამ ჩუბნი ავტორია, რომ უფრო დავარწმუნოთ, მოვიყვანო ერთი უწარხისებულების მეთაც-რამეტე საუფუნეს მწერლის სიტყვას, რომელაც თავის ცოლზედა სთქმა:

ეჭვი არ არის, თუ რომ ქალებს, ისეთი სწავლას მისცემენ, როგორიც რიგია იმ თავიანთ ნიჭსაც გვიჩვენებენ, რომელსაც უმეტესი ნაწილი მოკლებულია და ერთე იტყვიულებენ შთავიერებები და ფიქრობენ, ვითომც ბუნებამ კაცი ქალსედა უკეთ შექმნა, ამ ჩუბნი დროს უმეტეს ნაწილი სწავლეულებთან ბევრთად დარწმუნებული არიან, რომ ქალებს ყოველივენი შეუძლიანთ რისცავი კაცი შეძლება, მაგრამ თუ რომ ტუსალობადგან ვერ გამოვლენ, ჭკუას საზრდოს ვერ მიხტემენ, ვითომ რა გასაკურთხევია, რომ ქალები ხუსტი ქმნულებად გარდაიქვენ? შემოსხნებული მიზეზია არათუ მარტო ქალებშიდ, არამედ თუ უმეტეს კაცების ნაწილშიდაც დაფარა ნიჭი. ნუთუ მდაბალ საღსს ნიჭი არა აქვს? ნუთუ ისინიც ჩუბნისთანა კაცები არ იყვნენ? თუ რომ იმათი თავის მოუვანილება და მთელი სხუელის აკებულება ჩუბნისავითა აქვთ, ეჭვი არ არის, რომ ისინიც ისეთი ნიჭიერები არიან, როგორც არისტოკრატები! ერთ ნაირი მიზეზი

წარმოშობას ერთ ნაარს საქმეს!

უსრუნველი ცხოვრება და სიმდიდრე არათუ მარტო აჩინტოვრატის, მთელი სახელმწიფოების დამღუპველათა უოფილა და სუ თუ უ. ჯანაშვილი ამ სიმდიდრეს შესატრის და სისარულესკამო გინადამ მეშვადე წამდის აღფრინდა! ან და რათ არ აგვისსნა ის სიმდიდრე, რომელსაც ის ეგრე გულ მოწადინეთ თავსედ დასტირის. ჩუწნ ვკანუბთ რომის სახელმწიფოს დაქვევის მიხეზა მომატუბული სიმდიდრისაგან გრძნობის გარყენილება იყო. სუ თუ უ. ჯანაშვილს იუგურტას სიტყვაც აღარ ასთოდეს როცა რომადგან გავიდა.

ან და რა ჭკვობისა მაგალითისათვის, რომელსაც მუდამ დღე ჩუწნს დღიურ ცხოვრებაშიდ ვსკვავთ; ვინ დათვრან? შვიდარი; ვინ წააგო? მდიდარმა; ვინ არის ..... მდიდარი. მამ ამის შემდგომ რაღა სანატრელია სიმდიდრე? ჩუწნ სიმდიდრეს ამ გვარა მნიშვნელობა მიხათხ მძვევით, რადგანაც ჯანაშვილმა თავის სტატიადგან ცხადათ გვიჩვენა, რომ ნამდვილი სიმდიდრის მნიშვნელობა არ ესმის.

უკანასკნელად ჯანაშვილმა თავის სტატიათ რომ უფრო დაგვარწმუნოს, ლუისის და ბოკლის სიტყვები მოყავს, მაგრამ შიმშილსა და სისაწყლეს შუა დიდი სასღუარი ძეგს. თუ რომ შიმშილის გამო რაბორატ მოქმედება სდება, ლუის ის აზრია არა აქებს, რომ იმ წამსვე ბორატ მოქმედება უნდა მოხდეს. არა, როცაკი თავის გრძნობას დაჭკარავს, ერთის სიტყვით მთელს სხეულსაშიდ ცვლილება მოხდება, მშვენი ვაცი თავის განსეუდ აღარაა, მოქმედობს, როგორც შესული და არა კეთილგონიერი! და ამასთან არ დაივიწყო მკითხველო რომ კაცს შეუძლიან ცხრა დღე მშვიერი გახმდოს, სუ თუ ცოტა არაჲს იმისთანა საწყლები, რომელნიც ყმაყოფილი არიან თავისი მდგომარეობით და არ ვანდევენ გარყენილ გრძნობის მოთხოვნილებას? სუ თუ მართლა მსოფლიდ ერთი სისაწყლე იყოს იმდონი სსუა და სსუა იერი ავანკობის მიხეზი, როგორც ჯანაშვილი ამბობს? ანგლიამშიდ ხშირად მოხდება სოღმე ქუჩეშიდ შიმშილისაგან კაცები ვეღებისან, მაგრამ ბორატ მოქმედებას მანც არა შერბიანს. ჩუწნ ის არ გვინდა ვსთქუათ, რომ ვითომც სისაწყლე კარგი რამ სანატრელი იყოს, მაგრამ არც იმის მსურველი ვართ ცილი ვსწამოთ საწყელსა და სსს.

ეჭვი არ არის, რომ უმთავრესი ბიწიერება, უხანკობა და სისამაგ-

ლე ანგარო მოყვარებისაგან წარმოსდგება. მაგრამ კაცსკი იმდენი სიმდიდრე უნდა ქონდეს უეჭველად, რომ თავისი რჩენა თავისუფლად შეემოს, სხე რომ თავისუფალი დრო ქონდეს, სხუა და სხუა სხრები მოიფიქროს. ახა რა უნდა გააკეთოს იმ კაცმა, რომელიც შედამ ღლიურ ლუკმისათვის შეფთავებს? სადღა აქვს დრო მოიფიქროს ან და სწავლას რამე? აი თითონ ბოულიც რას ანობს სიმდიდრე-სედა «ვინემ თუთუელი შირი იმულებულია ყოველი სანჯალების მო-
 •ზოპად, რომელიც იმის ცხოვრებისათვის საჭიროა, იმას არც სურ-
 •ვილი აქვს, და არც უძღვლის შრომისათვის დრო; მაშინ მენციე-
 •რებს კიდე არ შეუძლიან თვისი მოიდგას. ამ გვარ სანჯადობის
 •მდგომარეობის დროს სიმდიდრის შეკრება არის შირველი აუცილე-
 •ბელი ბივი; თუ რომ სიმდიდრე არ არის, მოსკენებს არ არის, მო-
 •უსვენებლად სწავლაც არ არის. კიდე უნდა მოვასხენო მკითხველს,
 «რომელთაც გვინებს, კიდევა თავი მოკაბესე ამდროის ერთი და იმა-
 •ვე სიტყვების განმორებით, რომ ვანამუღს სრულებით არ ესმის თუ
 რომ მარტო ერთ სიმდიდრეს მივსწერთ განათლებას. როგორათაც უ-
 ვანამუღი გვიქვდავებს, არა გვინებს სანჯაო იყოს. ამასთვის რომ
 არის მისთანა ქუჩენები, სადაც სიმდიდრე კარგა ბლომითა აქვთ,
 მაგრამ განათლებითი სრულებით განათლებულნი არიან. აი რას ამ-
 ბობს ჩარ. დარვინი: «ჩემის მსრითაც ნაკლებ გაცება არ ყოფილა
 «როცა იმითი უზღველობა ვნახე, რომელიც იფლობენ ათასობით ში-
 •რუტყვს და თვალ უცდამ აღავებს. იფლობენ რამოდენიმე კვადრატნი
 მიღს აღავებს, სადაც თითქმის ყოველ აღავსეც მცირეს ვაფით შეი-
 •მდება არათუ მარტო შერის მოყვანა, არამედ ყოველანაირისა. მაშ,
 ამის შემდგომ რაღა უნდა იყოს განათლების მიხედავი თითსავსე გა-
 ცებით მკითხველი? მკითხველო ეჭვი არ არის, რომ თავისუფალი
 დროს სანჯალების მოზოპად დიდს შემწობას აძლევს, მაგრამ იმ
 სანჯალებისთან ბევრი სსკებიც შემწობენ, როგორათაც თითონ ბო-
 ლი ამბობს.

ბევრი კაცი ყოველთვის უმართლო მსჯეულია, როცა რამე საქმე ემ-
 წუთსება, იმ წუთსეე ტინებას და ევედრებას დაუწყებს, სხე რომ არა-
 ფრის მიხედავი გამოკვლევა არ უნდათ, ან და უმჯობესად ვსთქვათ
 არ შეუძლიათ მიხედავი გამოკვლევა და რაც ენახედ მოედებათ უთავ-
 ბოლოდ ტარტარებენ მოშლილ წისქვილსავით, ყოველანაირს საქმეს

თავისი მიზეზი აქვს, რომელიც სჯდ მოქმედობს, უმიზეზოდ არა-
ფერი არ მოსდება. ეგების მკითხველმა ბძანოს, ვაცო რას ლანარა-
კობო, ეკ უშინოთაც ვიცოდითო? მაგრამ რა ვქნათ ბატონო, ჩუქნი
არ ვეჭვანულებთ ცოდნით რომ იცით, მაგრამ როცა საქმე ცოდნა-
სჯდ მივარდა, მაშინვე ვეღარ გამოიჩინეთ თქუნი ცოდნა; ეს რავა
მოგვიდათ, ჩუქნი თქუნი ვერა გავიგეთრა! აბა ერთი გვიბძანეთ
ღუთის გულისათჳს, მეტი სისუფელე ჰ უმეცრობა რაღა იქნება, ვი-
ნც დავით აღმაშენებელის ჰ თამარის დროებას ესაყვედრებინა, მი-
სათჳს რომ იმ დროების სასოგადოება ცდილობდა, რომ კარგი ცხე-
ნობანი ჰ ვაყვაცები ყოფილიყვნენ! ისეი აღარ მოიფიქრეს, თუ
რამ აიძულა იმ დროების სასოგადოებას ამ გვარი საქმე? როცა ყო-
ვლის მსრით მტრები ეხვია, ნუ თუ თავისი თავის დაცვის საშუალე-
ბაც სამრასისი იყოს? -ნუთუ შიმშილისაგან სიკუდილი უფრო ძსელი
ღ საშომო იყოს მტრისაგან სიკუდილსეღ? . . . . რადგა-
ნაც მტრები ყოველის მსრით ქართველებს მოხვენებას არ აძლევდენ
ამიტომაც, მაშინდელი ვაყვაცობისათჳს ჰ ცხენობისათჳს ვერ უ-
საყვედურებთ ჰ თუ რომ სულ გაუმძრეველად დამორჩილებოდენ მა-
შინ უფრო საყვედურო ჰ სამრასისი იქნებოდენ, რადგანაც ვერ ეს-
ლა რა ვიცები ბძანდებინა ოსმალები ჰ ეიზილაშები ჰ იმ დროს
რა იქნებოდენ განათლებით, ის შენ იფიქრე ჩემო მკითხველო, მაგ-
რამ ასლანდელი ქართველებივი ძრეღ სამრასისი ჰ სასაყვედურო
არინა, მისათჳს რომ სწავლის ჰ განათლების მაგიორად მიჭევეს გე-
ლი...მაშინ როცა ყველას ღონისძიება აქვთ რომ განათლდენ ჰ იმ
მტრებისაგანაც განთავისუფლებული არიან. მაგრამ ანკი რა უნდა
ქნან როცა განათლება არ მიუღიათ ჰ რითი უნდა გამოიჩინონ თავ-
ვი, თუ არ თავისი ვაყვაცობით . . . .

მხოლოდ სტუდენტებს ჰ სტუდენტების მოძმებს გონების განხსნი-
ლებასეღ დასტინიან, მაგრამ რა გაეწეობა . . . . სახათი ისეთია,
რომ უეჭველად ყოველაფერს რაც იმაზედ უკეთესია წუნი უნდა გრას,
რომ ვითომც ის ამითი საქმია.

ამ ზემოხსენებულს ბატონ კაცებს, გაშეჯნეულება ჰ კანდიერება
აქეთ, რომ ახაღვანდა ემაწულ კაცობას დასტინიან ჰ უძსიან, ვო-
ლტერნიანტებს, დარკინებს ჰ ბუკლისტებს, რასაკერკელია ჩუქნი იმის
თქმა არა გვსურს, რომ ვინცვი რუსეთი მოიარა ყველა დარბაისლე-

ბი ღ სსწავლები იყვნენ! არა მოწყალეო მკითხველო, სხსარე მოხ-
ვეროს სსს... შეეტეობაო, ამის თქმის არ იყოს, კაცს რიგიანი კაცო-
ბა მალე შეეტეობა, თუ არა ერთი ევროპიის მოკლით ან ღ უნივე-
რსიტეტშიდ გაულაგამოკლით ვერ განათლდება, თუ რომ ეს მართა-
ლი არ იყოს მაშინ ჩუბნიც დიდი მოხარული ვიქნებოდით. მაგრამ
მისთანაც არიან ზოგიერთი ჩუბნი ემაწვლავცობა, რომელნიც მიისე-
დვენ მოისედევენ უნივერსიტეტშიდ, მოივლიან მთელი რუსეთის უნი-
ვერსიტეტებს, მაგრამ რადგანაც ვერას ღონეს გასდებისან მაშინ-
. . . . დაიწყებენ ორატორობას, ეგების იმათი ავტორიტო-
ტობა ისურვოს. ჩუბნი ამ გვარი ემაწვლავცობა არა ტუსურს ღ
არც შეიძლება შეკრანხოთ დარბაისელი სტუდენტების საზოგადოე-
ბაშიდ. ჩუბა დღემ განაკურვადი ღ სსსაცილო ის არის, რომ . . .
. . . . ზოგნი ზდეკნიან ემაწვლავცობას. სწორე მოგასხენოთ
ჩემო მკითხველო, ამ გვარი იმათი მოქმედება ღ დაციანვა მოგვგაგა-
ნებს. . . . ტალხშიდ მდგომი ქვეითი, რომ ცხენოსანს დასტინოდა,
ჩუბნიშიდ იტყვიან ღ მართლადაც, რომ აქლემის სსპალნე ისე არ ღამ-
ტირდება, რომ ვირის სსპალნეყედ მომატებული არ იქნეს! ზო-
გიერთი დარბაისელი ჩუბნი სტუდენტობაგანი არიან სპეციალისტე-
ბი, მაგრამ ისეთი ღრმა სპეციალისტები კი არ არიან, რომ შეტნიე-
რებს მართლა რამ დიდი სარგებლობა აღმოუჩინონ. თუ რომ ღრმა
სპეციალისტები არ არიან, მიზეზი ისევე ჩუბნი მშობლებია, რადგა-
ნაც სიემაწვლემიდევე სხუა ღ სხუა ევროპიული ენები არ უსწავლები-
ათ, რომლის სსშვალებით იმათ მუყიათობასთან ღ ნიჭიერებასთან
ღრმად განათლების მიღება შესძლებოდათ. თუ რომ ევროპიის ენები
არ იციან, ყველას კარგა მოგესხენებათ რომ სპეციალისტობა ყო-
ლად შეუძლებელია. რაც განათლება უნდა მიიღოს მარტო ქართულს
ღ რუსულს ენებსეედ სპეციალისტები მანც ვერ იქნებიან. მისათვს
რომ ყოველი სხუები მარტო ერთს ევროპიის ენებსეუდაა დამუშავ-
ებული, ურომლიოთ არა თუ სპეციალისტობა, განათლებაც არ შეიძ-
ლება. მამ ესლა მიბძანე შეს ჩემო მკითხველო, რა წიგნები გვაქვს
ჩუბნი ქართველებს, რომლის სსშვალობით განათლების მიღება შე-
გვეძლოს? . . . . . მაგრამ ჩუბნი განსჯერ-
ვლად მიგვანჩია, თუ უ. ვანამჯლს რამ ესარგება, თუ რომ ქართულს
ენასეედ არ განათლდით ისე ჩუბნიშიდ სპეციალისტები არ იქნებიანო

ღ ამასთანავე ამბობს: «ვერ რუსებს არა ჭყავთ ისეთი კაცები, თუმიცა იხინი თავის ყმაწველებს თავის სამშობლო ქენაცედ ახწავლიან.» დალოცვილს აუღია კალამი სულთ ღ რაც თავშიდ აზრად მოუვიდა დასწერა. ვერ ვკითხვით ვანამუჯღს, იცის რუსის ლიტერატურა თუ არა? მკითხველთ, შემოდინან ანისისსაცხედ შემოგფიცოთ, რომ არ იცის! თუ რომ უ. ვანამუჯღს რუსის ლიტერატურის მდგომარეობა სტოდნოდა, მამუინ შემოსხენებულ აზრსაც აღარ იტყოდა. აბა ვკითხვით ვანამუჯღს ვინ არიან: სენენოვი ღ იაკუბოვიჩი? ნუ თუ სხეციადისტები არ იყვნენ ღ მერმე როგორი? მაგრამ ჩუწნ კგონებთ უ. ვანამუჯღს სხეციადისტობა მარტო დრამატისის ღ რიტორისის მცოდნელობა ღგონია!

ღვიძელი.

21 აგვისტო.

1865 წ.

(გაგრძელება იქნება შემდგომ.)

საქვარელა მეკობარო გრიგოლი!

შენი ჩემთან თხოვნა არ დამვიწყებია როდისაც მივედიოდი გორში და ამ წიგნიდგან გაიკებე ყველას დაწერილებით. — მოკვდი რა გორში, ხამოვსტი ჩემს მეკობართან მ... რასაკურეკელია ხასიამოვნო იყო ჩუქნი ერთმანერთის ნახვა, მეტადრე რომ დიდხანს არ გვენახა ერთმანერთი; იმ ღამეს ღამარაგში გავეტარეთ კარგათ დროება. — მეორეს დღეს გამოველით მე და ჩემი მეკობარი დასავლელათ, რომ ქალაქი გამშობინვა, და გზასუდ ვეითსე: როგორ ატარებთ აქ დროებასა მეთქი? იმან მიმანუსხა: ამისთანა სამაგული ქალაქი არ იქნება დროების გასატარებლათაო, აქ მსოფლოდ ქალები ატარებენ დროებას, ისენიც მარტო ლოტოთითო; დღე არ გაკაო, რომ ლოტობა არა ექონდეთო. მე სამინლად მიმინდა ნახვა ქალების ლოტოს თამაშობისა, ერთსელ მასსომ ცინკარში წაკვიითსე ამ გორის ქალების ლოტოს თამაშობასუდ, მსოფლოდ არ მასსომს რომელს წელიწადში, ანუ რომელს თვეში იყო დაწერილი; ამ მეკობრის ეს თქმა ჩემთვის არაფერი ხასიამოვნო იყო, რადგანაც ლოტო მე ისე მეკარება, როგორც თათარს ღორის ხორცი, სიარულიც რომ მომწეინდა, მოკვდით ისევე შინა, არა და, საზოგადო ბიბლიოტეკაში შებამანდებოდი! ანუ კლეუში! რამდენსამე შესანს უკან ერთი ბიჭი მოვიდა და მოასხენა ჩემს მეკობარს: ქალბატონმა გთხოვათო, საღამოსუდ ქალები შევანანო ლოტოსუდაო და თქვენს მობამანდითო, ამ ბიჭის ქალბატონი ჩემი მეკობრის დედიდა იყო და იმიტომ დაუძახეს, ამის დედიდასაც მე ვიცნობოდი, და მანაც ვამბობოდი ნახვას, ბიჭი გაისტუმრა და უთხრა, რომ მოვალე და თან მოვიყვან ჩემს მეკობარსო კ... რომელიც თოვილისიდგან მოვიდაო, სწორეთ გითხრა კვრა კუბამდი წასვლას, რადგანაც დაუშატიყებელი ვიყავი და რუსული ანდასაც არის «Незванный гость, хуже татарина», «დაუშატიყებელი სტუმარი, თათარსუდ უარესიაო» მაგრამ ამას აღარ დაუდიე და მეკობარიც აღარ მამეშო. წაკვდით საღამოსუდ, შაკვდით რა ხასლში, ხასლის მატრონი (ესე იგი) ჩემი მეკობრის დედიდა წა-

მოკვიდგა ფეხსუდ, ჩვეულებინამებრ მივეცით ერთმანერთს სადგამი, მოკვიკითხეს რა, ისეკ დაკდა სკამსუდ, რომელსუდაც არიკებად ლოტოს ქალადებს. ქალები იყვნენ ოცამდისინ, ქართველისაც, სომხისაც ღ ფრანგისაც, ფრანგისა იყვნენ მომატებულნი, რადგანაც ისინი უფრო არიან მოყვარულნი ლოტოსი, ერთი დიდი სტოლი იდგა შუაში, ოთასის კარებიდგან ბოლომდისის, ასე გამინჯე, ჩუქნ რომ ოთასში ვაშირებდით შესვლას, ქალსა ვსთხოვეთ რომ ამდგარიყო, თორემ შეხვლა უძისოთ არ შეიძლებოდა, ქალები ისხდნენ ორ პირათ, თავსაც ღ ბოლოსაც, რადგანც სკამები აღარ იყო, მე ღ ჩემი მეგობარი ფანჯარასუდ ჩამოკსუდით. პირველად ამ ქალებმა დაიწყეს საზინადრის ამოჩქვა, ამ დროს ბოლოც აფიცრები მამაგონდა, რადგანაც ისინი იჩქევენ სოღმე საზინადარს, სწორეთ ამ ქალებმაც ისე აღმოჩინეს.

2. ოთხმა ქალმა დაიძასა, კა.. იყოს საზინადრადო.

1. ჩემმა მეგობარმა რასაკრველია ყველას ქალების სახელი იცოდა ღ მიოხრა ჩუმათ, რადგანც ყველას იცნობდა. —

ღ, მავის თავის გასოქამა, მავან რომ კარგი ანგარიში იცის, იმ დღეს ერთი ახალი ჩემი გაიოლა, კგ არ გვიანდა!

კ. არა, შე უხვინიდიხოვ. თავს ერთი ახალსათვს რასუდ მისეთქამ? ღმერთს რომ შენთვს მეტი ჭკუა არ მოუცია, რომ ანგარიში გესმოდავს, ჩემი რა ბრალია?

ა. (ცოტა ჩუმათ) ამ უცხო ვაჟისა მანც გრცხვენოღესთ, არ დახუმიდებით.

ქალები. მამ ხ... ისეკ შენ ივიხრე, რადგანც შენ ხშირათა ხარ სოღმე საზინადრათ. —

ხ. არა თქუქნმა მსემ, მე გვრ ვივიხრებ. —

ქალები. რატომ, სუსარ მძღავრი.

ხ. მძღავრობის საქმე არ არის, იმ დღესაც ჩემსუდ ეთქოთ ერთს ორს ქალსა, საკრველი არისო, ბევრს ვიგებდითო, ღ მსოლოდ თავნსუდგი ავღქითო, უთუოთ საზინადარს ანგარიში შესცდოღ ღ ამის მიხეზით ჩემს დღემი აღარ ვიქნებო საზინადრათ.

კ. (ცოტა ჩუმათ ანახხ.) იტი ვიზსუდ გადაჭკრა ხ... ეს ხიტეები?

ა. არ ვიცი?

კ. იმ დღეს რომ ქალს შეკახნიეთ ტუუიღში მოგება, იმასუდსთქო.

ქალები. ნინ,... შენ არ სთქო უარი, მოგვილოცაძმს საზინადრობა.
ნ. თქუენნი ნება იყოს.

დ. მაგ კელებს დაგამტკრეკ. თუ არ მოგვაკებინე, როდისც შენი
თქმა იქნება.

ნ. ნუსარ ქალო მაგინთანა ზარბი: თუ ეგრეა, ნეტავი არ მოიგო.
დ. აი, ენა გავისძებს მაგის თქმისათჳს.

ამ საზინადრის აღმორჩევესედ ერთი ნასეკარი საათი მინც გავი-
და, შემიდგომ დაიწეეს ნომრების თქმა რიგ რიგით; ფულის სამო-
სვლა იყო თითო აბასი ღ ალება ოთხი აბასისა, რომელი ქალიც
მოიგებდა სოლმე, მასინვე მხიარულად შეიქნებოდა, ღაშარაკსაც მო-
უმატებდა, კაკებსაც განწობებს, სიცილსაც ღ ჩურჩულს.

ე. ანას...! არ გეშინიან სოლერისა, ქალაქში რომ ავირბ
წასვლას?

ა. მართლა, არც ეგრე გასშირებული სოლერისა ქალაქში, როგორც
აქ მოუტანიათ ამბავი, თითქმის არსად არ არის, მხოლოდ ავლაბარ-
შია თურმე. ასე ამბობენ, უფრო ქარაველობა იხლცებაო.

დვდ. ც. რა სათქმელია ეგა ქალო. სოლერისა არ დაგიდექს არც ქარ-
თველს ღ არც სსუეს, ვისაც მოსვდება მოსვდება.

ე. ქუთაისში უფრო იმერლობა დასტოვალაო.

დ. ნეტავი თქუენს სოლერისედ ღაშარაკობთ, ამასედ მეტი სო-
ლერის რაღა იქნება, ჯერ ერთი არ მამაგია, ღამის თავი დაჴანებო.

ელ... შესვდა ნომრის თქმა ღ ამ დროს დუდ.. ც... წამო-
იძახა: მოვიგე: 25, 37, 49, 72 ღ 89.

ქალები. 89 არა ყოფიდა, თორემ სოვს ჩუენსცა გვეებს ეგ ნო-
მერი, მაგრამ არ გვიზის.

მტუენენ ზოვერკას ღ დუდ. ც. გამტუენდა, მაშეინვე ბო-
დიში მოითხოვა ღ დაიწეეს მეორედ თქმა.

დ. (ჩუმათ ანას) ეგ შეჩვენებული ხელ თურმე ტყუილში იკებს
ღ ჩუენსკი გვაბრძავეს.

ა. მოვიგე: 16, 25, 46, 50 ღ 79.

დ. ე... კელები დაგიდუნდეს ამისთანა ქალადის დაროკობისა-
თჳს.—

ე. კელებიც დაგიდუნდეს ღ თავიცა. შენ რა არ მოგდიოდეს ჩე-
მი რა ბრალისა.

გამოსცვალეს კიდევ ქაღალდები და ნომრების თქმა შესხვდა ამ მოუთმენელს ქალს ღ...—ღ... რომ მისტებს შარკი, ჯერ გარედგან დაიწყო არევა ნომრებისა, მერმე ჩაჭყო კელი, რომ არ შემრცხვეს ერთი ათი მინუტი ურია, ასე ეგონებოდათ ღობაოს შეჭამადს ზილასო, მერმე ჩაბურა შარკში, შირჯუარი დაიწერა, ეს სულ ღიმილში, რა არის მითამ სუძრობს; მაგრამ იმისი გუულივი მტონია ისე ჭკანკალობდა, როგორც ვიდე. დაიწყო ნომრების თქმა, თითქმის არ დასხეს ათი ნომერი, რომ ღუდ. ც. წამოიძახა: მოვიგე! უუკეს მოვერვა (*) და ჭწწორე იყო, ამ ღ... შარკი ისე ნაირათ დახეთქა სტოლზედ, რომ სმა ქუჩაში გავიდოდა.

ღ. გავიგონათ ესე დანახება რომ ერთსულ ვერ მოვიგე? დასწყველს ღმერთმა, რა ნახეი და ბაიუში იყესი მოიტანა ამ კ....

ა. სუ. დაჩუძი, სომ გაიგებს!—

მე და ჩემი მეგობარი სულ ფანჯარაში ვსივართ და ერთი სმა, არც სახლის შატრონის და არც სხუას არ გაუცნათ ჩუწნოეს და სულ ჩუძათა ვართ და სეირს უდქვერით,—ამ ღროს მოიტანეს სილა, ჩამოარიგეს, მაგრამ ღ... არ ინება.

ღ. რა სილისა მცხელა, ერთს თქროს ვარ წაკებასა.

უნდა გითხრა, ამ თცს ქაღში ბეგრი იყდა მოთმინებითა, მაგრამ რარი ქალის მოთმინამ გამაკვირა: ისე ისხდნეს ჩუძათ, შიამეთ, რომ მართლა ძაღიან მოსაწონი იყო; ერთი იყო საზინადარა ზ.... ქალი და მეორე ი...საათი იქნებოდა მეთორმეტე ღმისა რომ გაათავებს, ღოტოს საზინადარმა დაიწყო ფუღების ანგარიში, სომ აღარ დაატალეს რომ ეანგარიშნა; მისცვივდნენ ორ მხრივ ამ სწყალს ქალს, ზოგი იძახის: მე ამჯერი მერგებო, ზოგი იძახის ჩემი ფული მანდ მეტი იყო ჩამოსულიო, შეიქნა ერთი ფაღმავალი, ისეთი ნაირად აყუანდნენ რომ მე და ჩემი მეგობარმა კვლარ გავქელით და ჩუძათ გა-

(*) მოვერვას ამისთვის ვსმარბ აქ, რომ ღოტოს თამამობაში სულ ასე ჭრელათ ღაშარავობენ ჩუწნი ქაღები, რომ ღოტოს თამამობის მაგიერ, გონების განახსნელს წიგნებსა კითხულობდნენ, ცოტა ქართულს ისწავლიდნენ და ჩუწნი საცოდავი ღიტერატურად ბევრს სარგებლობას შეიძენდა,—მაგრამ ამათ რომ წიგნები იკითხონ, ღოტო ვიღამ ითამაშოს! .

მოვიპარეთ უსახლისა ტრონოდ. ასე რომ მივინებოდა სიჭკონ-
დით შევიღებო და სჯა, ჩუწნე სსუა საღისავით ბედნიერები ვიქნებო-
დით, მაგრამ ვინ მოგვცა ასეთი ბედი? სულ ეს წყუელი ღოტოვი
არის მიზეზი, რომ ასე გატაცებული ჰყავს ჩუწნი ქალები.

ერთი ასლა შენა გეთისამ სუყარელო მეგობარო გრიგოლ, რა
დროების გატარებაა, ანუ რა სიამოვნება? როდისაც რომა შფოთუხ
მეტი და წუკვლის მეტი მე ვერა ვნახურა სსუა სიამოვნება.
რასაკურგელია მეორეს დღესაც ღოტოხედ სსვასთან მიწვეული არი-
ან, გათენდება, იძახიან: დიერთო ჩქარა დაადამეო, რომ დრო მო-
ვიდესო ღოტოს თამამობისა, ასლა თურმე შინ ქალადღებსაცა შლი-
ან, მოვიგებ ამაღამ თუ არაო? ასე გაშინჯე, ასე მრთელს დღეს
ატარებენ დროებს ქალები, ღოტოს მოყვარულნი.

მოკვდიოთ რა შინა, ჩემმა მეგობარმა ერთი სსხიამოვნო ამბავი
მიითხრა, რომელსაც არ მოკვლადებოდი, წლეულს კათათვეში სჭკონი-
ათ ქართული წარმოდგენა (მუნწი) კომედია ორს მოქმედებად, შეთს-
სული თავადი გ. ერისთავისა, ქართულის ტიატრის მოყვარული წა-
რმოდგენით, სსხარკებლოთ ღარბითა. — ქალები ყოფილან კნიაჟ.
თარსანოვისა და ვაჟანოვისა. აიერუმ ქალებო! რომ გესმისთ და მო-
ნაწილება მიგილიათ კეთილს საქმეში, მაგრამ ამოტყნა ქალაქში ორი
ქალის გულმტკივნელობით რა იქნება! გრიგოლ! გასსოვს რომ ჩუწნი
და სსუათაც მთელი თიფლისის ქალაქი შემოვიარეთ და არც ერთმა
ქალმა არ მიიღეს მონაწილეობა, როდისაც გექონდა ქართული წარ-
მოდგენა სსხარკებლოდ ქართულის რეაქციისა და სსმმა ქალმა ერ-
თი წარმოდგენისათვის თორმეტი თუმანი გამოგვართვეს, მერე ისი-
ნიც იყენეს სოამის ქალები. გამოუთქმელი სათაკილო არის, რომელს
ქალსაც შეუძლიან წარმოდგენა და უარს ჰყოფენ კეთილსაქმიანათს.
ამ შაშთარსაც აზირებენ წარმოდგენასა და ჩუწნე სო ვაზირებთ, ვნა-
სოთ ეს ჩუწნი თიფლისის ქალები როგორ მიიღებენ მონაწილეობას
წარმოდგენაში. — შენგან კელი წიგნსა, რაც ვნახე და ვიდოდი, სულ
ეკვლა მოგწერე.

ბბ.

17 ღვინობისთვეს, 1865 ს წ.
ქ. გორი.

«ცისკარის» რედაქციისაკენ.

1866 წელს «ცისკარი» თავისის დამატებით «გუთნის დედდით» გამოვა იმავე მიმართულებით, რა მიმართულებითაც აქამდინ გზაგამოდიოდა. თუ რამე საკლულებსება შენიშნეს მეითსველთ, რომელღლსედაც არ არის ეჭვი, ეს ჩუქნი ბრალი არ არის. — თუცა ბებეკერი კარგი სტატიების დაბეჭდა გვსურვებია ჭ გვსურს, მაგრამ, როგორც იტყვიან, ჟამთა ვითარება ისეთია, რომ შეუძლებელია ამ სურვილივლის აღსრულება, მოკლეთა ვსთქვათ, ქართულის ანდაზის მისედგვდვით: «დრონი მეფობენო» — მანც ჭ მანც იმედს კიდევ არ ვგარტყფოთვთ ჭ ყოვლის ღმანსძიებით ვგდილობთ კარგის სტატიების მოპოვებებს, რომელთა შორის გვეტულება რედაქციაში ანგლიურადამ ნათარტგმნი უფ. დი. ყიფანისაგან შეკვირის დრამა «არი გერონელი აზზზზაურისძეღი» ჭ, რომელსაც უპირებთ ამოკლეს დროში დაბეჭდას. — მხოლოდ ამას ვითხოვთ, ვინაც დაბარება სურდეს ამ ყურნადღლისა, დროთი გვანობონ, რომ იმდენი დაბეჭდოს, რამდენც გეფელისა მომწერი გვეყოლებიან ჭ ტყუილ-უბრალო ხარჯისაგან გამოგვივიყვანონ. —

— ამ ნომრის ლექსების ნაწილში დაბეჭდილია, ჩინებული ლექსები კოლხიდელისა, — ამ ჩუქნს თანმედროეს პოეტს საგანად აუღია იფიფანტიის აკადემიის წევრი რენანი ჭ გვეტე. პირველმა დაიწყო სხასაქვეყნოღ დამტკიცება ჭ გაუქმება განგებისა, თვთ ქრისტეს ქვეყნად (მე მოსვლა ჭ იმისი ქადაგება. ამ დროს გამოუჩნდა გვეტე, რომელმაცა ა თავისის მშვენიერის ჭ დიდებულის კალმით, ყოველი ესე დაურდღღვია, მიიღო მართლანადიდებელთ სარწმუნოება. ეკერთსა მღჭღღა ჭ იწიწიღა კლადიმჭად. —

რედ.

სსჭა და სსჭა ანბავი:

1, — წიგნი მოწერილი გორითგან, მეკობართან. — კკ-ისა. განცხადება რედაქციისა, — შენიშვნა რედაქციისა.

1 8 6 5 წლის

«ცისკრის» დაბარება შეიძლება ამ სახით:

ტფილისში, ადგილობრივ გა- ფრთხილებად 6 მან. დამატებით 7 მან.	სსჭა ქვეყნებში გაგზავნით, და- უმატებელივ 7 მან. დამატებით 8 მან.
---	--

რედაქცია იმყოფება გუჯარს, საკუთარს კერესელიძის სახლებში,
ქ. ტფილისს.

ვისაც უურნალი დააკლეს და თავის დროზედ არ მიერთოს, უ-
მოხრდილესად იასოვს რედაქცია, მაშინვე აცნობოს ამ ადრესით:

«ცისკრის» რედაქციაში ტფილისს.